ئەدیان

چاپی شەشەم

عەرەبی بەبێ مامۆستا

زیاتر لە دووهەزار ووشەی زۆر گرنگ لەگەڵ کتێبی ئەحمەدی

ئامادەکردنی: مامۆستا دیار عەلی

ووشە – ڕستە – فێرکاری

منتدى إقرأ الثقافي
www.iqra.ahlamontada.com

ADIBAN

له بڵاوكراوەكانی ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبان

بەڕێوەبەری گشتی: ئارامی مەلا محەممەد

ناسنامەی کتێب

ناونیشان: عەرەبی بە بێ مامۆستا

ئامادەکار: مامۆستا دیار عەلی

بابەت: فێربوونی ئەلف و بێی عەرەبی

دیزاینی بەرگ و دەق: ئارام مەلا موحەممەد

پەخشانگە: ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبان

ساڵی چاپ: ٢٠٢٣ میلادی، چاپی شەشەم.

لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان، ژمارەی سپاردنی (١٣٢٣) ساڵی (٢٠١٧) پێ دراوە، ئەم کتێبە لە بڵاوکراوەکانی ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبانە، مافی لەچاپدان و کۆپیکردن و بڵاوکردنەوەی بە هەموو شێوەیەک، پارێزراوە بۆ ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبان.

پەیوەندی: 07501571818 - 07731974646 - bookadiban@gmail.com

ناونیشان: نووسینگەی سەرەکی: سلێماني، شەقامی ئیبراهیم پاشا، فولکەی گۆزەکان، سەرووی ئامادەیی سلێمانیی کچان، نزیک ناوەندی ڕۆژهەڵاتی کوڕان.

أ	ب	ت	ث
أَلِف	باء	تاء	ثاء
پیتی ئەلیف	پیتی باء	پیتی تاء	پیتی ثاء
ج	ح	خ	د
جیم	حاء	خاء	دال
پیتی جیم	پیتی حاء	پیتی خاء	پیتی دال

ذ
ذال
پیتی ذال

ر
راء
پیتی ڕاء

ز
زاي
پیتی زای

س
سين
پیتی سین

ش
شين
پیتی شین

ص
صاد
پیتی صاد

ض
ضاد
پیتی ضاد

ط
طاء
پیتی طاء

ظ
ظاء
پیتی ظاء

ع
عين
پیتی عەین

غ
غين
پیتی غەین

ف
فاء
پیتی فاء

ق
قاف
پیتی قاف

ك
كاف
پیتی کاف

ل
لام
پیتی لام

م
ميم
پیتی میم

ن
نون
پیتی نوون

ه
هاء
پیتی هاء

و
واو
پیتی واو

ي
ياء
پیتی یاء

قَوَاعِد اللُّغَة العَرَبِيَّة قەواعید ئەللوغە ئەلعەرەبییە

ڕێزمانی زمانی عەرەبی

ـَ	ـِ	ـُ	ـّ
فَتحة فەتحە	كَسرة كەسرە	ضَمّة ضەممە	شَدّة شەددە
وَلَد	بِنت	رَجُل	اللّه
وەلەد	بینت	ڕەجول	ئەڵڵاهـ
کوڕ	کچ - کیژ	پیاو	خودا، پەروەردگار

ـْ	ـً	ـٍ	ـٌ ـُ
سُكون	تَنوين فَتحة	تَنوين كَسرة	تَنوين ضَمّة
سوکون	تەنوینی فەتحە	تەنوینی کەسرە	تەنوینی ضەممحە
مَلْعَب	وَلَداً	مُعَلّماتٍ	رَجُلٌ
مەلعەب	وەلەدەن	موعەللیماتین	ڕەجولون

كَلِمَة	جُمْلَة	كَلَام	إنشاء	خَبَر	إعْرَاب
کەلیمە	جوملە	کەلام	ئینشاء	خەبەر	ئیعراب
وشە	ڕستە	.....	داڕشتن	گوزارە - هەواڵ	شیکردنەوە - شیتەڵکردن

حَرْف	إسْم	فِعْل
حەرف	ئیسم	فیعل
پیت	ناو	کردار

فِعْل ← ماضي، مُضَارِع

ماضي	مُضَارِع
ماضی	موضاریع
ڕابردوو	ڕانەبردوو

مُضَارِع ← الحال الحاضر، مُستَقبَل

الحال الحاضر	مُستَقبَل
ئەلحاڵ ئەلحازر	موستەقبەل
کاتی ئێستا	ئاییندە

فاعِل	ضَمير	مَفْعول بِهِ
فاعیل	ضەمیر	مەفعول بیهی
بکەر	جێناو - ڕاناو	تەواوکەر

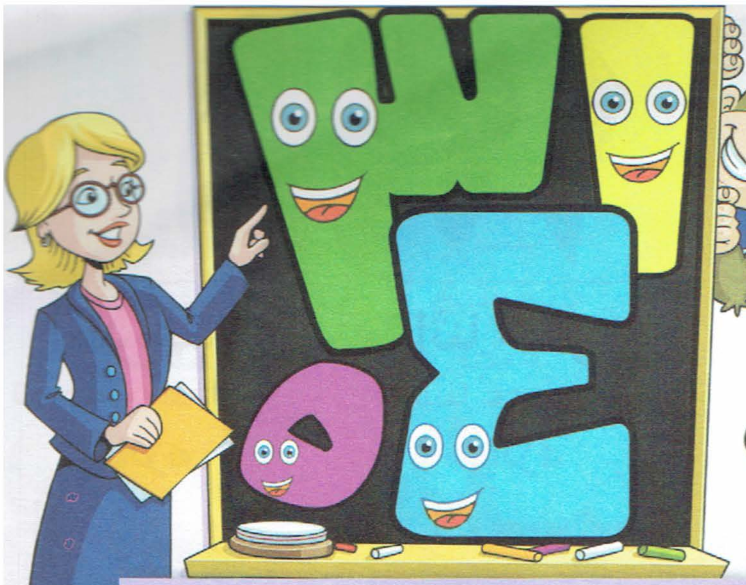

الأرقام ئەلئەرقام
ژمارەکان

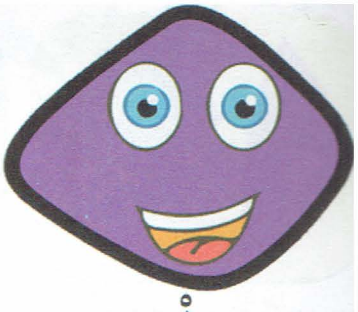

صِفْر
صیفر
سفر

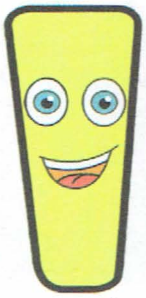

واحِد
واحید
یەک

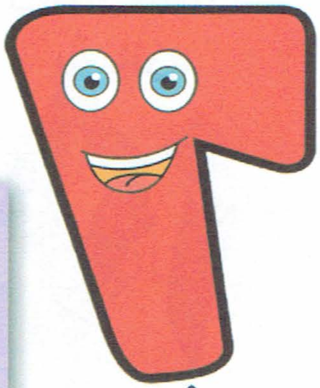

إثْنان
ئیثنان
دوو

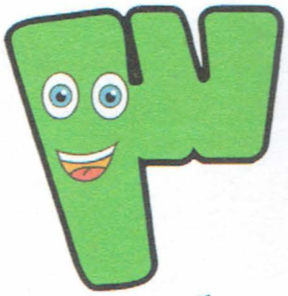

ثَلاثة
ثەلاثە
سێ

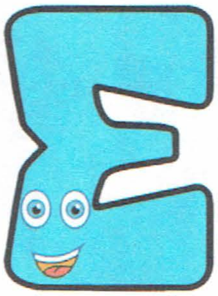

أَرْبَعَة
ئەربەعە
چوار

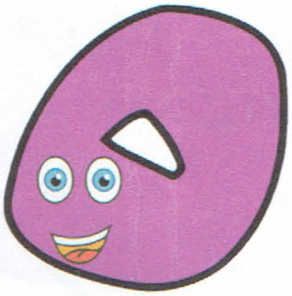

خَمْسة
خەمسە
پێنج

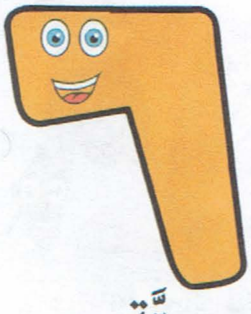

سِتَّة
سیتتە
شەش

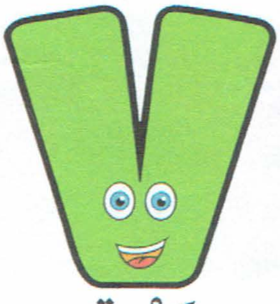

سَبْعة
سەبعە
حەوت

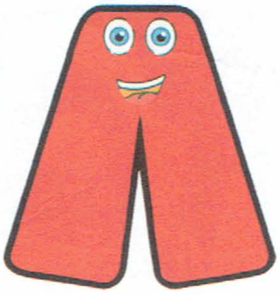

ثَمانِية
ثەمانیە
هەشت

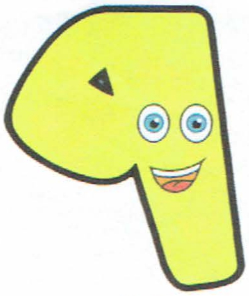

تِسْعَة
تیسعە
نۆ

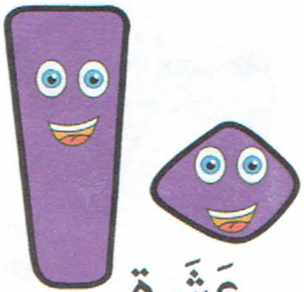

عَشَرة
عەشرە
دە

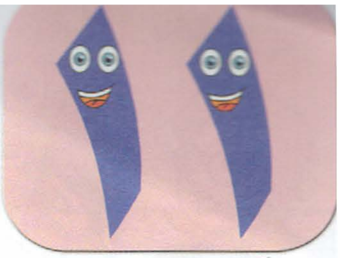

أَحَدَ عَشَرَ
ئەحەدە عەشرە
یانزە

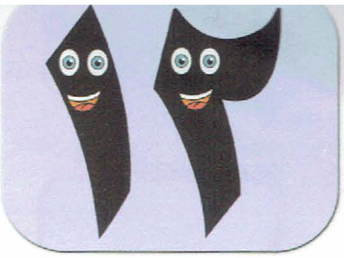

اِثْنا عَشَرَ
ئیثنا عەشرە
دوانزە

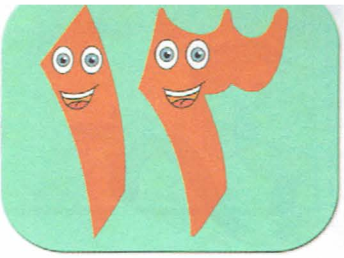

ثَلاثَة عَشَرَ
ثەلاثە عەشرە
سیانزە

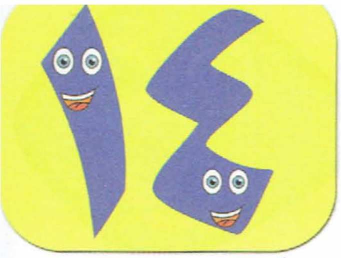

أَرْبَعَة عَشَرَ
ئەربەعە عەشرە
چواردە

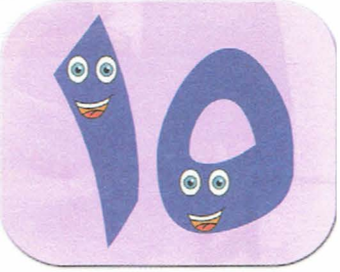

خَمْسَة عَشَرَ
خەمسە عەشرە
پانزە

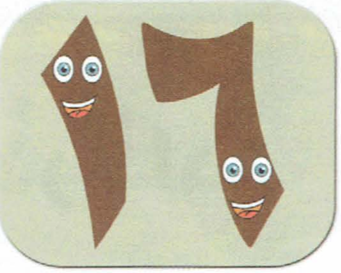

سِتَّة عَشَرَ
سیتە عەشرە
شانزە

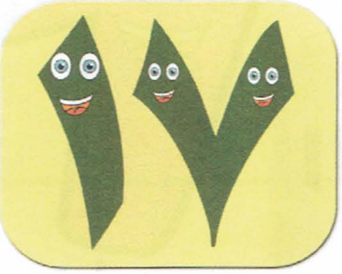

سَبْعة عَشَرَ
سەبعە عەشرە
حەڤدە

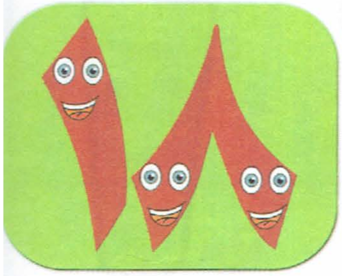

ثَمانِية عَشَرَ
ثەمانیە عەشرە
هەژدە

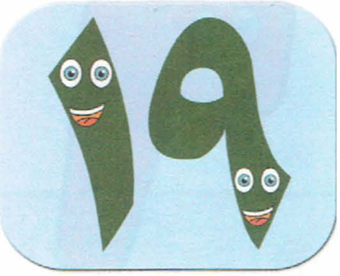

تِسْعَة عَشَرَ
تسعە عەشرە
نۆزدە

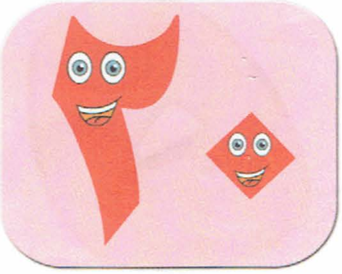

عِشرون
عیشرون
بیست

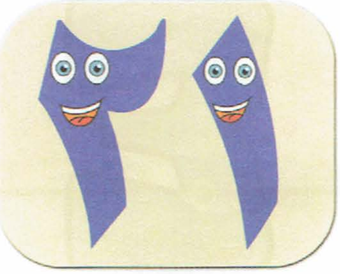

واحد وعِشرون
واحید و عیشرون
بیست و یەک

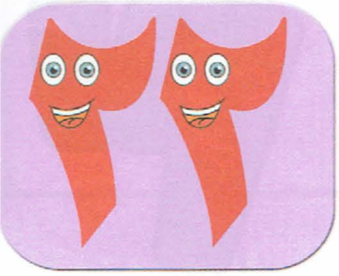

اثنان وعِشرون
ئیثنان و عیشرون
بیست و دوو

ثَلاثَة وعِشرون
ثەلاثە و عیشرون
بیست و سێ

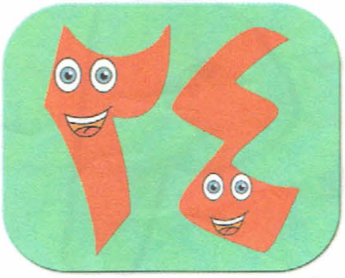

أَرْبَعَة وعِشرون
ئەربەعە و عیشرون
بیست و چوار

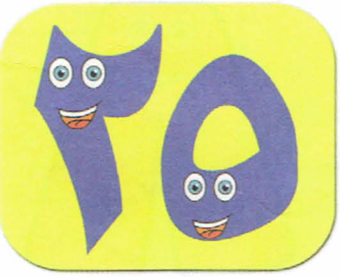

خَمْسَة وعِشرون
خەمسە و عیشرون
بیست و پێنج

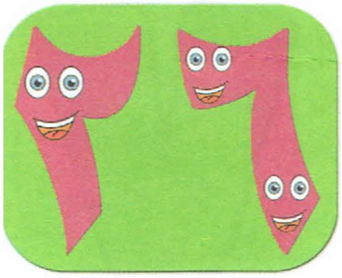

سِتّةَ وعِشرون
سیتتە و عیشرون
بیست و شەش

٣٠
ثَلاثُون
ثەلاثوون
سی

٤٠
أَرْبَعُون
ئەربەعون
چل

٥٠
خَمْسُون
خەمسون
پەنجا

٦٠
سِتّون
سیتتون
شەست

٧٠
سَبْعون
سەبعون
حەفتا

٨٠
ثَمانُون
ثەمانون
هەشتا

٩٠
تِسْعون
تیسعون
نەوەد

١٠٠
مِئَة
میئە
سەد/ صەد

١٠٠٠
أَلْف (ئەلف)
هەزار

١٠٠٠٠٠٠
مَلْيُون (مەلیۆن)
ملیۆن، شەش سفری هەیە

نُقْطَة
نوقطە
خاڵ (نوقتە)

زَائِد
زائید
کۆ/ کۆکردنەوە

في - ضَرْب
فی - ضەرب
لێکدان/ کەڕەت/ جاران

رّياضِيّات
ڕیاضییات
بیرکاری

سُؤال
سوئال
پرسیار

نَاقِص
ناقیص
کەم / لێدەرکردن

مُساوي
موساوی
یەکسان

تَقْسيم
تەقسیم
دابەشکردن

ألوان ئەلوان
ڕەنگەکان

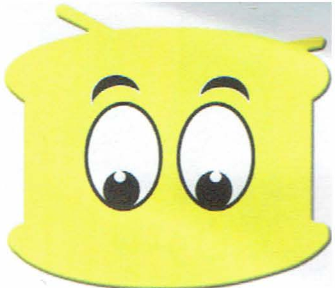

أَصْفَر
ئەصفەر
زەرد

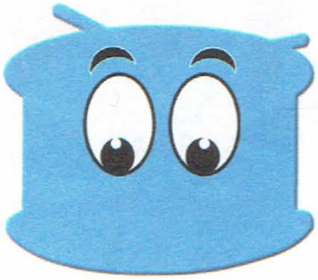

أَزْرَق
ئەزرەق
شین

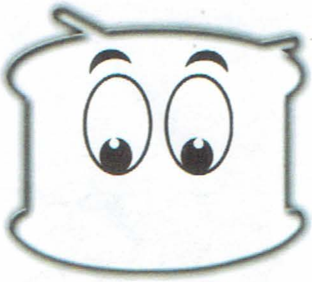

أَبْيَض
ئەبیەض
سپی

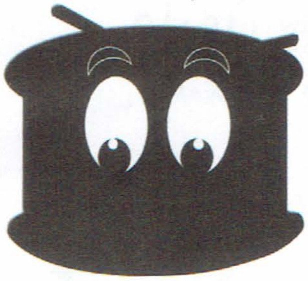

أَسْوَد
ئەسوەد
ڕەش

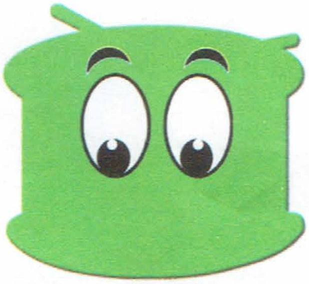

أَخْضَر
ئەخضەر
سەوز، کەسک

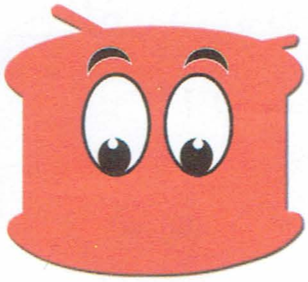

أَحْمَر
ئەحمەر
سوور / سۆر

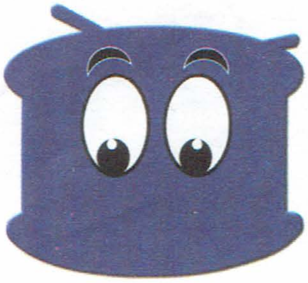

نيلي
نیلی
نیلی

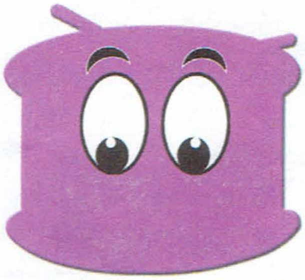

بَنَفْسَجِيّ/زَهْرِيّ
بەنەفسەجیی/ زەهریی
پەمەیی / پەمبە

بُرْتُقالي
بورتوقالی
پڕتەقاڵی

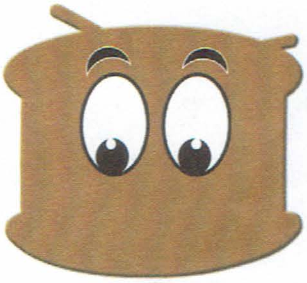

بُنِّي
بوننی
قاوەیی

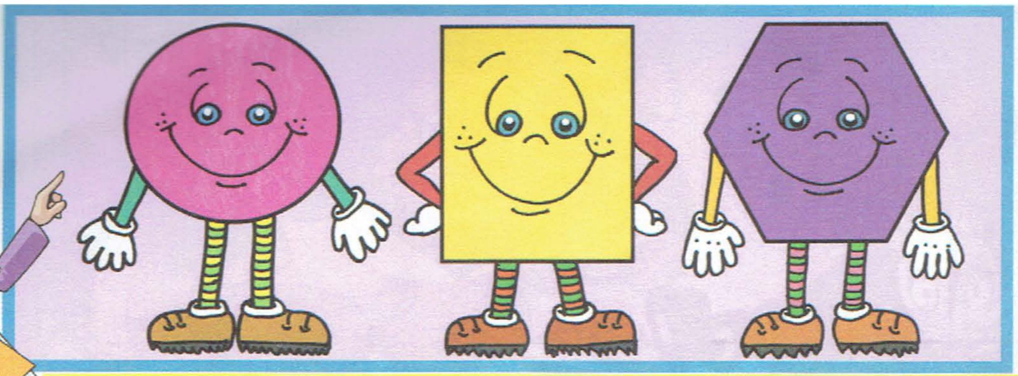

أشكال ئەشكال شێوەکان

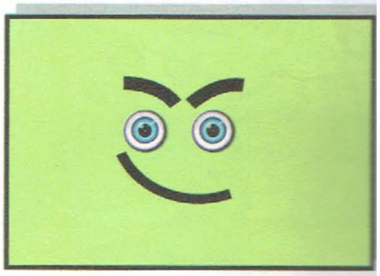

مُسْتَطِيل
موستەطیل
لاکێشە

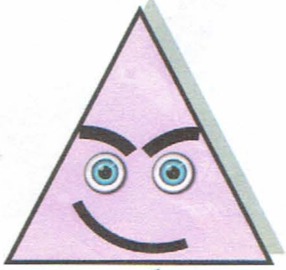

مُثَلَّث
موثەللەث
سێگۆشە

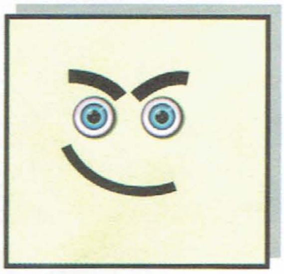

مُرَبَّع
مورەبەع
چوارگۆشە

مُثَمَّن
موثەممەن
هەشت لا/ ڕوبعی

دائِرَة
دائیرە
خڕ / بازنەیی

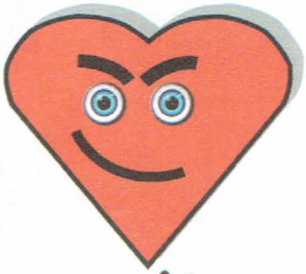

قَلْب
قەلب
دڵ

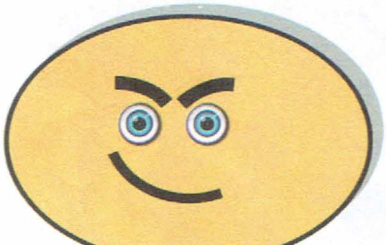

بَيضاوِيّ
بەیضاوی
هێلکەیی

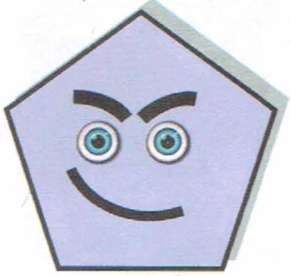

خُمَاسِيّ
خوماسی
پێنج لا

نَجْم
نەجم
ئەستێرە

أُسطُوَانَة
ئوسطووانە
لولەک

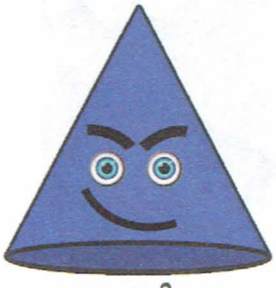

مَخْرُوط
مەخروط
قوچەک

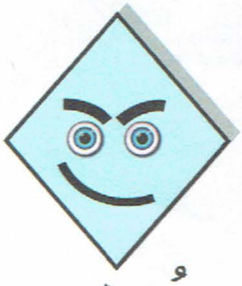

مُعين
موعین
معین/ لاتەریب/ لەبزینەیی

حَيوانات حەیوانات گیانداران، ئاژەڵان

جَمَل
جەمەل
وشتر

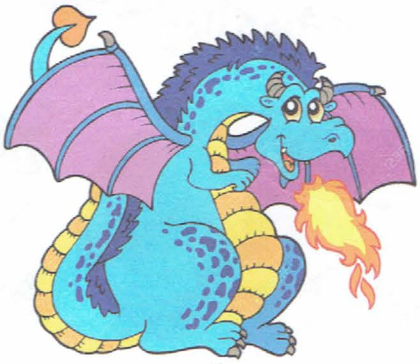

تَنِّين
تەنین
ئەژدیها

ثُعْبَان
ثوعبان
مار

غَزَال
غەزال
ئاسک، مامز

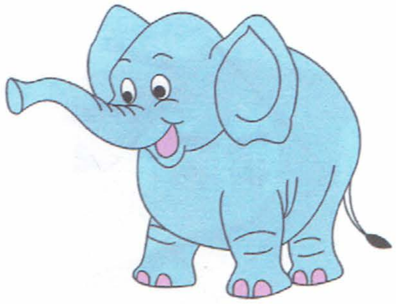

فِيل
فیل
فیل

نَمِر
نەمیر
پڵنگ

قِطَّة
قیططە
پشیلە/ کتک

أَسَد
ئەسەد
شێر

ثَعْلَب
ثەعلەب
ڕێوی

دُبّ باندا
دوبب باندا
ورچی پاندا

دُعْسُوقَة
دوعسوقە
خاڵخاڵۆکە

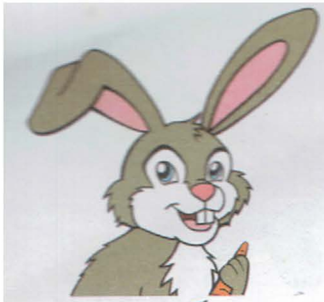

أَرْنَب
ئەڕنەب
کەروێشک

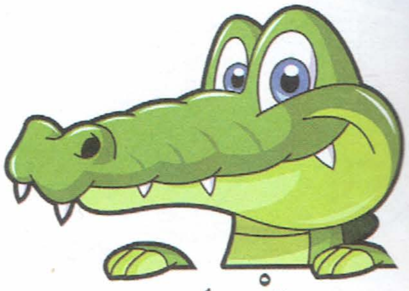

تِمْساح
تیمساح
تیمساح

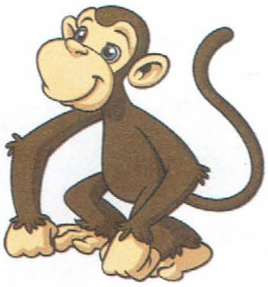

قِرْد
قیرد
مەیمون

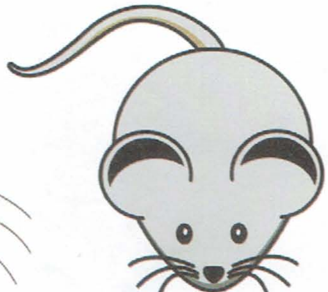

جُرْذ
جورذ
جرج/ جورج

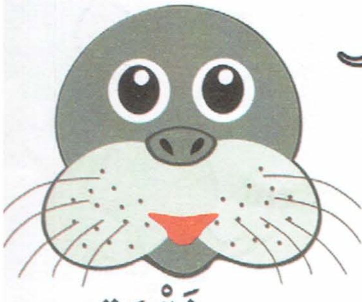

فَقْمَة
فەقمە
سەگی دەریا

كَنْغَر
کەنغەر
کەنگەر

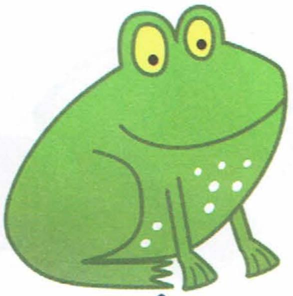

ضِفْدَع
ضیفدەع
بۆق

حِمَار
حیمار
کەر/ گوێدرێژ

كَلْب
کەلب
سەگ

ذِئْب
ذیئب
گورگ

خَرُوف
خەروف
مەر / یەز

دُبّ
دوبب
ورچ

سِنْجاب
سینجاب
سمۆرە

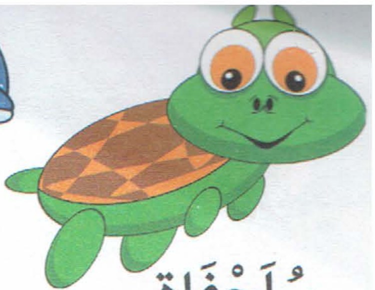

سُلَحْفَاة

سولەحفات

کیسەڵ

دُلْفِين

دولفین

دۆلفین

زَرَافَة

زەڕافە

زەڕافە

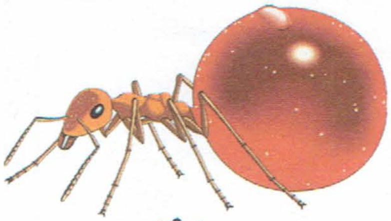

نَمْلَة

نەملە

مێروولە

فَأْر

فەئر

مشک

عَقْرَب

عەقرەب

دووپشک

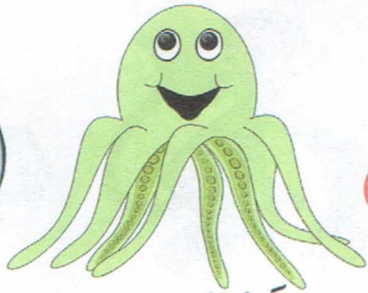

أَخْطَبوط

ئەخطەبوط

هەشت پێ/ ئەختەبوت

فَرَس النَّهْر

فەرەس ئەننەهر

ئەسپی دەریا

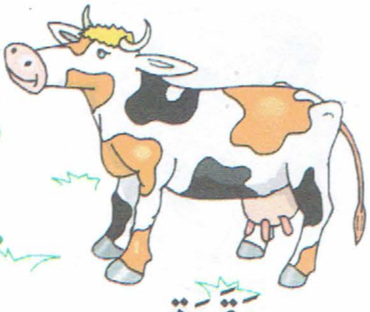

بَقَرَة

بەقەڕە

مانگا/ چێڵ

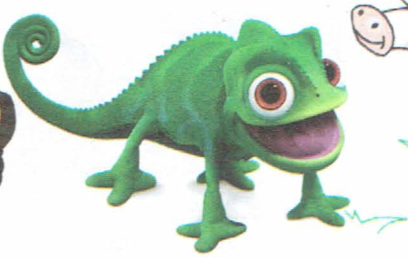

سَحْلِيَّة

سەحلییە

مارمێلکە

سَمَكَة

سەمەکە

ماسی

مَاعِز

ماعیز

بزن

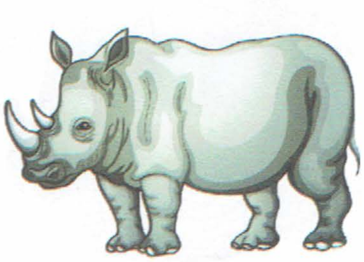

وحيد القرن- كركدن

وەحید ئەلقەڕن - کەرکەدەن

کەرکەدەن

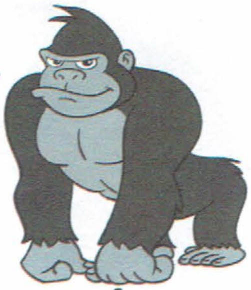

غُورِيلا

غوریلا

غۆرێلا

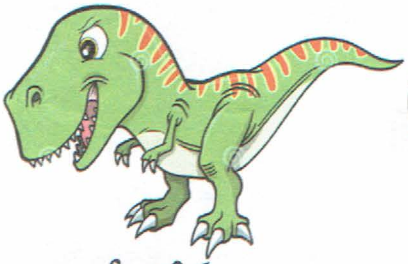

دَيْنَاصُور

دەیناصور

دایناسۆر

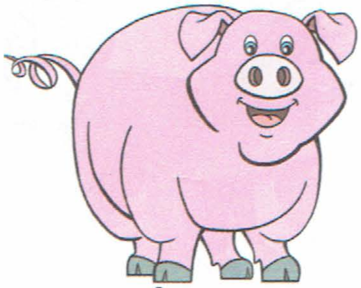

خِنْزِير

خینزیر

بەراز

حَدِيقَة الحَيْوَانات حەدیقەتول حەیوانات

باخچەی ئاژەڵان، باخچەی گیانلەبەران

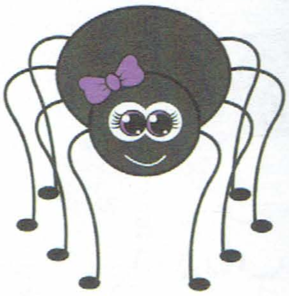

عَنكَبوت
عەنكەبوت
جاڵجاڵۆكە

جَرْو
جەرو
توتكە سەگ

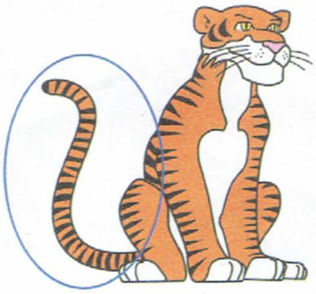

ذَيل
ذەیل
كلك

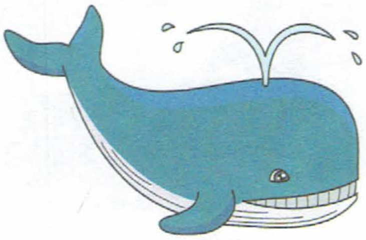

حُوت
حوت
نەهەنگ

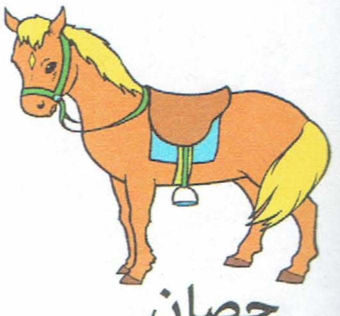

حِصان
حیصان
ئەسپ

بُومَة
بومە
كوندەپەپو

جَنَاح
جەناح
باڵ

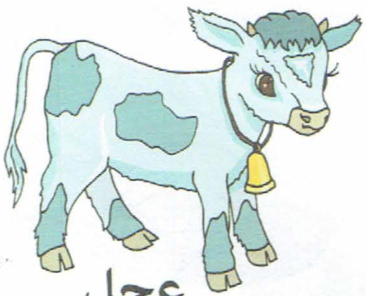

عِجل
عیجل
گوێرەكە

عُشّ
عوشش
لانە، هێلانە

بَطْريق
بەطریق
پەنگوین

طَائِر
طائیر
باڵندە

فَراشَة
فەڕاشە
پەپوولە

دِيك
دیك
کەڵەشێر/ کەڵەباب

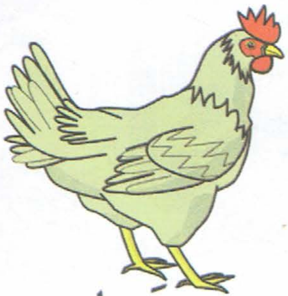

دَجاج
دەجاج
مریشک

زَواحِف
زەواحیف
گیانداری خشۆک

بَط
بەط
مراوی

غُراب
غوراب
قەلەڕەش

نَحْلَة
نەحلە
هەنگ

خُفَّاش
خوففاش
شەمشەمەکوێرە

ذُبَاب
ذوباب
مێش

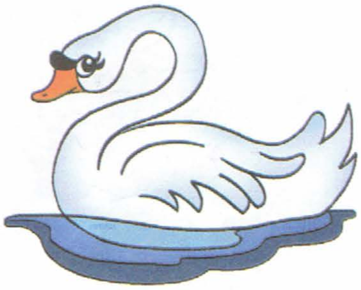

إِوَزّة
ئیوەززە
قاز

نَسْر
نەسڕ
داڵ

بَبَغاء
بەبەغاء
تووتی

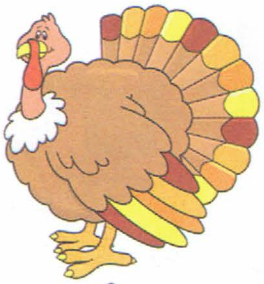

دِيك رُومِيّ
دیك ڕومی
قەل/ عەلەشیش

خُذ خوذ وەری گرە	قَبَضْتُ قەبیضتو گرتم	ضَحْكَة ضیحکە پێکەنین	تِكْرار تیکرار دووبارە
اُدْخُل ئودخول وەرە ژوورەوە	اِجْلِسْ ئیجلیس دانیشە	اُخْرُجْ ئوخروج بچۆ دەرەوە	نَمْ نەم بخەوە
اِنْتَبِهْ ئینتەبیهـ ئاگاداربە	لا تَتَكَلَّمْ لا تەتەکەللەم قسەمەکە	اُنْظُرْ ئونظور تەماشاکە	اِسْتَيقِظ ئیستەیقیظ هەستە لە خەو
باكِر باکیر زوو	تأخِر تەئخیر درەنگ	بِدايَةُ الشَهْر بیدایەتول شەهر سەرەتای مانگ	نِهَايَةِ الأُسبوع نیهایەتول ئوسبوع کۆتایی هەفتە

أطْعِمة ئەطعیمە خواردنەکان

جَوْز هِنْد
جەوز هیند
گوێزی هندی

إجّاص
ئیججاص
هەرمێ

لَيْمُون
لەیمون
لیمۆ

فاكِهَة
فاکیهە
میوە

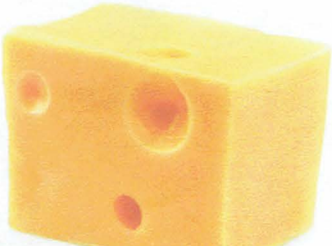

جُبْنَة
جوبنە
پەنیر

عَسَل
عەسەل
هەنگوین

خَوْخ
خەوخ
قۆخ

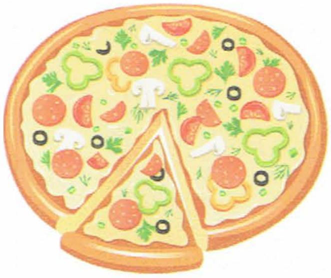

بيتزا
بیتزا
پیتزا

وَجْبَة
وەجبە
ژەم/ دان

أَكْل
ئەکل
نانخواردن

طَبْخ
طەبخ
چێشتلێنان

نَادِل (نادل)
خزمەتگوزار
شاگرد

مُرَبَّى
مورەببا
مرەبا

بَسْكَوِيت
بەسکەویت
بسکیت

تَمْر
تەمر
خورما

شوكولاتة
شوکولاتە
چوکلێت

سُكَّر
سوککەر
شەکر

مِلْح
میلح
خوێ

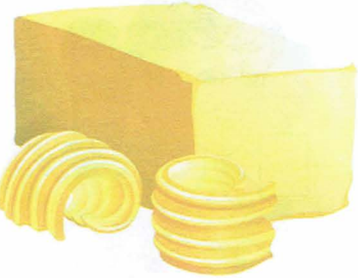

زُبْدَة
زوبدە
کەرە

حَلِيب
حەلیب
شیر

بُرْتُقَال
بورتوقال
پرتەقاڵ

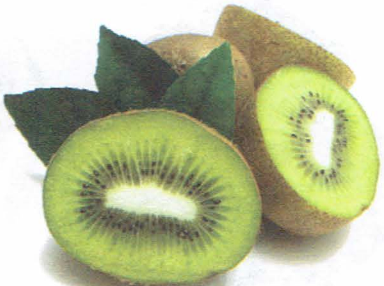

كيوى
کیوی
کیوی

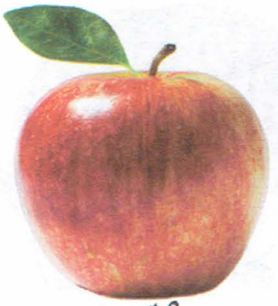

تُفَّاح
توففاح
سێو

سَلَطَة
سەلطە
زەلاتە

أَرُز

ئەڕوز

برنج

مُلَبِّس

مولەببیس

شیرینی

فُول

فول

فاسۆلیا

طَحين

طەحین

ئارد

بَيضة

بەیضە

هێلکە

ايس كريم

ئایس کریم

ئاسکرێم

لَحم

لەحم

گۆشت

ذَوق

ذەوق

تام

خُبْز

خوبز

نان

شُرب

شوڕب

خواردنەوە

عَصِير

عەصیر

شەربەت

مَاء

ماء

ئاو

قَمْح

قەمح

گەنم

حَامِض

حامیض

مزر

حُلْو

حلو

شیرین

حَسَاء- شوربة

حەساء - شوربە

شۆربا

كَرَز
كەرەز
گێلاس

سَفَرْجَل
سەفەرجەل
بەهێ

زَيْتُون
زەیتون
زەیتوون

عِنَب
عینەب
ترێ

خَوْخ
خەوخ
قۆخ

شُمّام - بَطيخ
شوممام - بەطیخ
کاڵەک / گندۆرە

بَطاطا
بەطاطا
پەتاتە

ذُرَّة
ذورڕە
گەنمەشامی

رُمّان
ڕوممان
هەنار

أناناس
ئەناناس
ئەناناس

جَزر
جەزەر
گێزەر

مُشْمُش / مِشْمِش
موشموش / میشمیش
قەیسی

فُلْفُل
فولفول
بیبەر

فَراوْلة
فەراولە
شلیک

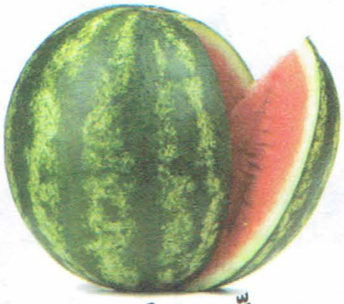

بَطِّيخ أحمر
بەطیخ ئەحمەڕ
شووتی

تِين
تین
هەنجیر

قَهْوَة

قەهوە

قاوە

شاي

شای

چا

بُرْقُوق

بوڕقوق

هەڵوژە

خُضْرَوات

خوضڕەوات

سەوزە

باذِنْجان

باذینجان

باینجان

ثُوم

ثوم

سیر

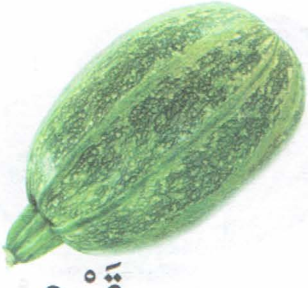

قَرْع

قەرع

کولەکە

فُجْل

فوجل

توور

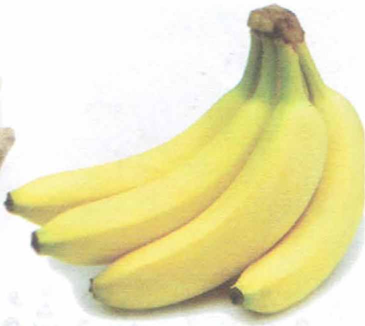

مَوْزَة

مەوزە

مۆز

زَنْجَبِيل

زەنجەبیل

زەنجەبیل

خِيَار

خیار

خەیار

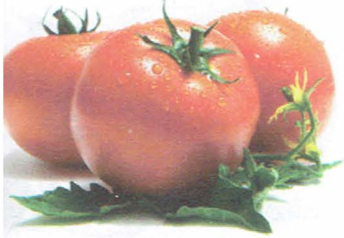

طَماطِم

طەماطیم

تەماتە

بروكلي

بڕوکلی

بڕۆکلی

جَوْز

جەوز

گوێز

بَصَل

بەصەل

پیاز / پیواز

سَبانِخ

سەبانیخ

سپێناخ

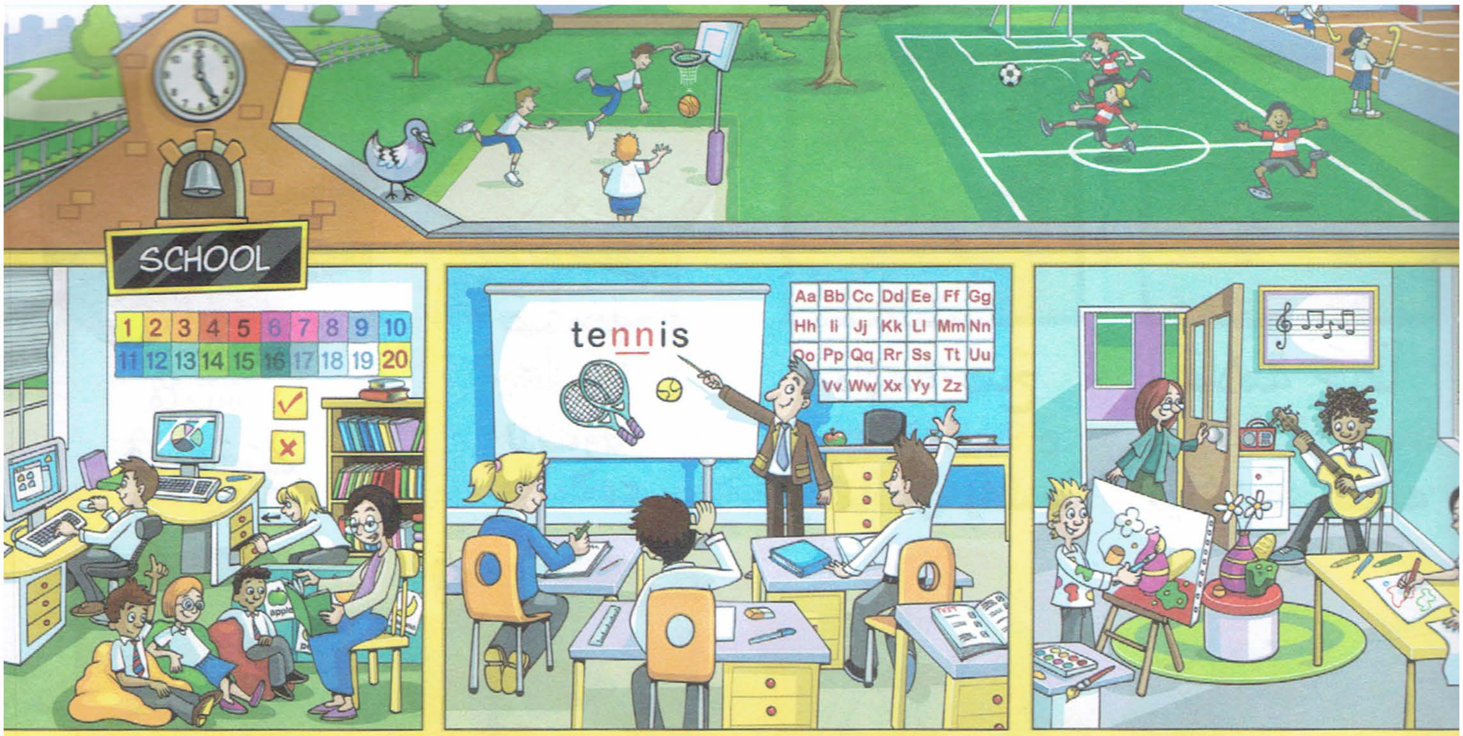

مَدْرَسَة مەدرەسە قوتابخانە

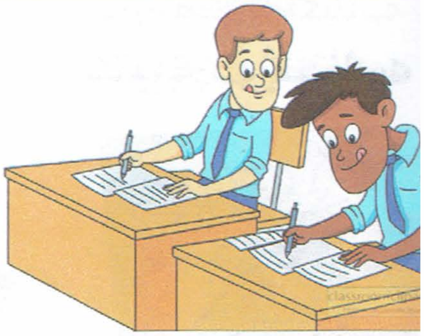

إِمْتِحان
ئیمتیحان
تاقیکردنەوە

قَلَم
قەلەم
قەڵەم

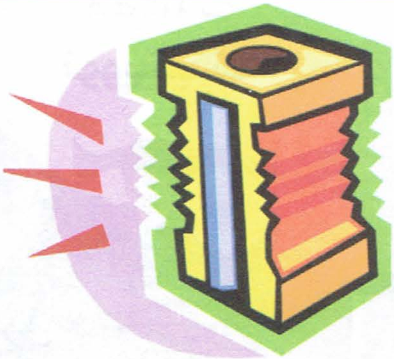

مِبْرَاة
میبرات
قەڵەم دادەر

حَقِيبة
حەقیبە
جانتا

دَفْتَر
دەفتەر
دەفتەر

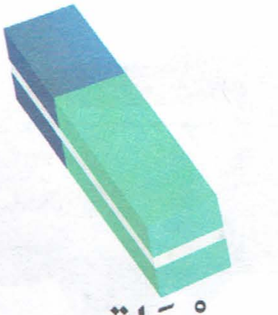

مِمْحَاة
میمحات
لاستیک

كِتَاب
کیتاب
پەڕتووک، کتێب

نَجَح
نەجەحە
دەرچوو

ذَكِيّ
ذەکی
زیرەک

قَامُوس
قاموس
فەرهەنگ

صَفْحة
صفحه
لاپەڕە

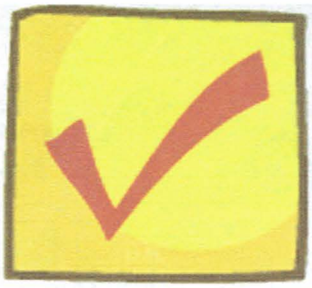

عَلامة صَحّ
عەلامەت صەح
نیشانەی ڕاست

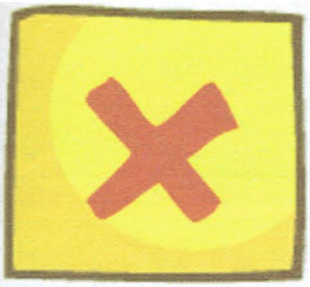

عَلامة خَطَأ
عەلامەت خەطەء
نیشانەی هەڵە

لَوْحَةُ الكِتابَة
لەوحەتول کیتابە
تەختەی نوسین

مَكْتَبة
مەکتەبە
نووسینگە

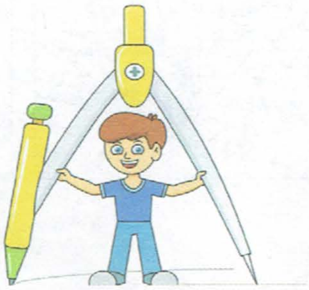

فِرْجار
فیرجار
پڕگال

قِراءَة الكِتَاب
قیرائەت ئەلکیتاب
کتێب خوێندنەوە

قِراءة
قیرائە
خوێندنەوە

دَرْس
دەرس
خوێندن

ذهابٌ الى المدرسة
ذیهابون ئیلا ئەلمەدرەسە
ڕۆیشتن بۆ قوتابخانە

سَهْل
سەهل
ئاسان

كِتابَة
کیتابە
نووسین

مُراجَعَة
موراجەعە
پێداچوونەوە

جَرِيدَة
جەریدە
ڕۆژنامە

تَقْوِيم
تەقویم
ڕۆژژمێر

مَعْرِفَة
مەعریفە
زانین

صَفّ
صەفف
پۆل

يَتَعَلَّم
یەتەعەللەم
فێردەبێت

جُغْرَافْيا
جوغرافیا
جوگرافیا

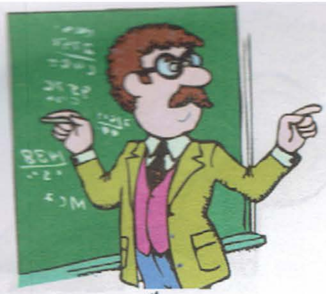

مُعَلِّم
موعەللیم
مامۆستا

وَرَقَة
وەڕەقە
کاغەز / پەڕە

نَعَم
نەعەم
بەڵێ

لَا
لا
نەخێر

طالِب
طالیب
خوێندکار

مَجَلَّة
مەجەللە
گۆڤار

جامِعَة
جامیعە
زانکۆ

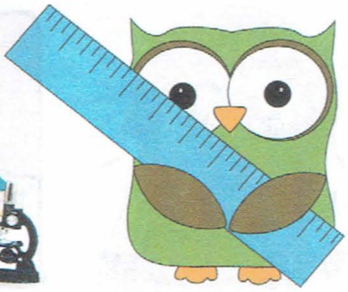

مِسْطَرَة
میسطەرە
ڕاستە

مُخْتَبَر
موختەبەر
تاقیگە

دَرْس
دەرس
وانە

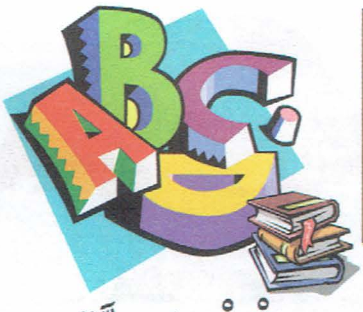

الْإِنْجِلِيزِيَّة
ئەلئینجیلیزییە
ئینگلیزی

تَأْريخ
تەئریخ
مێژوو

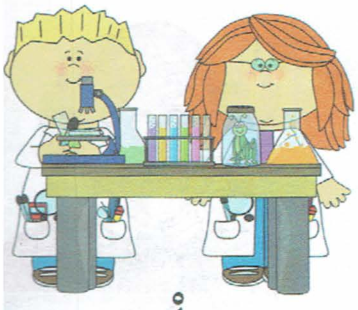

عِلْم
عیلم
زانست

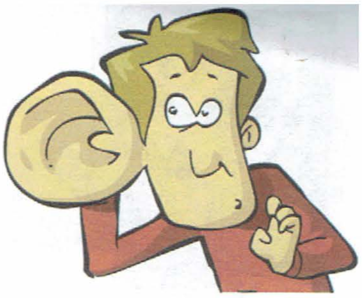

يَسْتَمِع

یەستەمیع

گوێ دەگرێت

يُفَكِّر

یوفەککیر

بیردەکاتەوە

يُشاهِد

یوشاهید

تەماشا یان سەیرکردن

نَظيف

نەظیف

پاک/ خاوێن

تَثاؤُب

تەثائوب

باوێشکدان

نَوم

نەوم

خەوتن

حُلُم

حولوم

خەوبینین

اِستيقاظ

ئیستیقاظ

لەخەوهەستان

ضَوْضاء

ضەوضائـ

دەنگە دەنگ
ژاوژاو

هادِيء

هادیئـ

بێدەنگ

سَعيد

سەعید

دڵخۆش

حَزِين

حەزین

دڵتەنگ

جائِع

جائیع

برسی

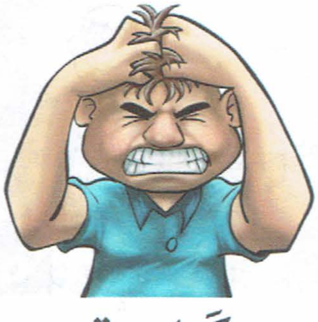

كَراهية

کەراهییە

ڕقلێبوونەوە

بُكاء

بوکاء

گریان

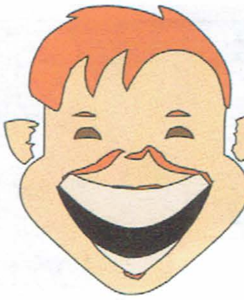

ضَحْك

ضەحک

پێکەنین

رَسْم
رەسم
وێنەکێشان

مُتَجَهِّم
موتەجەهھیم
ڕووگرژ

هواية
هیوایە
ئارەزوو، حەز

شَمْ
شەم
بۆنکردن

تَصْوير
تەصویر
وێنە گرتن

مَشْي
مەشی
ڕێکردن/ ڕۆیشتن

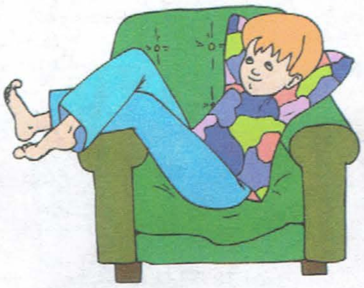

كَسُول
کەسول
تەمەڵ

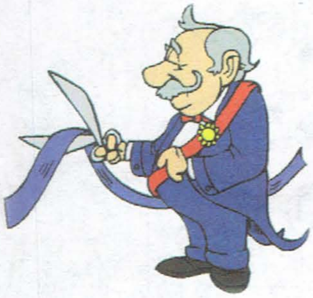

قَصّ
قەصص
بڕین

خَوْف
خەوف
ترس

عَمَل
عەمەل
کار، ئیش

فُقدان
فوقدان
لەدەستدان

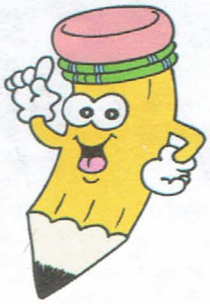

نِسْيَان
نیسیان
لەبیرکردن

فِكْرَة
فیکرە
بیرۆکە

أَسْفَل
ئەسفەل
خوارەوە

أعْلى
ئەعلا
سەرەوە

صَحِيحْ
صەحیح
ڕاست

مُسْتَعْمَل
موستەعمەل
کۆن، بەکارهاتوو

نِهايَة
نیهایە
کۆتایی

بِداية
بیدایە
سەرەتا

يَنْتَظِر
یەنتەظیر
چاوەڕێ دەکات

أيّام الأُسبوع

ئەییام ئەلئوسبوع

ڕۆژەکانی هەفتە

سَبْت سەبت شەممە	أَحَد ئەحەد یەک شەممە	إثنَين ئیثنەین دووشەممە	ثُلَاثاء ثولاثاء سێ شەممە
أَرْبِعَاء ئەربیعاء چوار شەممە	خَمِيس خەمیس پێنج شەممە	جُمُعَة جوموعە هەینی	عُطْلَة عوطلە پشوو

كَانُون الثَّانِي كانون ئەثثانی کانونی دووەم **مانگی یەک** ڕێبەندان	شُباط شوباط شوبات **مانگی دوو** ڕەشەمێ	آذار ئاذار مارت **مانگی سێ** خاکەلێو/ نەورۆز	نِيسان نیسان نیسان **مانگی چوار** گوڵان/ بانەمەڕ
أيّار ئەییار ئایار **مانگی پێنج** جۆزەردان	حُزَيْران حوزەیران حوزەیران **مانگی شەش** پووشپەڕ	تمّوز تەمموز تەمموز **مانگی حەوت** خەرمانان	آب ئاب ئاب **مانگی هەشت** گەلاوێژ
أَيْلُول ئەیلول ئەیلول **مانگی نۆ** ڕەزبەر	تِشْرِين الْأَوَّل تیشرین ئەلئەووەل تشرینی یەکەم **مانگی دە** گەڵاڕێزان	تِشْرِين الثَّانِي تیشرین ئەثثانی تشرینی دووەم **مانگی یانزە** سەرماوەز	كَانُون الْأَوَّل کانون ئەلئەووەل کانونی دووەم **مانگی دوانزە** بەفرانبار

فُصول السَّنة فوصول ئەسسەنە وەرزەکانی ساڵ

فَصْل الرَّبيع	**فَصْل الصَّيْف**	**فَصْل الخَرِيف**	**فَصْل الشِتاء**
فەصل ئەڕڕەبیع	فەصل ئەصصەیف	فەصل ئەخەریف	فەصل ئەششیتاء
وەرزی بەهار	وەرزی هاوین	وەرزی پاییز	وەرزی زستان

يَوْم	**أُسْبُوع**	**شَهْر**
یەوم	ئوسبوع	شەهر
ڕۆژ	**حەفتە**	**مانگ / هەیڤ**

تأْريخ	**فَصْل**	**سَنَة**	**قَرْن**
تاریخ	فەصل	سەنە	قەڕن
بەروار	**وەرز**	**ساڵ**	**سەدە**

شِمال	**جَنوب**	**شَرْق**	**غَرْب**
شیمال	جەنوب	شەرق	غەرب
باکوور	**باشوور**	**ڕۆژهەڵات**	**ڕۆژئاوا**

كَلِمَة

کەلیمە

وشە

كُلُّ شيء کوللو شەیء هەموو شتێک	كُلُّ الإنسان کوللو ئینسان هەموو کەسێک	إذاً، إنْ ئیذەن، ئین ئەگەر	لِذلِكَ لیذالیکە کەواتە
عَيناً - مِثل عەینەن - میثل وەکو	لايَزال لایەزال هێشتا/ جارێ	بَعْد بەعد دوای	أَيْضَاً ئەیضەن هەروەها
كَثِير کەثیر زۆر	أفْضَل ئەفضەل باشتر	هُنا هونا لێرە	هُناكَ هوناکە لەوێ
واجِب واجیب پێویست	أبَداً ئەبەدەن هەرگیز	بِدايَة بیدایە سەرەتا	قَبْلَ قەبلە پێش
ذلِكَ ذالیکە	هَذِهِ هاذیهی	كُلُّنا کوللونا	لِوَحْدَهُ لیوەحدەهو

جَسَد جەسەد جەستە

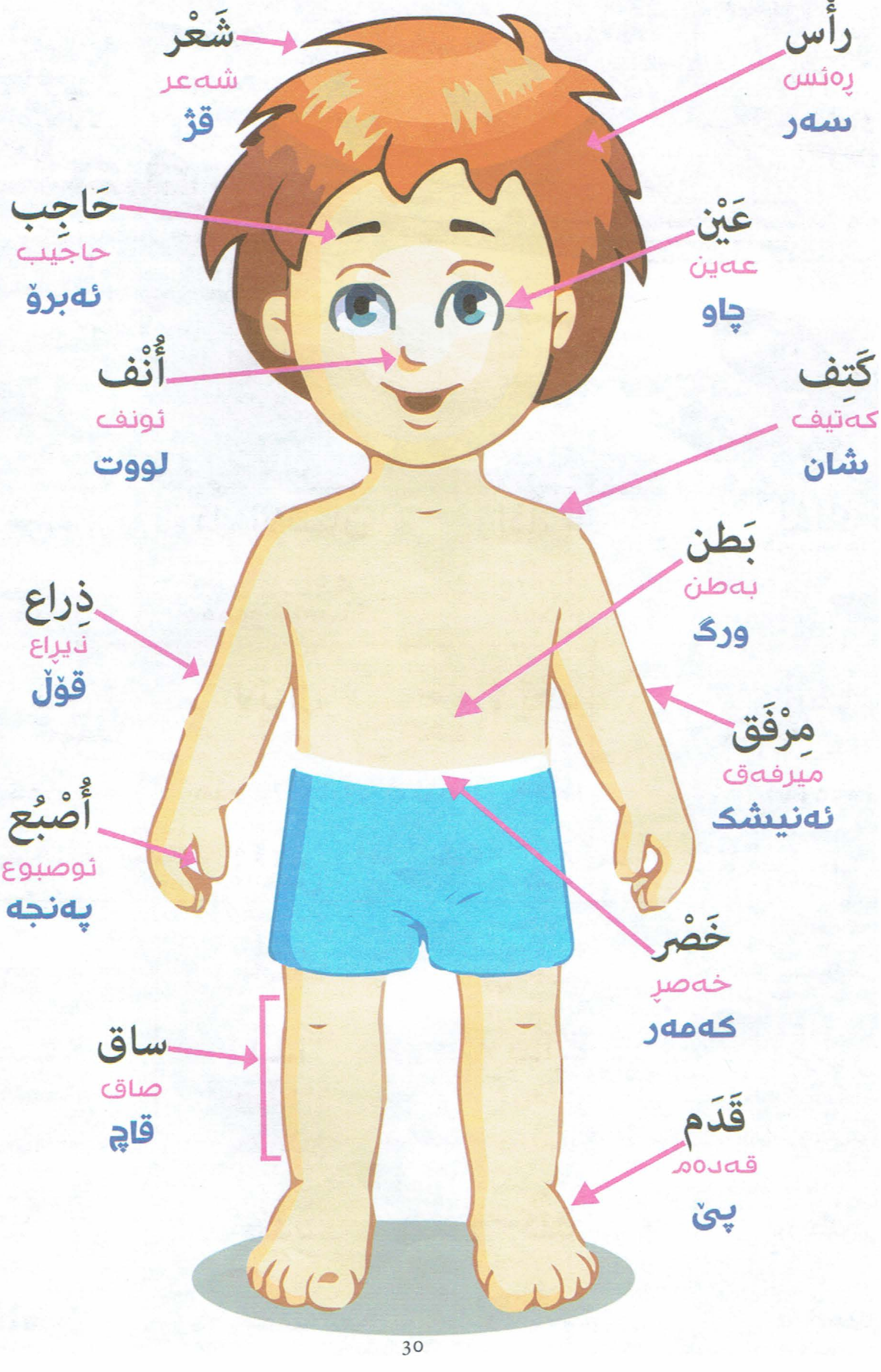

لِحْيَة
لیحیە
ڕیش

ظُفْر
ظوفڕ
نینۆک

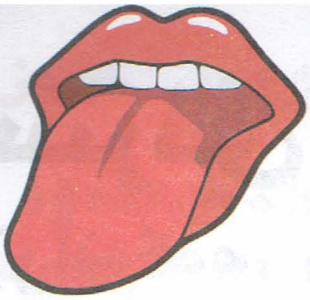

لِسَان
لیسان
زمان

يَد
یەد
دەست

ذَقْن
ذەقن
چەناگە

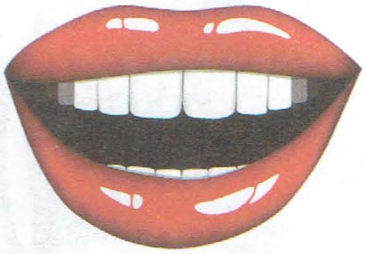

فَم
فەم
دەم

وَجه
وەجھ
ڕوو، ڕووخسار

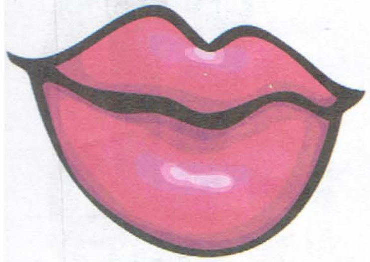

شَفَة
شەفە
لێو

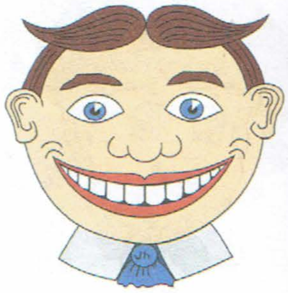

إبْتِسامَة
ئیبتیسامە
زەردەخەنە

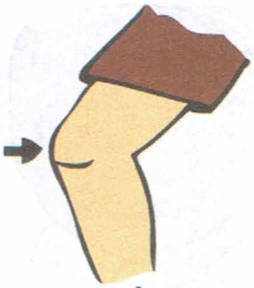

رُكْبَة
ڕوکبە
ئەژنۆ

أُذُن
ئوذون
گوێ

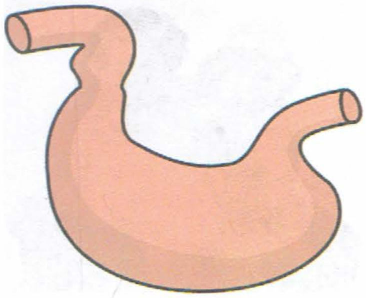

مَعِدَة
مەعیدە
گەدە

خَدّ
خەدد
گووپ

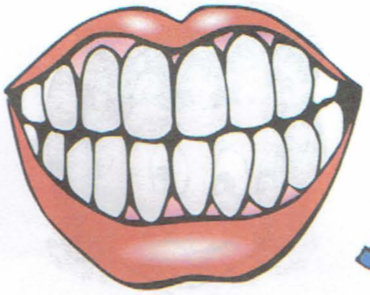

سِنّ
سینن
ددان

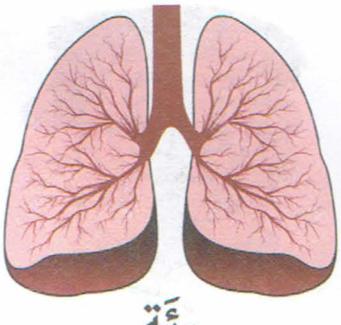

رِئَة
ڕیئە
سی

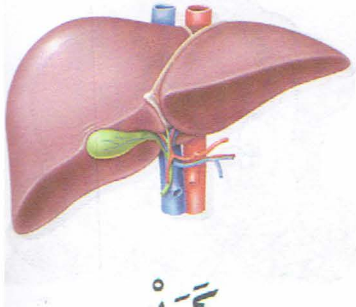

كَبِد
کەبەد
جگەر

أُسْرَتي ئوسرەتی

خێزانەکەم، خانەوادەکەم

أَب
ئەب
باوک، بابە

أَخ
ئەخ
برا

أُخْت
ئوخت
خوشک

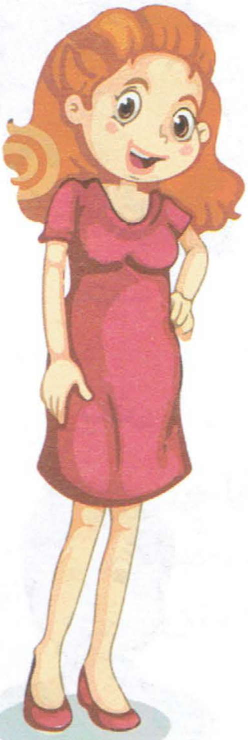

أُم
ئوم
دایک، دایە

والِدين
والیدین
دایک و باوک

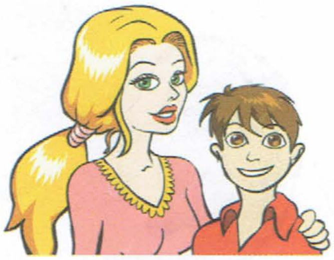

إبن
ئیبن
منداڵی کوڕ

جَدّ
جەدد
باپیرە، باوەگەورە

جَدَّة
جەددە
داپیرە، دایەگەورە

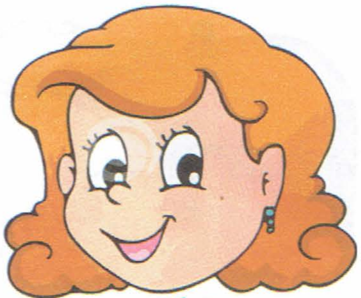

عَمَّة
عەممە
پور، خوشکی باوک

عَمْ
عەم
مام

إِبْنَةُ عَمْ
ئیبنەت عەم
کچە مام، ئامۆزا

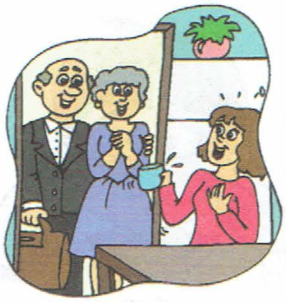

زِيارَة
زیارە
سەردان

النّاس ئەنناس

خەڵك، هەمووان بەیەکەوە دەبینە خەڵکی

إِمْرَأَة

ئیمرەئە

ژن، ئافرەت

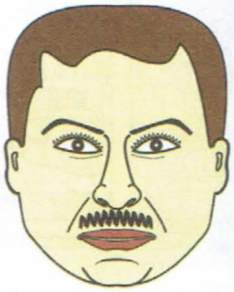

رَجُل

ڕەجول

پیاو

طِفْل

طیفل

منداڵ

وَلَد

وەلەد

کوڕ

شابّ

شاب

گەنج

مُرَاهِق

موراهیق

هەرزەکار

صَدِيق

صەدیق

هاوڕێ، هەڤاڵ

فَتاة

فەتات

کچ

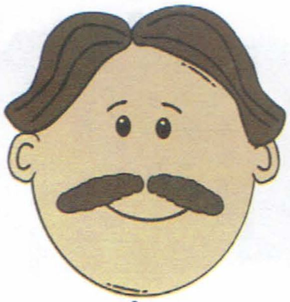

خَالْ

خال

خاڵ

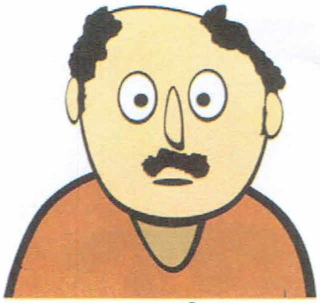

عَجُوز

عەجووز

بەتەمەن، پیر

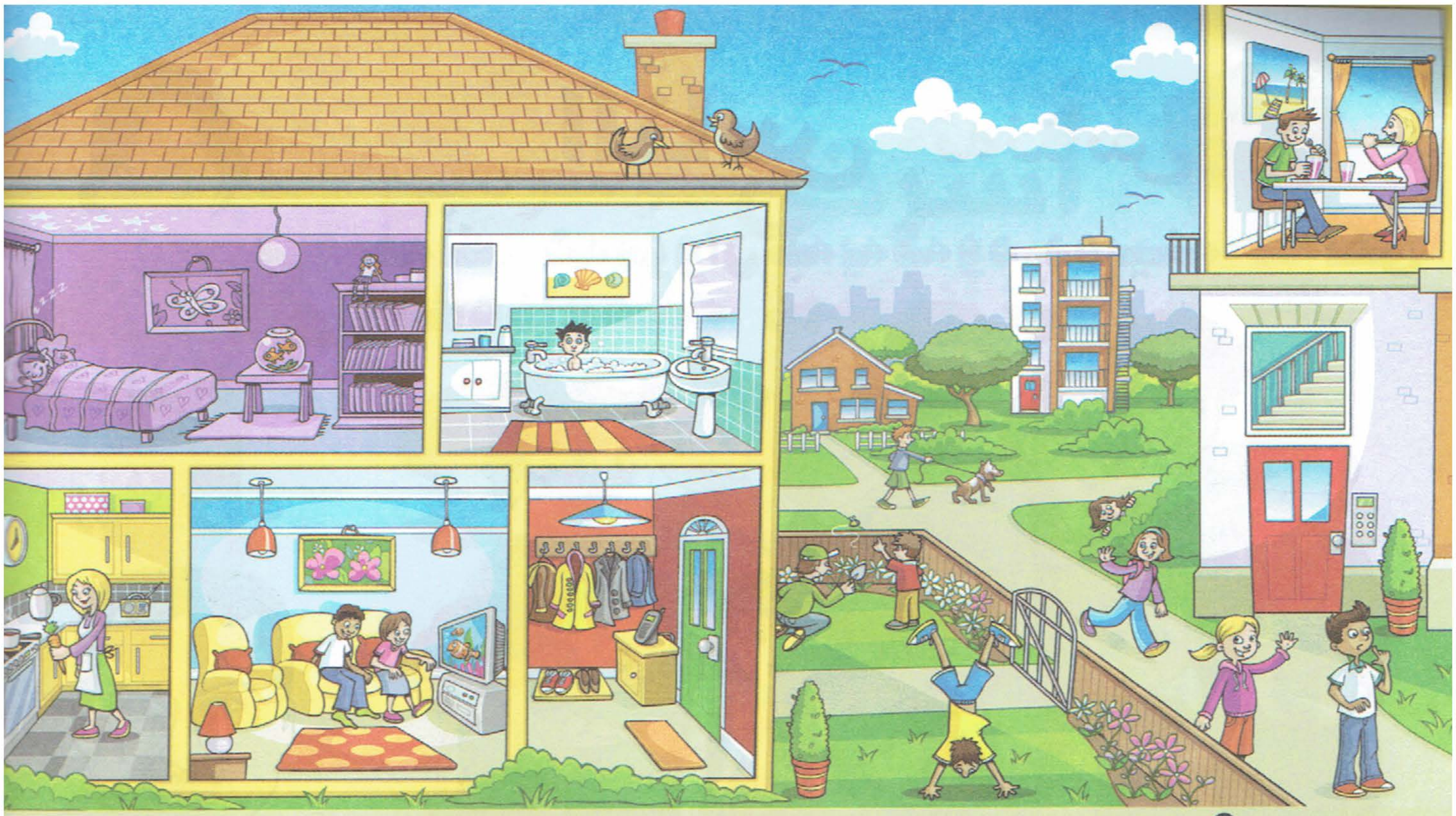

بَيْت بەیت ماڵ، خانوو

سَكَنْ
سەکەن
ماڵ - نیشەجێ

قِفْل
قیفل
قفڵ

طَبَاخ
طەباخ
ئامێری چێشتلێنەر

رادْيو
ڕادیو
ڕادیۆ

نَار
نار
ئاگر

شُقّة
شوققە
شووقە، ئاپارتمان

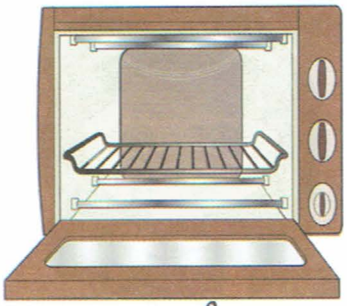

فُرْن
فوڕن
فڕن

سَقْف
سەقف
هەڵاش، سەربان

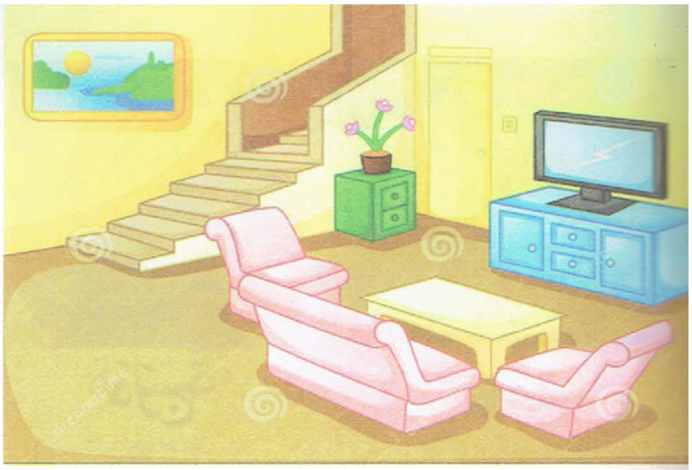

غُرْفَة جُلُوس

غورفەت جولوس

ژووری دانیشتن، ژووری میوان

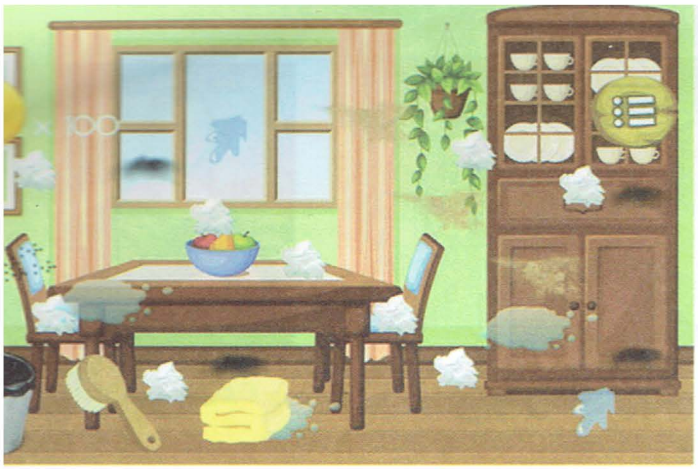

غُرْفَة طَعام

غورفەت طەعام

ژووری نانخواردن

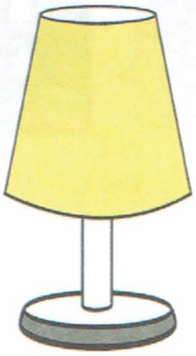

مِصْبَاح

میصباح

چـرا

غُرْفَة نَوْم

غورفەت نەوم

ژووری نوستن

سِتار

سیتار

پـەردە

شُبَّاك

شوبباك

پەنجەرە

سَرير

سەریر

جێگە - شوێنی نوستن

باب

باب

دەرگا

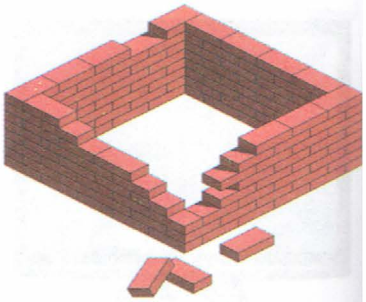

حَائِط

حائیط

دیوار

كُرْسِيّ

كورسیی

كورسی

أَريكَة

ئەریكە

قەنەفە

طاوِلَة

طاویلە

مێز

لَوحَة

لەوحە

وێنە، تابلۆ

غُرْفَة

غورفە

ژوور، هۆدە

دَرَج

دەرەج

قادرمە

قَاعَة

قاعە

هۆڵ

سَجَّاد

سەججاد

ڕاخەر، فەرش

مِزْهَرِيَّة

میزهەرییە

گوڵدان، ئینجانە

خِزانَة

خیزانە

کانتۆر

بَطَّانِيَّة

بەططانییە

بەتانی

مِرْآة

میرئات

ئاوێنە

صُورة

صورە

وێنە

وِسادَة

ویسادە

پشتی، سەرین

مِنْشَفَة

مینشەفە

خاولی

مِكْنَسَة كَهرَبائِيَّة

میکنەسە کەهرەبائییە

گسکی کارەبایی

مَقْبَس

مەقبەس

پلاک

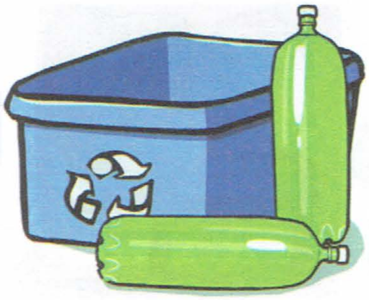

بلاستيك

بلاستیك

نایلۆن ، پلاستیک

تِلْفاز

تیلفار

تەلەفزیۆن

خَبَر
خەبەر
هەواڵ

غَسّالة
غەسالە
جلشۆر

مَطْبَخ
مەطبەخ
چێشتخانە

مطْفَأة نار
میطفەئە نارِ
ئاگرکوژێنەوە

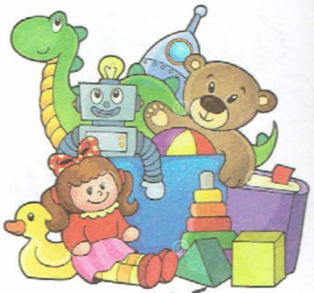

أَشْياء
ئەشیاء
شت

مِصْبَاح
میصباح
گڵۆپ

مِقَصّ
میقەصص
مەقەست

مِفْتَاح
میفتاح
کلیل

مِرْوَحَة
میروەحە
پانکە

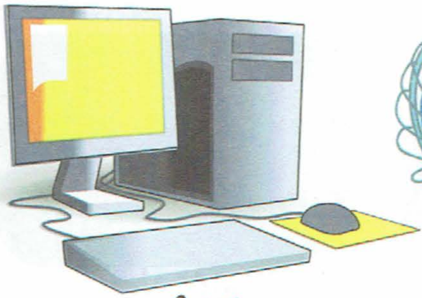

حَاسُوب
حاسوب
کۆمپیوتەر

مِنْشَار
مینشار
مشار

مِطْرَقَة
میطرەقە
چەکوش

صُنْدوق
صوندوق
سندوق

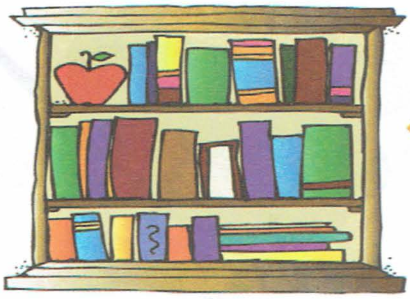

مَكْتَبَة
مەکتەبە
کتێبخانە

مِلْعَقَة
میلعەقە
کەوچک

مِكْوَاة
میکوات
ئوتو

إِبْريق

ئیبریق

سوراحی

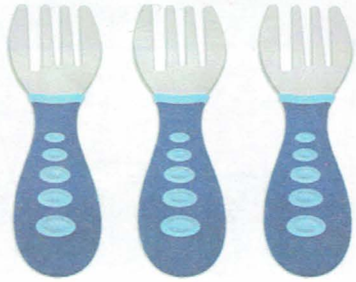

شَوْكَة

شەوکە

چەتاڵ

غَلّاية

غەللایە

کتری

إِبْريق

ئیبریق

قۆری

عِطْر

عیطر

عەتر/ بۆن

سِكِّين

سیککین

چەقۆ

كُوب

کوب

پیاڵە، فنجان، کوپ

سَلّة

سەللە

سەبەتەی خۆڵ

صَحْن

صەحن

قاپ

كَهْرَبَاء

کەهرەباء

کارەبا

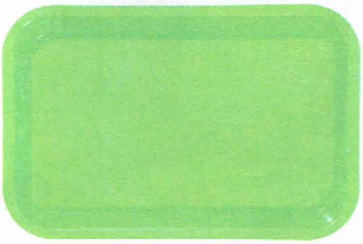

صِينيَّة

صینییە

سینی

سُلَّم

سوللەم

پەیژە

أَواني

ئەوانی

قاپ و قاجاخ

مِرَش

میرەش

ئامێری پرژە، سپرای

مِقْلاة

میقلات

تاوە

اِناء

ئیناء

قاپ/ دەوری

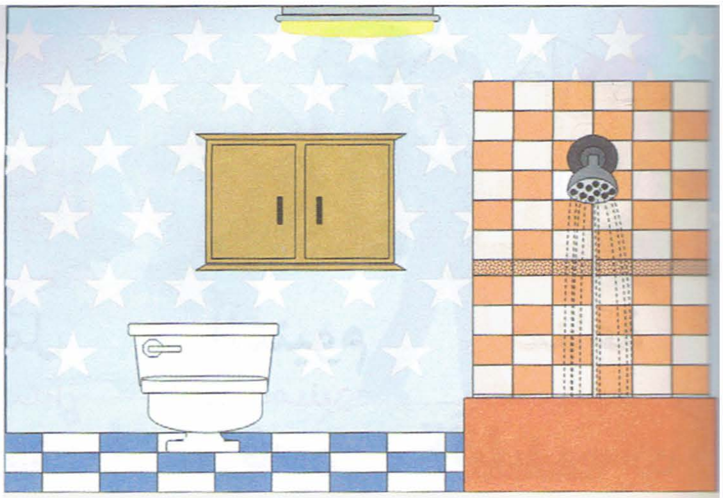

حَمّام حەممام

گەرماو - حەمام

شَامْبُو
شامبو
شامپۆ

حَلق اللِّحيّة
حەلق ئەللیحیە
ڕیشتاشین

بانيو
بانیو
بانوو

مَغْسَلَة
مەغسەلە
شۆرگە، مەغسەل

دُوش
دوش
لێزمە

حَنَفِيّة
حەنەفییە
بەلۆعە

شَفْرة حِلَاقَة
شفرە حیلاقە
گوێزان

مِشْط
میشط
شانە

إسْفَنْجَة
ئیسفەنجە
ئیسفەنج

تواليت
توالیت
ئاودەست، تەوالێت

غَسل
غەسل
شتن

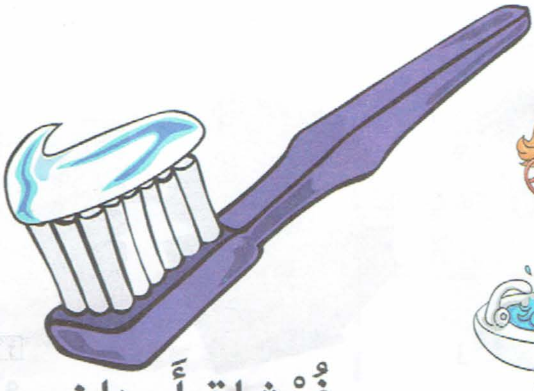

فُرْشاة أَسنان
فورشات ئەسنان
فڵچەی ددان

مُجَفِّف الشَعر
موجەففیف ئەلشەعر
وشکەرەوەی قژ

صَابُون
صابون
سابوون

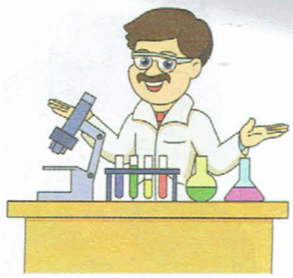

مَادَّة
مادده
ماده

إِنْتاج
ئینتاج
بەرهەمهێنان

مَعْمَل
مەعمەل
کارگە

أَلَمنیوم
ئەلەمینیوم
فافۆن

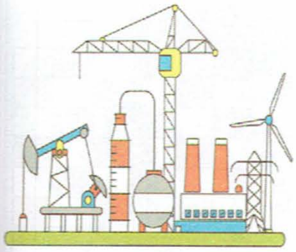

صِناعَة
صیناعە
پیشەسازی

أَلْمَاس
ئەلماس
ئەڵماس

ذَهَب
زەهەب
ئاڵتون

فِضَّة
فیضضە
زیو

فِلّین
فیللین
تەپەتۆر

حَدِید
حەدید
ئاسن

طاوق - آجِر
طاوق - ئاجیر
خشت

نایلون
نایلون
نایلۆن

خَشَب
خەشەب
تەختە

قُمَاش
قوماش
پەڕۆ

زُجاج
زوجاج
شووشە

فُولاذ
فولاذ
ستیل، پۆلا

تُرْبَة
توربە
گڵ

أَسْمَنْت
ئەسمەنت
چیمەنتۆ

کاشي
کاشی
کاشی

جَصّ
جەص
گەچ

صَداقَة صەداقە هاوڕێیەتی	إجْتِماع ئیجتیماع کۆبوونەوە	لِقاء بەیەکگەیشتن چاوپێکەوتن

اِفْرَحْ ئیفرەح دڵخۆشبە	تَعَال تەعال وەرە	اِمْشِ ئیمشی بڕۆ	لا تَمْشِ لا تەمشی مەڕۆ
قُمْ قوم هەستە	حاوِل حاویل هەوڵبدە	لا تَتَعَارَكْ لا تەتەعارەک شەڕ مەکە	كُنْ هادِئاً کون هادیئەن هێمنبە
لا تَقْلَق لا تەقلەق نیگەران مەبە	اُسْكُتْ ئوسکوت بێدەنگبە	اِقفِزْ ئیقفیز خۆت هەڵدە	اِكْمَلْ ئیکمەل تەواوی بکە
لا تَبكِ لا تەبکی مەگری	اِضْحَكْ ئیضحەک پێبکەنە	كُنْ ناجِحاً کون ناجیحەن سەرکەوتووبە	اِصْبِرْ ئیصبیر خۆڕاگربە

وَظِيفَة

وەظیفە

پیشە، فرمان، کار، وەزیفە

حَلَّاق

حەللاق

سەرتاش/ دەلاک

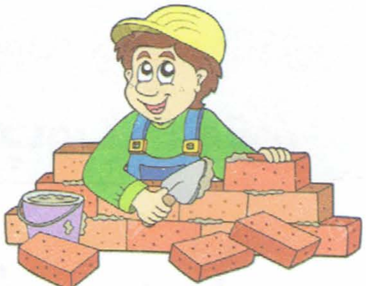

بَنَّاء

بەنناء

وەستا

رَسَّام

ڕەسسام

وێنەکێش

جَزَّار

جەززار

قەساب

عامِل

عامیل

ئیشکەر/ کرێکار

خَبَّاز

خەبباز

نانەوا

بُسْتاني

بوستانی

باخەوان

نَجَّار

نەججار

دارتاش

طَبَّاخ

طەبباخ

چێشتلێنەر

تَاجِر

تاجیر

بازرگان

خَيَّاط

خەییاط

بەرگدروو

مُحَامٍ

موحام

پارێزەر

ساحِر

ساحیر

جادووگەر

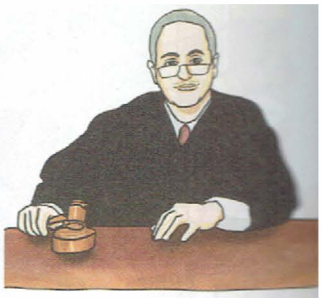

حَاكِم
حاكيم
دادوەر/ قازی

مُحَافِظ
موحافیظ
پارێزگار

مُدِير
مودیر
بەڕێوەبەر

مُهَنْدِس
موهەندیس
ئەندازیار

كَنَّاس
کەنناس
گسک لێدەر

صَحَفي
صەحەفی
ڕۆژنامەنووس

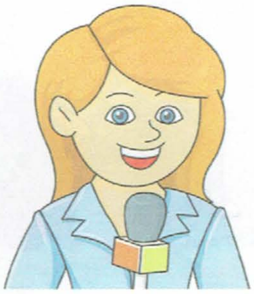

مُرَاسِل
موڕاسیل
پەیامنێر

مُصَوِّر
موصەووير
وێنەگر

طَيَّار
طەییاڕ
فڕۆکەوان

مُحَاسِب
موحاسیب
ژمێریار

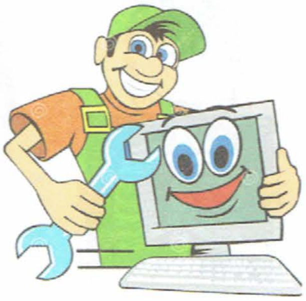

تَصْليح
تەصلیح
چاککردن

سائِق
سائیق
شۆفێر

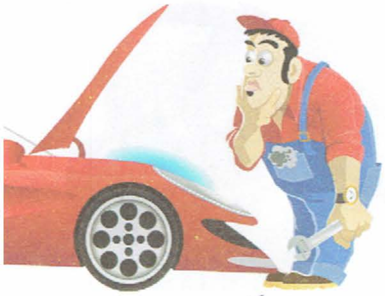

مِيكَانِيكِي
میکانیکی
فیتەر

مُمَثِّل
مومەثیل
ئەکتەر

شُرطَة
شورطه
پۆلیس

جُنْدِيّ
جوندی
سەرباز

فَلّاح
فەللاح
جوتیار

طَبيب طەبیب پزیشك/ دكتۆر

كَبْسُولَة
كەبسولە
گولاج

نَزْلَة
نەزلە
پەتا

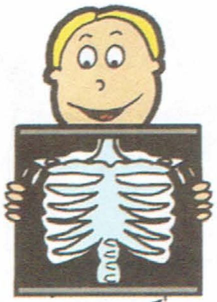

أَشِعَّة
ئەشیععە
تیشك

عِلاج
عیلاج
دەرمان

حُمَى (حوما)
(تا) بەرزبوونەوەی
پلەی گەرمی لەش

فَحْص
فەحص
پشكنین

سَمين
سەمین
قەڵەو

ضَعيف
ضەعیف
لاواز/ باریك/ لەڕ

سيجارَة
سيجاره
جگەره

التَّدْخينُ مَمْنوعٌ
ئەتتدەخینو مەمنوعون
جگەره کێشان قەدەغەیە

صَيْدليَّة
صەیدەلییە
دەرمانخانە

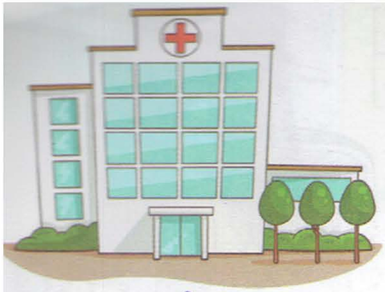

مُسْتَشْفى
موستەشفا
نەخۆشخانە

طَبيب أسنان
طەبیب ئەسنان
ددانساز

طَبيب
طەبیب
پزیشک/ دکتۆر

مُمَرِّضَة
مومەریض
پەرستار

طَبيب بَيْطَري
طەبیب بەیطەری
پزیشکی ڤێتێرنەری

مَرِيض
مەریض
نەخۆش

وَجَع
وەجەع
ئازار

مِحْقَنَة
میحقەنە
شریقە/ دەرزی

عَطْس
عەطس
پژمین

سُعال
سوعال
کۆکە

دَمّ
دەمم
خوێن

مُخاط
موخاط
چڵم

لُعَاب
لوعاب
لیک

دُموع
دوموع
فرمێسک

بَول
بەول
میز

غَائِط
غائط
پیسایی

تَلْقيح
تەلقیح
کوتان

ضَرْب إِبْرَة
ضەرب ئیبرە
دەرزی لێدان

ضِمَاد
ضیماد
لەزگەی برین

مَلابِس مەلابیس جل و بەرگ

قَصِير
قەصیر
شۆڕت

خَاتَم الزَّواج
خاتەم ئەززەواج
ئەڵقەی هاوسەرگیری

أَنِق
ئەنیق
جوانپۆش

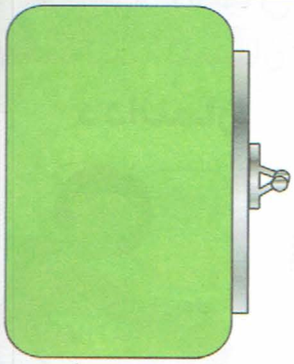

مَحْفَظَة
مەحفەظە
جزدان

بَيْع
بەیع
فرۆشتن

لَبْس
لەبس
لەبەرکردن

تَخْفِيضات
تەخفیضات
داشكاندن

شِراءْ
شیراء
کڕین

تَسَوُّق

تەسەووق

بازاڕکردن / چوون بۆ بازاڕ

رَبْطَة

ڕەبطە

قردێلە

بَنْطَلُون

بەنطەلون

کابۆ

قُبَّعَة

قوببەعە

کڵاو

جَوْرَب

جەورەب

گۆرەوی

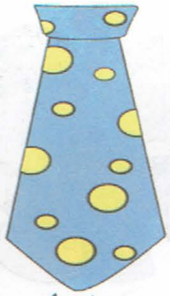

رِباط

ڕیباط

بۆینباخ

حِذّاء

حیذذاء

پێڵاو

تَنُّورَة

تەننورە

تەنوورە

لَفَّة الرَّقَبة

لەففە ئەلڕڕەقەبە

ملپێچ، لەچک

قُفَّاز

قوففاز

دەستکێش

ملابِس النَّوم

مەلابیس ئەننەوم

چاکەت و بیجامە

قَمِيص

قەمیص

کراس

حِزَام

حیزام

قایش

سُتْرَة

سوترە

چاکەت

فُسْتان

فوستان

عەزی

مَكْتَب

مەکتەب

نوسینگە

اِختيار

ئیختیار

هەڵبژاردن

مَتْجَر

مەتجەر

دووكان/ فرۆشگا

حَانُوتِيّ

حانوتی

دوكاندار

سِعْر

سیعر

نرخ

عِنوان

عینوان

ناونیشان

يَلَك

یەلەك

هێلەک

تَزاحُم

تەزاحوم

قەرەباڵغی

سُوق

سوق

بازاڕ

عوَينات

عوەینات

چاویلکە

قِلادَة

قیلادە

ملوانكە / زڕێ

كَامِيرا

كامیرا

كامێرا

مُسْتَعْمَل

موستەعمەل

كۆن، بەكارهاتوو

جَدِيد

جەدید

نوێ، تازە

رَخيص

ڕەخیص

هەرزان

غالي

غالی

گران

وُقوف
وقوف
ڕاوەستان

جُلوس
جولوس
دانیشتن

اِشتِعال
ئیشتیعال
داگیرسان

إطْفَاء
ئیطفاء
کوژاندنەوە

فَقير
فەقیر
هەژار

غَنيّ
غەنی
دەوڵەمەند

قَبيح
قەبیح
ناشیرین

جَمِيل
جەمیل
جوان

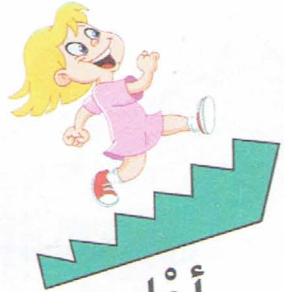

أعْلى
ئەعلا
سەرەوە

أَسْفَل
ئەسفەل
خوارەوە

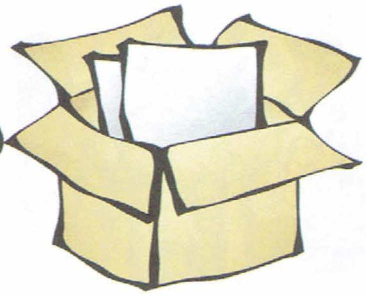

مَلِيء
مەلیء
پڕ

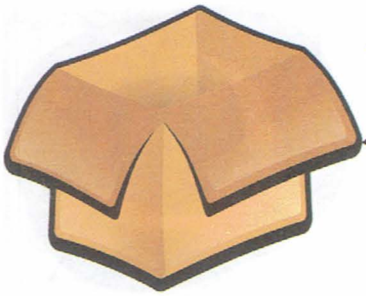

فارِغ
فاریغ
بەتاڵ

دَفْع
دەفع
پاڵپێوەنان

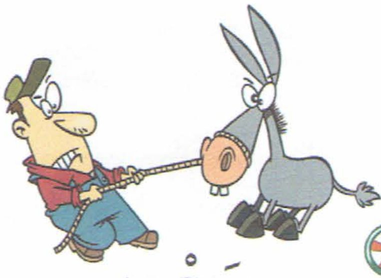

سَحْب
سەحب
ڕاکێشان

شُجاع
شوجاع
ئازا

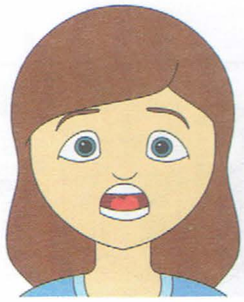

خَائف
خائیف
ترسنۆک

بَلَد بەلەد وڵات

قَمَر
قەمەر
مانگ

تِمْثال
تیمثال
پەیکەر

مَال
مال
پارە

مَرْكَز الإطفاء
مەرکەز ئەلئیطفاء
وێستگەی ئاگرکوژێنەوە

حُكومَة
حوکومە
حکومەت

رَئِيس الجُمْهُورِيّة
ڕەئیس ئەلجومهورییە
سەرۆکی وڵات

عَلَم
عەلەم
ئاڵا

جَيْش
جەیش
سوپا

إِمْبَراطُور

ئیمبراطور

ئیمپڕاتۆر

مَلِك

مەلیك

پادشا

مَلِكَة

مەلیکە

شاژن

قَلْعَة

قەلعە

قەڵا

تَاج

تاج

تاجی شاهانە

أميرة

ئەمیرە

شازادەی کچ

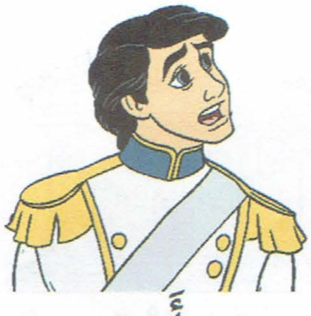

أَمِير

ئەمیر

شازادەی کوڕ

جُنْدِيّ

جوندی

سەرباز

زِبل

زِبیل

زبڵ/ خۆڵ

بُرْكان

بوڕکان

گڕکان

مَحْكَمَة

مەحکەمە

دادگا

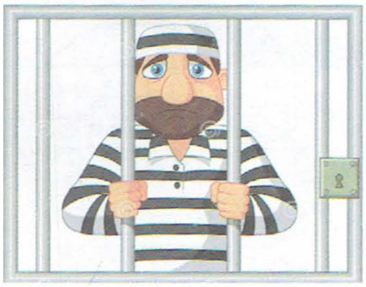

سِجْن

سیجن

زیندان

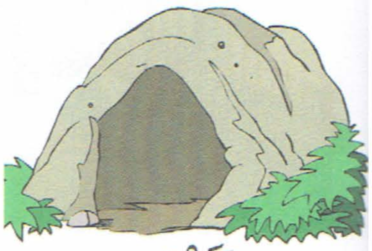

كَهف

کەهف

ئەشکەوت

هَرَم

هەڕەم

هەڕەم

كَنِيسَة

کەنیسە

کەنیسە/ کڵێسا

مَسْجِد

مەسجید

مزگەوت

خَرِيطَة العالم
خەریطەت ئەلعالەم
نەخشەی جیهان

فُنْدُق
فوندوق
میوانخانە

حَرْب
حەرب
شەڕ/ جەنگ

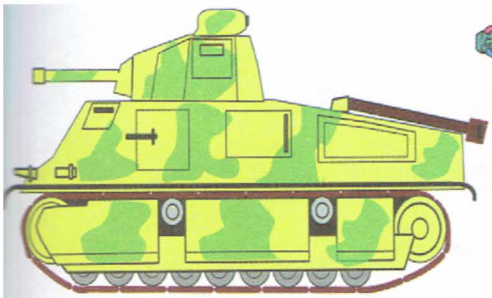

دَبّابَة
دەببابە
تانک/ دەبابە

كَافِتِيرْيَا
کافیتیریا
قاوەخانە

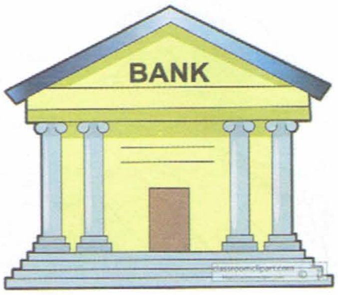

مَصْرَف
مەصرەف
بانک/ بانق

نَفط
نەفط
نەوتی خاو

شارِع
شاریع
ڕێگا

الطَّابِق الأرضِي
ئەلططابیق ئەلئەڕضی
نهۆمی زەمینی

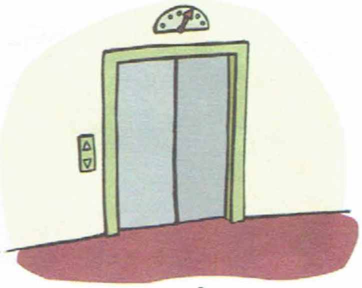

مِصْعَد
مەصعەد
بەرزکەرەوە

جَرِيمَة
جەریمە
تاوان

بِناء
بیناء
باڵەخانە

مَرْكَز شُرطَة
مەرکەز شورطە
بنکەی پۆلیس

مَخْرَج
مەخرەج
ڕێگەی دەرچوون

لُصّ
لوصص
دز

جِسْر
جیسر
پرد

مَطَار
مەطار
فڕۆکەخانە

مُوَقِع
مەوقیع
شوێنەکان، جێیەکان

الحَدِيقَة العَامَّة
ئەلحەدیقە ئەلعاممە
پارک/ باخی گشتی

حَادِث
حادیث
ڕووداو

مَوْقِف
مەوقیف
وێستگەی پاس

مُوَظَّف
موەظظەف
فەرمانبەر

مَرْكَز المَدِينة
مەرکەز ئەلمەدینە
سەنتەری شار

مَجْنُون
مەجنون
شێت

بِئْر
بیئر
بیر

صَحراء
صەحڕاء
بیابان

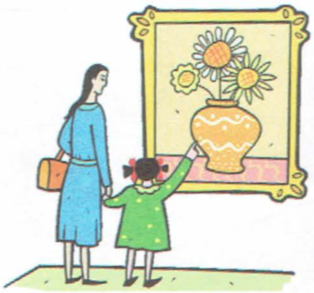

مَتْحَف
مەتحەف
مۆزەخانە

مُسْتَقِيم
موستەقیم
ڕاستەوڕاست

مَدِينَة
مەدینە

قَصَبَة
قەصەبە
شارۆچکە

كُوخ
کوخ
کەوخ، کوڵیت

قَرْيَة
قەریە
گوند، لادێ

وَسائِل النَقْل

وەسائیل ئەننەقل

ئامرازەکانی گواستنەوە

طَائِرة
طائیرە
فڕۆکە

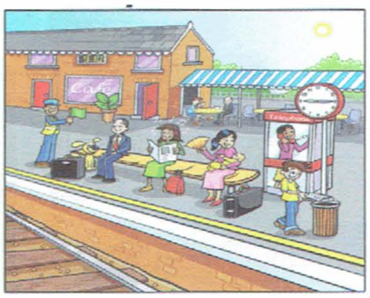

شارِع
شاریع
شەقام

دَرّاجَة
دەڕڕاجە
پاسکیل

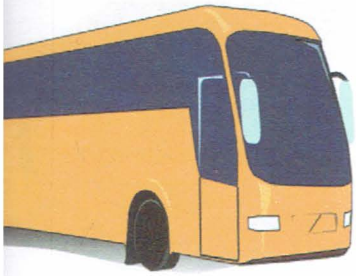

حَافِلَة
حافیلە
پاس

شاحِنة
شاحینە
لۆری

هِليكُوبتَر
هیلیکوبتەر
هەلیکۆپتەر

سَيّارة
سەییارە
ئۆتۆمبێل

سَفِينة
سەفینە
کەشتی

إِسْعاف

ئیسعاف

ئۆتۆمبیلی فریاکەوتن

ئەمبولانس

عَجْلة مطاطيّة

عەجلەمەطاطییە

چەرخ/ تایە

مُسافَرَة

موسافەرە

گەشتکردن

جَرّار

جەڕڕاڕ

مەکینە/ تراکتۆر

عالَم

عالەم

جیهان، دونیا

دَرَّاجَة نارِيَّة

دەڕڕاجە نارییە

ماتۆڕ

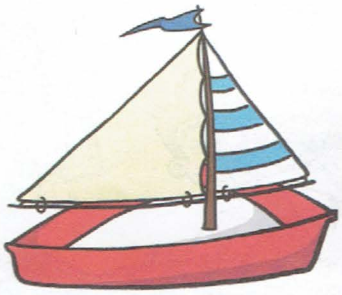

قارِب

قاریب

بەلەم

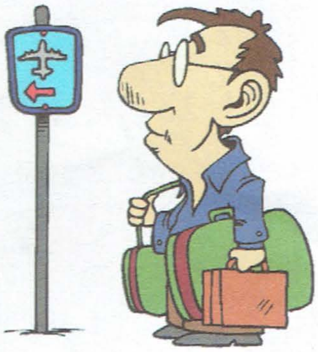

راكِب

ڕاکیب

سەرنشین

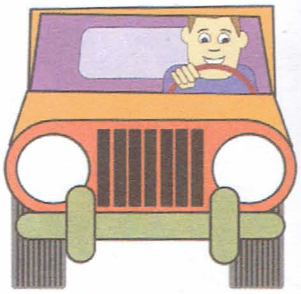

قِيادة

قیادە

شۆفێری

بَطيء

بەطیء

خاو/ هێواش

سَريع

سەریع

خێرا

سَيّارة أُجْرَة

سەیارە ئوجرە

تەکسی

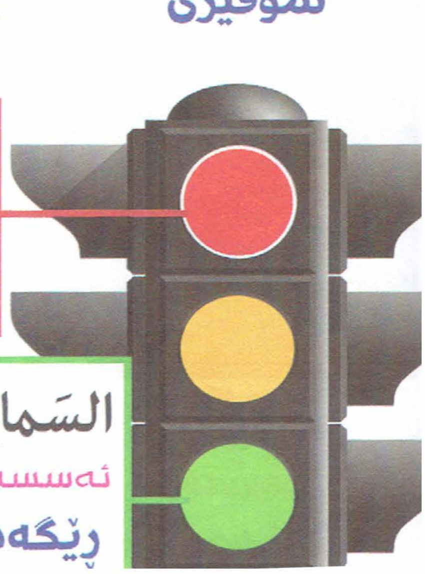

التَوَقُّف

ئەتەوەققوف

وەستان

السَماح بالذَهاب

ئەسسەماح بیذەهاب

ڕێگەدان ڕۆیشتن

مُسافِر

موسافیر

گەشتیار

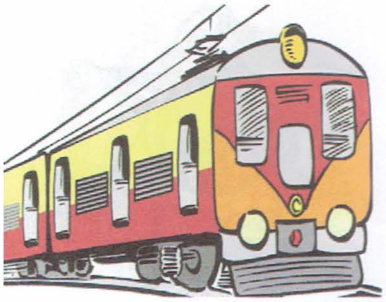

قِطار

قیطار

شەمەندەفەر

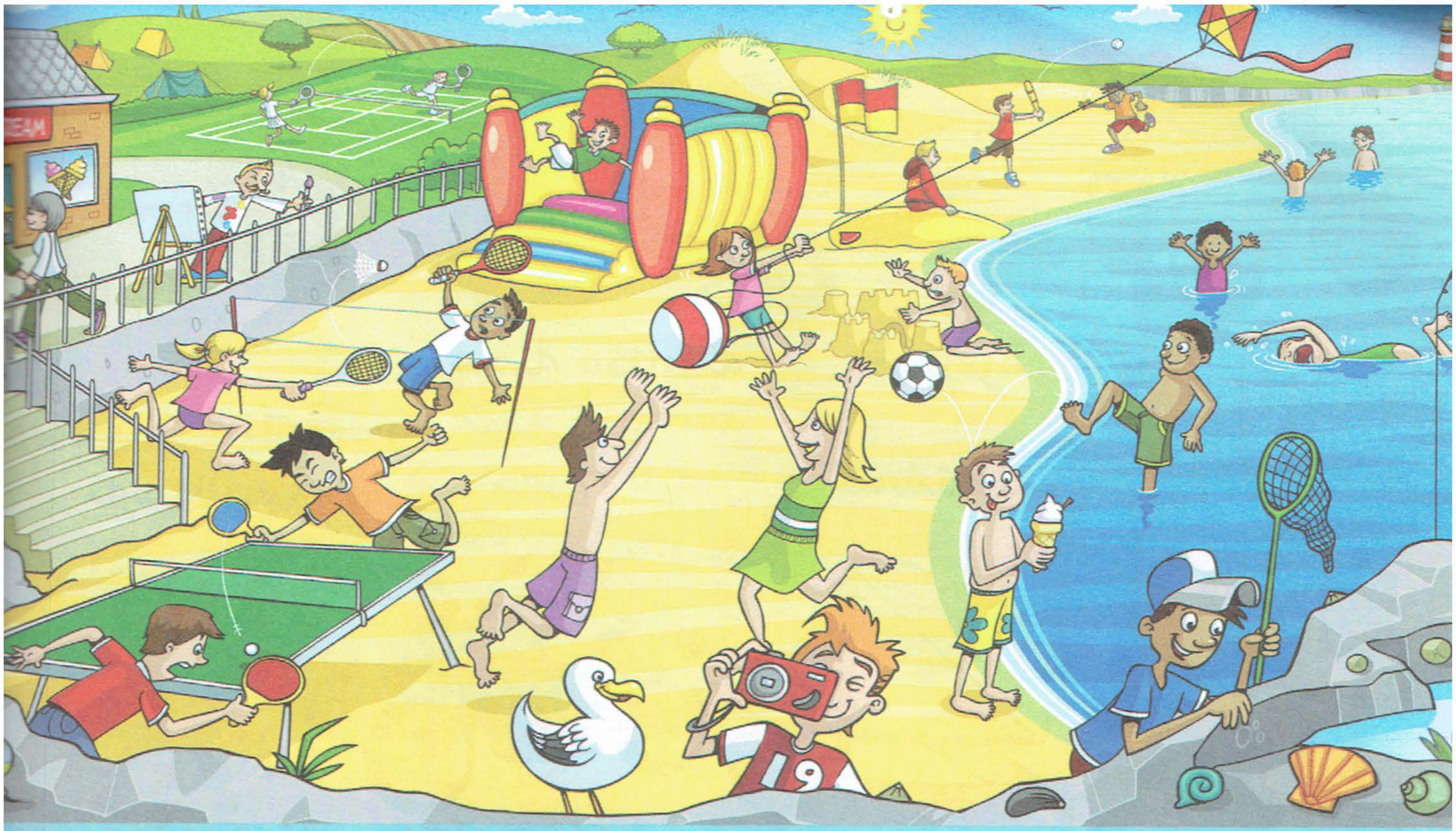

رِياضَة رياضه وەرزش

لاعِب
لاعیب
یاریزانی تۆپی پێ

كُرَة
کوڕە
تۆپ

مُغامَرَة
موغامەڕە
سەرکێشی

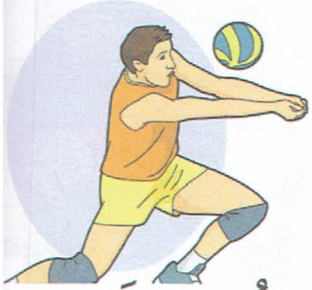

كُرَة الطائِرة
کوڕە ئەططائیرە
یاری باڵە

حَكَم
حەکەم
ناوبژیوان

مَلْعَب
مەلعەب
یاریگا

ضَعيف
ضەعیف
لاواز

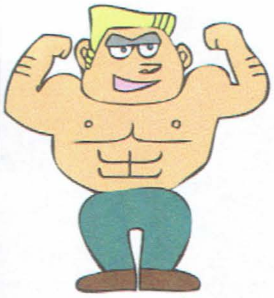

قَوِيّ
قەویی
بەهێز

مُسَابَقَة مووسابەقە پێشبڕکێ

رابِع
ڕابیع
چوارەم

ثَانِي
ثانی
دووەم

أَوَّل
ئەووەل
یەکەم

ثالِث
ثالیث
سێیەم

خَامِس
خامیس
پێنجەم

رَكْلَة
ڕەکلە
لێدان

مُسْتَعِد
موستەعید
ئامادە

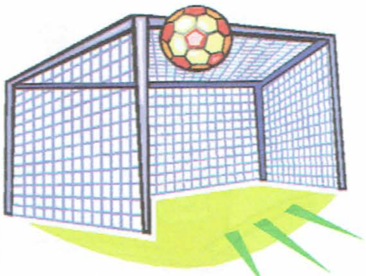

هَدَف
هەدەف
مەبەست - گۆڵ

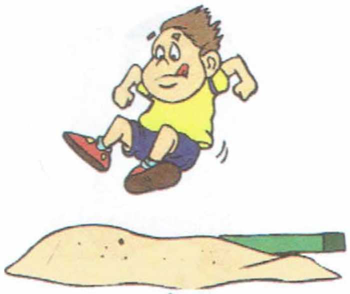

قَفْز
قەفز
بازدان، خۆهەڵدان

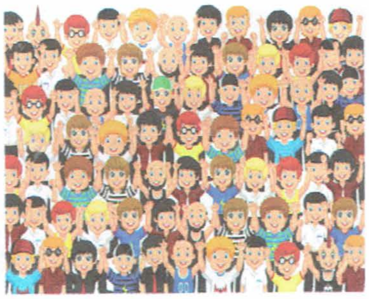

جُمْهُور
جومهور
هاندەر، بینەر

كَأْس
کەءس
خەڵات / کاس

سَرِيع
سەریع
خێرا

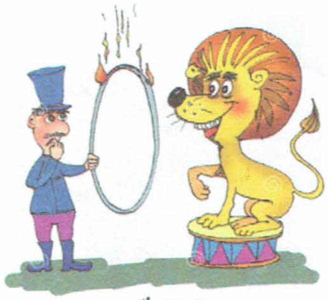

مُدَرِّب
مودەرریب
ڕاهێنەر

حَارِس مَرْمًى
حاریس مەڕما
گۆڵچی/ گۆڵپارێز

تَعْبان
تەعبان
هیلاک/ ماندوو

اِسْتِراحَة
ئیستیراحە
پشودان

تَمْرين
تەمرین
ڕاهێنان

سُقُوط
سوقوط
کەوتن

لُعْبَة
لوعبە
یاری/ گەمە

اِصَابَة
ئیصابە
پێکران/ پێکراو

نُزْهَة
نوزهە
سەیران

تَعَرُّق
تەعەڕڕوق
ئارەقکردنەوە

فائِز
فائیز
براوە

رَكْض
ڕەکض
ڕاکردن

فَريق
فەریق
تیم، تیپ

إِنْذار
ئینذار
ئاگادارکردنەوە

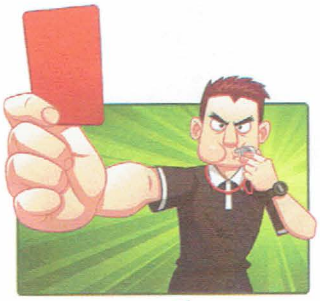

طَرْد
طەرد
دەرکردن

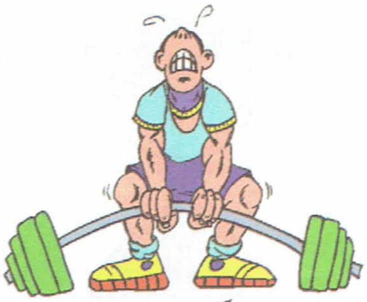

ثَقيل
ثەقیل
قورس

تَصْفيق
تەصفیق
چەپڵەلێدان

مَفْتُوح

مەفتوح

كراوە

مُغْلَق

موغلەق

داخراو

عالِي

عالی

بەرز

وَاطِئ

واطيئ

نزم

خَلْف

خەلف

دواوە

أَمَام

ئەمام

پێشەوە

صَغير

صەغير

بچووک

كَبِير

کەبیر

گەورە

أَعْلى

ئەعلا

سەرەوە

أَسْفَل

ئەسفەل

خوارەوە

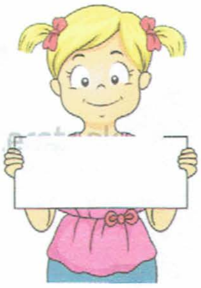

قَرِيب

قەریب

نزیک

بَعيد

بەعید

دوور

قَصِير

قەصير

كورت

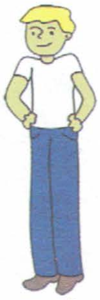

طَوِيل

طەويل

درێژ

صُلْب

صولب

ڕەق

طَرِيّ

طەرِيی

تازەو ناسک

حَفلة حەفلە ئاهەنگ

رَقْص

ڕەقص

سەما

أُغْنية

ئوغنییە

گۆرانی

زَوْجَة

زەوجە

هاوسەر، هاوژین

زَواج

زەواج

هاوسەرگیری

عِيد مِيلَاد

عید میلاد

ڕۆژی لەدایکبوون

تَمَتُّع

تەمەتتوع

چێژبینین

مُضْحِك

موضحیك

پێکەنیناوی

فَرَح

فەرەح

خۆشی

كَعْكَة

کەعکە

کێک

رأْسُ السَّنَة

ڕەئسو سسەنە

سەری ساڵ

هَدِيَّة

هەدییە

دیاری

آلة موسيقيّة

ئالە موسیقییە

ئامێری مۆزیک

مَسْرَحِيَّة

مەسرەحییە

شانۆیی

شَمْع

شەمع

مۆم

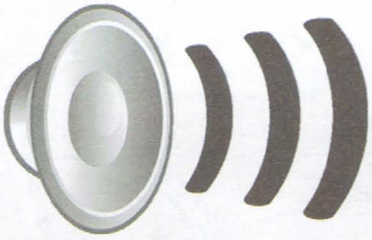

صَوْت

صەوت

دەنگ

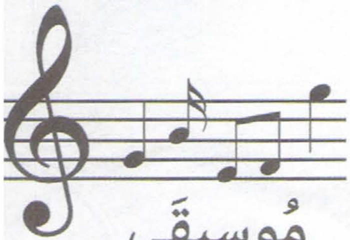

مُوسِيقَى

موسیقا

مۆسیقا

مِكبرة صوت

میکەبەرەت صەوت

بڵندگۆ

كَمَنْجَة

کەمەنجە

کەمانچە

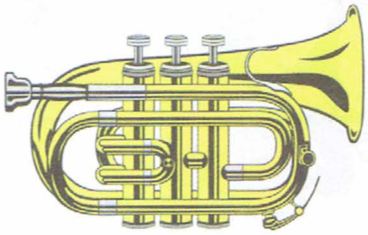

بُوق

بوق

زوڕنا

طَبِل

طەبیل

تەپڵ

بِيانو

بیانو

پیانۆ

بَالُون

بالوون

میزەڵدان، باڵۆن

مَسْرَح

مەسرەح

شانۆ

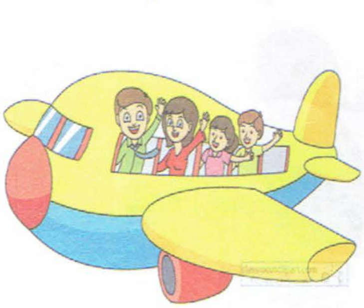

إِجَازَة

ئیجازە

مۆڵەت

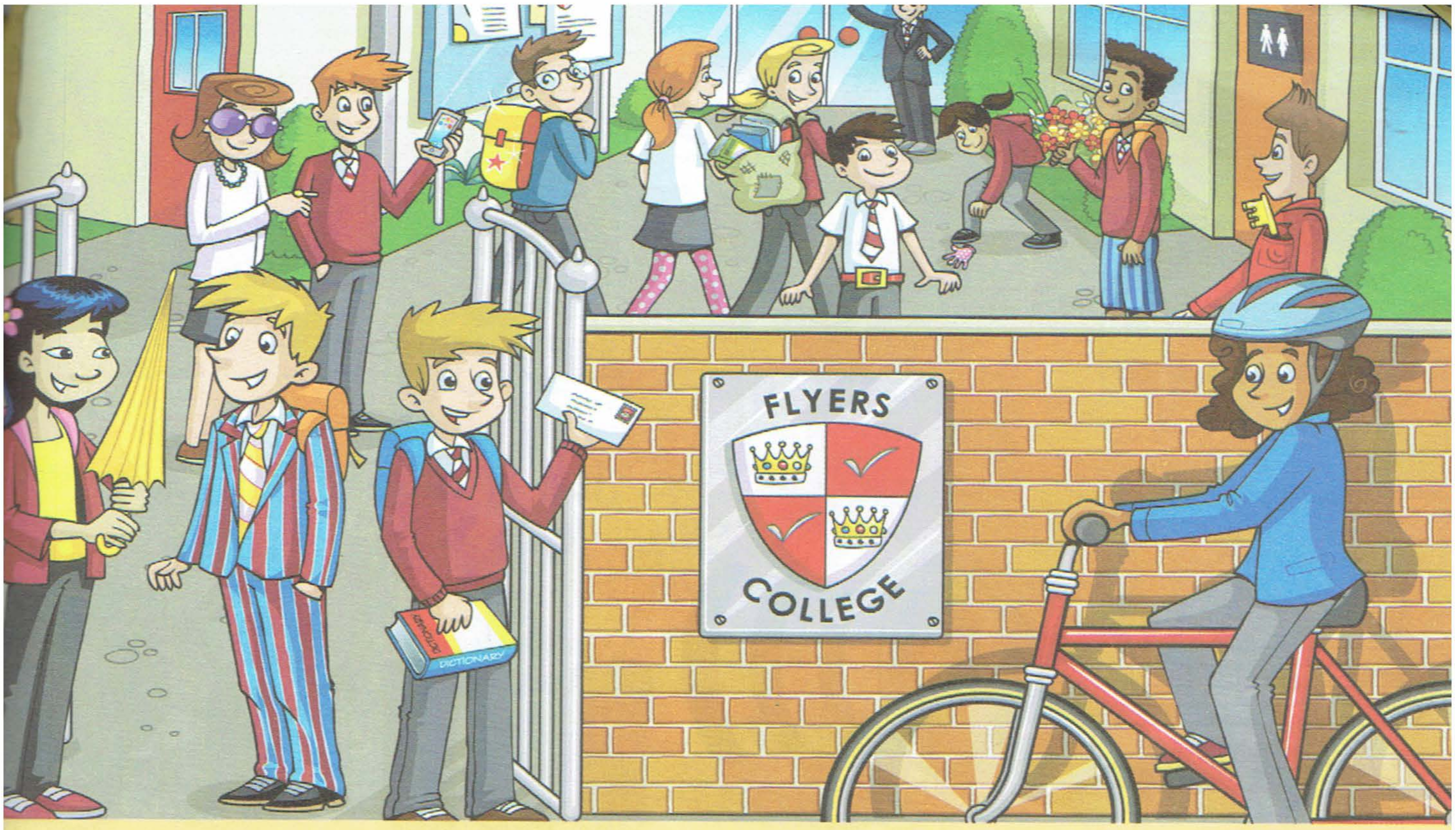

تَحِيَّة تەحییە سڵاوکردن

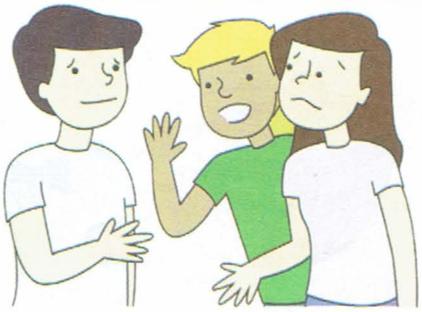

مَرْحَبًا بكم
مەڕحەبەن بیکوم
بەخێر هاتن

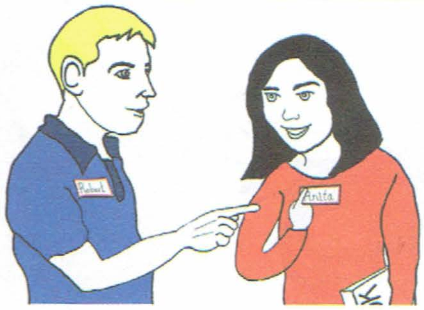

ما إسمُكِ؟
ما ئیسموکی؟
ناوت چییە؟

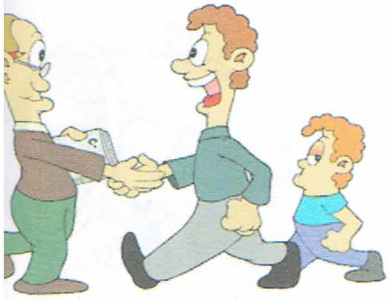

سَعَدْتُ بمعرِفتك
سەعەدتو بیمەعریفەتیک
خۆشحاڵم بەناسینت

أَهْلاً بِك
ئەهلەن بیك
بەخێرهاتیت

مَعَ السَلامَة
مەعە سسەلامە
خوات لەگەڵ

مَرْحَبًا
مەڕحەبەن
سڵاو

أَراك لاحِقًا
ئەڕاکە لاحیقەن
دەتبینمەوە

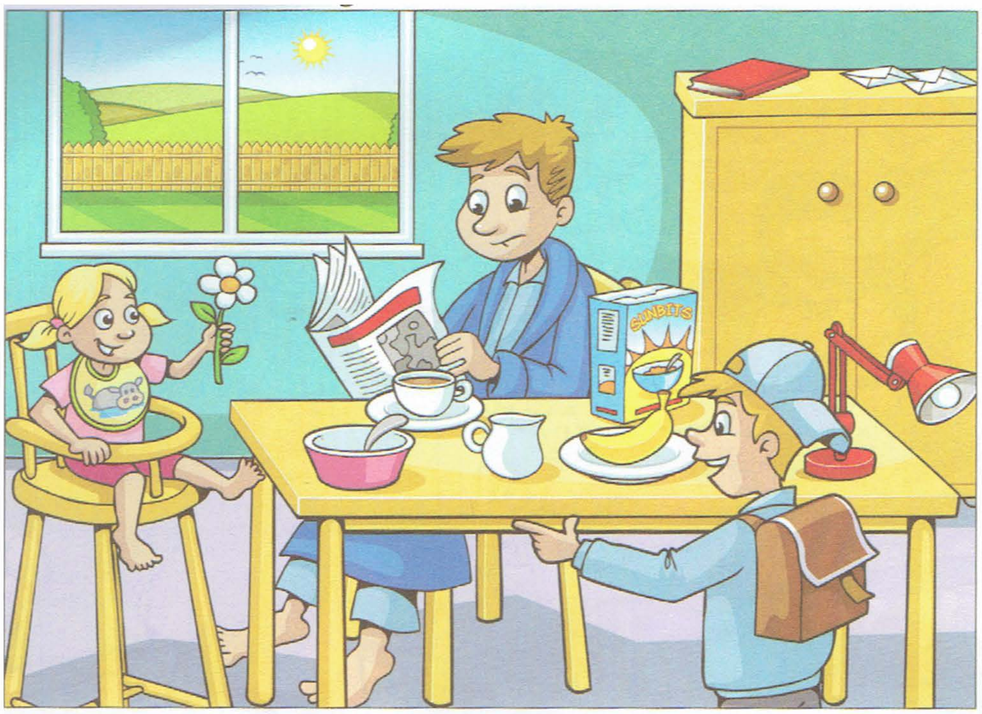

صَبَاحُ الخَير

صەباحولخەیر

بەیانیت باش

صَباحَ النّور

صەباحوننور

ژیانت باش

مَسَاءُ الخَير

مەسائول خەیر

ئێوارەت باش

هل أَنْتَ بخير؟

هەل ئەنتە بیخەیر

تۆ باشیت؟

أنا بخير أَشْكُرُكَ

ئەنا بیخەیر ئەشکوروکە

من باشم سپاست دەکەم؟

أَيْنَ تذهَب؟

ئەینە تەذهەب

بۆ کوێ دەچیت؟

لِمَاذَا تأَخَّرْتَ؟

لیماذا تەئەخخەرت

بۆ درەنگ هاتیت؟

أَتَـمنّى أَنْ تَكون بخير

ئەتەمەننا ئەن تەکونە بخەیر

هیوادارم باشبیت

مَتَى تَرْجَعَ؟

مەتا تەرجەع

کەی دەگەڕێیتەوە؟

نَعَمْ تَفَضَّلْ تَكَلَّمْ

نەعم تەفەضضەل تەکەللەم

بەڵێ فەرموو قسەبکە

مَنْ مَعَنا

مەن مەعەنا

کێمان لەگەڵە؟

آسِفْ الرَّقَمُ خطَأَ

ئاسیف ئەڕڕەقەمو خەطەء

ببورە ژمارەکە هەڵەیە

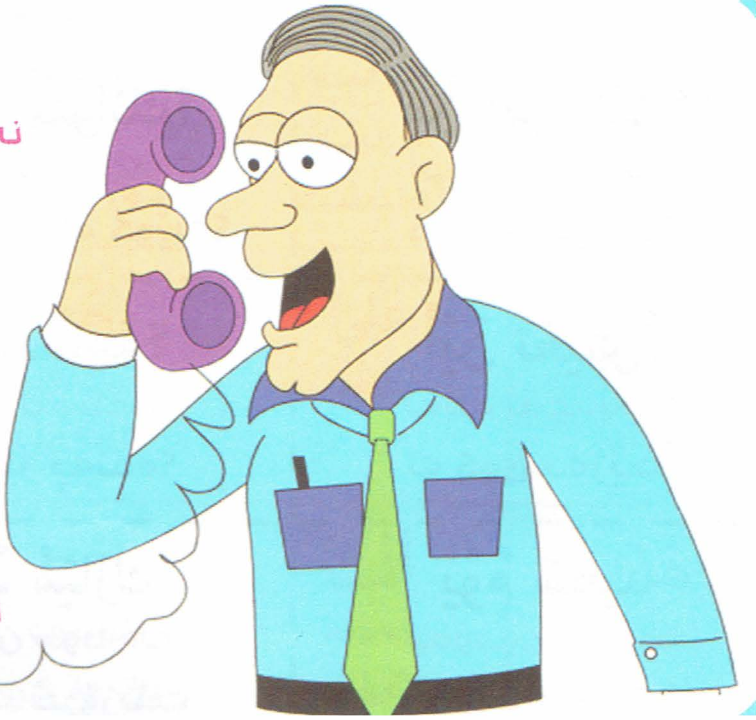

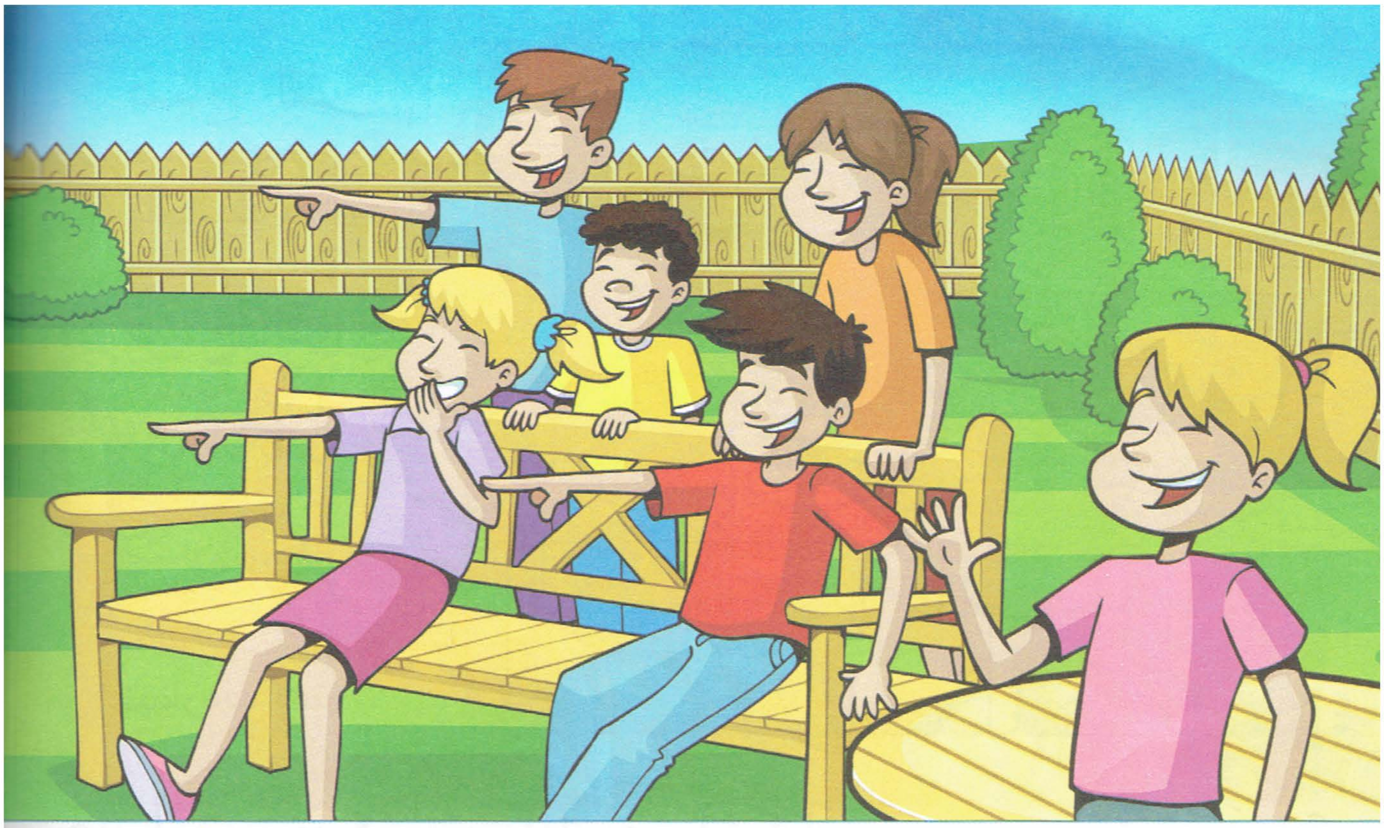

نَادَى نادا بانگیکرد	أَعْطى ئەعطا پێیدا	يَنْتَظِرُ یەنتەظیرو چاوەڕێیدەکات	يأْخُذُ یەئخوذو لێی وەردەگرێت
اليوْم ئەلیەوم ئەمڕۆ	غَداً غەدەن سبەینێ	عادَةً عادەتەن هەمیشە	بَعْض الأحْيان بەعضل ئەلئەحیان هەندێ جار

تَعارُف تەعاڕوف یەکترناسین	ماهوَ عِنوانُكَ؟ ماهوە عینوانوکە؟ ناونیشانت لە کوێیە؟	مِنْ أَيْنَ أَنْتَ؟ مین ئەینە ئەنت خەڵکی کوێیت؟
ما إِسْم والِدك ما ئیسمو والیدیکە باوکت ناوی چییە؟	كَمْ السّاعَة؟ کەم ئەساعە کاتژمێر چەندە؟	أَيْنَ تَعيشُ؟ ئەینە تەعەیشو؟ لە کوێ دەژیت؟
كَمْ عُمْرُكَ؟ کەم عومروکە؟ تەمەنت چەندە؟	عِيدٌ مُبارَك عیدون موبارەك جەژنت پیرۆزبێت	يَوْمٌ سَعيد یەومون سەعید ڕۆژێکی خۆش

تَساؤُلي تەسائولی
پرسیارلێکردن

سُؤال	سوئال	پرسیار
جَوَاب	جەواب	وەڵام
كفى	کەفا	بەسە

كَمْ کەم چەند؟	كَيّفَ کەییفە چۆن؟	ما، مَاذَا ما، ماذا چی؟	مَتَى مەتا کەی؟	لِمَاذَا لیماذا بۆ ، بۆچی؟
أَيْنَ ئەینە لەکوێ؟	أَيّ ئەي کامە؟	مَنْ مەن کێ؟	مَنْ أَيْنَ؟ مەن ئەینە؟ لەکوێ؟	اِلَى أَيْنَ ئیلا ئەینە بۆ کوێ؟
فِيمَا بَعد فیما بەعد دواتر	جانِب جانیب تەنیشت	كَمْ السِّعْر کەم ئەسسیعر نرخی چەندە؟	لِمَنْ لیمەن بۆ کێ؟	مَاذَا حَدَث ماذا حەدەث چی ڕوویدا؟
داخِل داخیل لەناو	عَلَى عەلا لەسەر	مَعَ مەعە لەگەڵ	بِدون بیدون بەبێ	الآن ئەلئان ئێستا
هَذا هاذا ئەمە	أَنْتَ ئەنتە تۆ، بۆ کوڕ	أَنْتِ ئەنتی تۆ، بۆ کچ	نَحْنُ نەحنو ئێمە	أَنَا ئەنا من

مَسْبَح
مەسبەح
مەلەوانگە

رَمْل
ڕەمل
لم

بَحْر
بەحر
دەریا

شاطِئ
شاطئ
کەنار دەریا

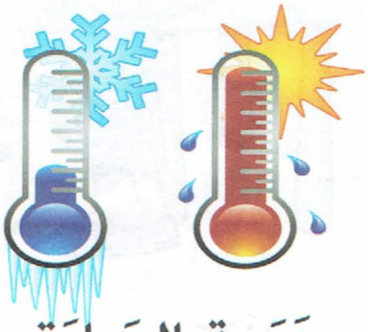

دَرَجة الحَرارَة
دەرەجەتول حەرارە
پلەی گەرمی

حَجَر
حەجەر
بەرد

صَيْدُ السَّمَك
صەیدو ئەسسەمەك
ڕاوەماسی

مَنْظَر
مەنظەر
دیمەن

مُحِيط
موحیط
زەریا

يَسْبَحُ
یەسبەحو
مەلە دەکات

جَزِيرَة
جەزیرە
دوورگە

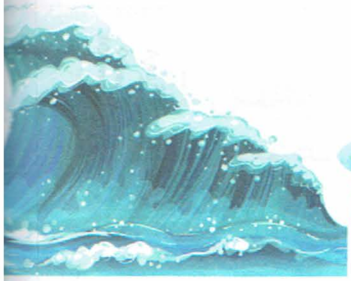

مَوْجَة
مەوجە
شەپۆل

مَزْرَعَة
مەزرەعە
کێڵگە

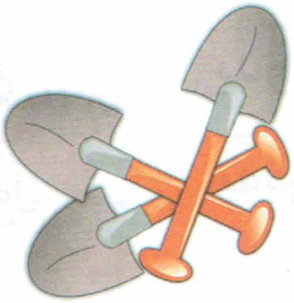

مِجْرَفَة
میجرەفە
خاکەناز

حَدِيقَة
حەدیقە
باخچە

عُشْب
عوشب
چیمەن

حارّ
حارڕ
گەرم

مَنْطِقة السّياحِي
مەنطیقە ئەسسیاحی
ناوچەی گەشتیاری

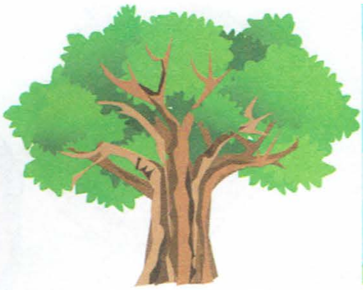

شَجَرَة
شەجەرە
دار، درەخت

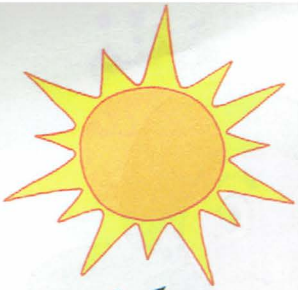

شَمْس
شەمس
خۆر/ ڕۆژ

سَماء
سەماء
ئاسمان

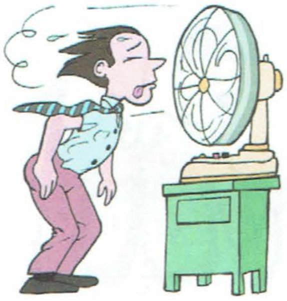

هَواء
هەواء
هەوا

ضَرْبةُ شَمْس
ضەربەتو شەمس
خۆر بردن

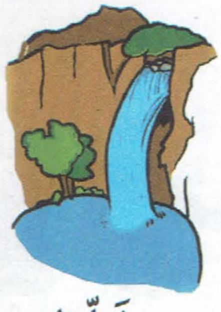

شَلّال
شەللال
تاڤگە/ شەلال

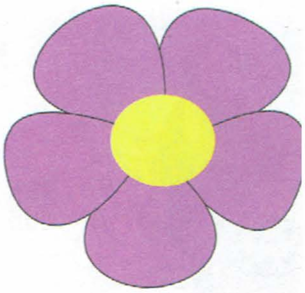

زَهْرة
زەهرە
گوڵ

بُحَيْرَة
بوحەیڕە
دەریاچە

نَبات
نەبات
ڕووەک

عُطْلة
عوطلە
پشوو

تِلِسْكُوب
تیلیسکوب
تەلسکۆب

كَوْكَب
کەوکەب
هەسارە

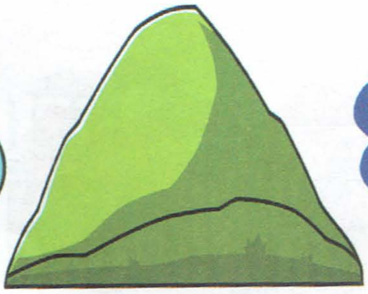

جَبَل
جەبەل
شاخ، چیا، کێو

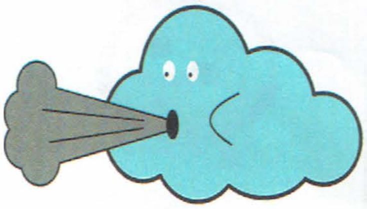

رِيح
ریح
با

طِفْلُ المُسْلِم طيفلول موسليم

مندالی موسوڵمان

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

بیسمی لاهی ڕڕەحمانی ڕڕەحیم

بەناوی خوای گەورە و میهرەبان

اللّٰه

ئەڵلاهـ

خودا

الرَّسُول

ئەڕڕەسول

پێغەمبەر (ص)

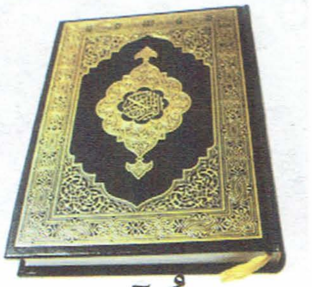

قُرآن

قورئان

قورئان

صَلاة

صەلات

نوێژ

سِجّادَة

سیججادە

بەرماڵ

صِيام

صیام

ڕۆژوو

دُعَاء

دوعائـ

نزا

رَمَضَان

ڕەمەضان

ڕەمەزان

خَيْر

خەیر

چاکە

آذان

ئاذان

بانگ

يَوْمُ القِيَامَة يەومول قیامە ڕۆژی دوایی	مَلائِكَة مەلائیکە فریشتە	نَصيحَة نەصیحە ئامۆژگاری	جَهَنَّم جەهەننەم دۆزەخ
صادِقْ صادیق ڕاستگۆ	إيمان ئیمان باوەڕ	فَرْض فەرض فەڕز	جَنَّة جەننە بەهەشت
كِذب کیذب درۆ	شَرّ شەڕ خراپە	جَريمَة جەریمە تاوان	عِقَاب عیقاب سزا
مُحاسَبة موحاسەبە لێپرسینەوە	صَبْر صەبر ئارامگرتن	تَعامُل تەعامول هەڵسوکەوت	ثَوَاب ثەواب پاداشت
وَحيد وەحید تەنها	كُنْ صادِقاً کون صادیقەن ڕاستگۆبە	مُتَأَكِّد موتەئەککید دڵنیا	لا تَكْذِبْ لا تەکذیب درۆمەکە
قَلَق قەلەق دوودڵ	مُذْنِب موذنیب گوناهبار	بَرِيء بەریئ بێگوناه	تَائِب تائیب تۆبەکار
مَسْمُوح مەسموح ڕێگەپێدراو	مَوْقُوف مەوقوف ڕاگیراو	إعْتِيادي ئیعتیادی ئاسایی	مُخَالَفَة موخالەفە سەرپێچی

وَقْت وەقت كات

ساعَة	ساعَة واحِد	مُدَّة	مُتَأَخِّر	مُبْكِر
ساعه	ساعه واحيد	موددە	موتەئەخير	موبكير
کاتژمێر	یەک کاتژمێر	ماوە	درەنگ	زوو

الواحدة والنِّصف	الثّانية والرُّبْع	الثّالثة و عَشْرُ دَقائِقُ
ئەلواحيدە وەننصف	ئەلثانييە وەلڕوبع	ئەلثاليثە وەعەشرو دەقائيق
یەک و نیو	دوو چارەک	سێ و دە دەقە

نِصْف
نيصف
نیوە

رُبْع
ڕوبع
چارەکێک

دَقِيقَة
دەقيقە
خولەک

ثانِية
ثانيە
چرکە

السّاعَة الثّانِيَةَ عَشَر
ئەساعە ئەثانيەتەعەشرە
کاتژمێر دوانزە

السّاعَة الواحِدَة
ئەساعە ئەلواحيدە
کاتژمێر یەک

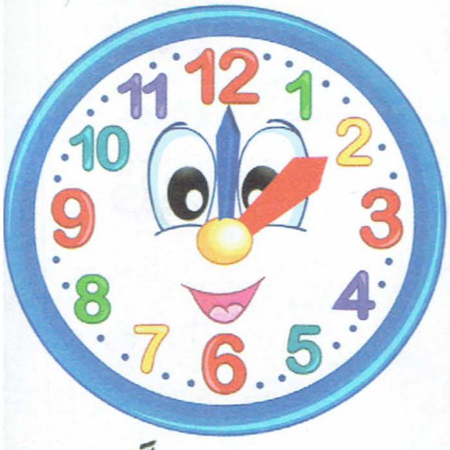

السّاعَة الثّانِية
ئەساعە ئەثانيە
کاتژمێر دوو

السّاعَة الثَّالثة

ئەساعە ئەثثالیثَە

کاتژمێر سێ

الساعَة الرَّابِعة

ئەساعە ئەڕڕابیعە

کاتژمێر چوار

الساعَة الخَامِسة

ئەساعە ئەلخامیسە

کاتژمێر پێنج

الساعَة السّادِسة

ئەساعە ئەسسادیسە

کاتژمێر شەش

الساعَة السّابِعة

ئەلساعە ئەسسابیعە

کاتژمێر حەوت

الساعَة الثّامنْة

ئەساعە ئەثثامینە

کاتژمێر هەشت

لساعَة التاسِعة

ئەساعە ئەتتاسیعە

کاتژمێر نۆ

الساعَة العاشِرة

ئەساعە ئەلعاشیرە

کاتژمێر دە

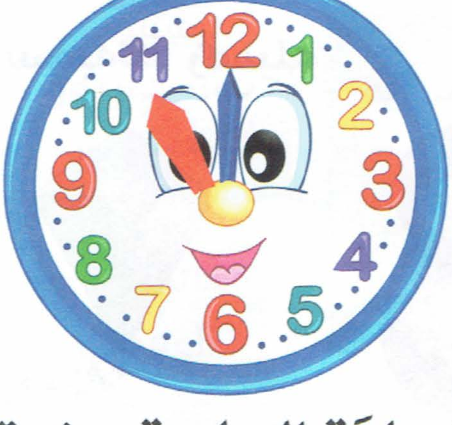

الساعَة الحادية عشرة

ئەساعە ئەلحادیەتە عەشەڕە

کاتژمێر یانزە

لُعْبَةُ الأطفال لوعبەتول ئەطفال یاری منداڵان

سَلّة
سەللە
سەبەتە، زەمیلە

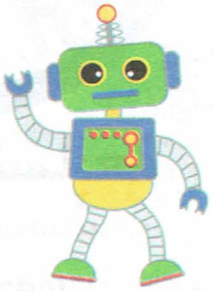

روبوت
ڕوبوت
ڕۆبۆت

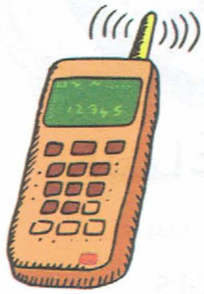

موبايل/ جَوّال
موبایل/ جەووال
مۆبایل

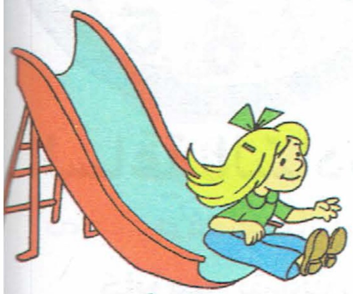

تَزَحلُق
تەزەحلوق
خلیسکێنە

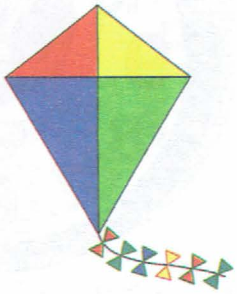

طائرة وَرَقِيّة
طائیرە وەرەقییە
کۆلارە

دُمْيَة
دوومیە
بووکەشووشە

كَائِن فَضَائِيّ
کائین فەضائی
بوونەوەری ئاسمانی

مُهَرِّج
موهەڕەج
گاڵتەچی

بَرْنامِج بەرنامیج بەرنامە	مُوَقِّع أَلِكْتروني مەوقع ئەلیکترونی ماڵپەڕ - سایت	رَقَم سِرّيّ ڕەقەم سڕڕی ژمارەی نهێنی	بَريد أَلِكْتروني بەرید ئەلیکترونی ئیمەیڵ
مُغْلَق موغلەق داخستن، کوژانەوە	مَعْلُومَات مەعلومات زانیاری	مُكَالَمَة هَاتِفيّة موکالەمە هاتیفییە تەلەفونکردن	حِفْظ حیفظ پاراستن، هەڵگرتن
حُرّ حوڕڕ ئازاد	رِسالَة ڕیسالە نامە	ضَبْط ضەبط چەسپاندن	رَجاء ڕەجاء تکا
حالِيّاً حالییەن ئێستا	مَرَّة مەڕڕە جارێک	أُخْرَى ئوخرا ئەوەی تر، دواتر	اِشْتِراك ئیشتیراك بەشداربوو
إرسال ئیرسال ناردن	شاشَة شاشە شاشە	مُحاوَلَة موحاوەلە هەوڵدان	الاسماء ئەلئەسماء ناوەکان
شَبَكَة شەبەکە تۆڕ	مَسْح مەسح سڕینەوە	بَحْث بەحث گەڕان	زِرّ زیڕ دووگمە

عَاصِفَة
عاصیفە
زریان، گەردەلوول

بَارِد
بارید
سارد، سەرما

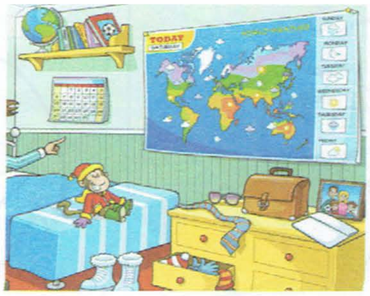

الجَو
ئەلجەو
کەش

مُبَرِّدَة هواء
موبەڕیدەت هەواء
فێنککەرەوە

جَلِيد
جەلید
سەهۆڵ

مُرَطِّبات
موڕەططیبات
ساردەمەنی

تِـمْثال ثَلجيّ
تیمثال ثەلجیی
شێرە بەفرینە

أَرْض
ئەرض
زەوی/ خاک

ثَـلْج
ثەلج
بەفر

وَرَقَة
وەڕەقە
گـەڵا

فَيَضَان
فەیەضان
لافاو

مظَلَّة
مَیظەللە
چەتر

مَطَر
مطەر
باران - واران

سَحاب
سەحاب
هەور

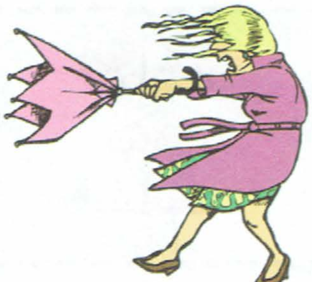

عاصَفة
عاصیفە
ڕەشەبا

نَهْر
نەهڕ
ڕووبار

ئەحمەدی

دانراوی

شێخ مارفی نۆدێ

(كَفْ) لەپی دەستە (خَدْ) کوڵمە(آكْحَلْ) چاوە ڕەشی بێ سورمە

(طَلْعَت) (مُحيّا) ڕوخسارە (نَهْر): ڕوبار[١] (شَطْ) کەنارە[٢]

(عُنُق) ئەستۆ[٣] (عارِضْ) ڕووە (بَيْضَة) هێلکە (فَرْخْ) بێچووە[٤]

(ذَنَب) کلکە (عُرْفْ) یاڵە (جُناح) گوناح (جَناح) باڵە

(غُرْفَة) لۆیچە[٥] (مُدْ) مستە[٦] (ذِراع) گەزە (شِبْرْ) بستە[٧]

(كَبِد) جەرگە (طحال) سپڵە (قَلْب) و (فؤاد) و (ضَمير) دڵە

(دُهْن) ڕۆنە (شَحْمْ) پیوە[٨] (تُراب) گڵە (رَمْلْ) لێوە[٩]

(ريق) و (بُصاق) و (رُضاب) تفە (زُبَدْ) کەرە (زَبَدْ) کەفە

(لِسانْ) زوبان (فَمْ) دەمە (نُخامَة) ئیسمی بەڵغەمە

(شابْ) جوانە (هَرِمْ) پیرە (قَوْسْ) کەوانە (سَهْمْ) تیرە

(مِخاطْ) چڵمە (لُعابْ) لیکە (لُقْمَة) پاروو[١٠] (لُبْنَة) تیکە

(اَخْمَص) پاژنە (هامَة) سەرە (إمْشِ) بڕۆ (تَعال) وەرە

(ثَغْرْ) دوو ددانی پێشینە (بُغْضْ) و (ضِغْن) و (شِحْنَة) قینە

(قِوام) قەدە (سُرَّة) ناوکە (أُمْ) ئیسمی دایك (أبْ) باوکە

---

(1)- چەم، ڕۆخانە (2)- کەناری دەریا (3)- گەردەن (4)- فرخ: بەچکەی پەلەوەر و باڵندە کە تازە لە هێلکە هاتبێتە دەرەوە (5)- لامشت (6)- مشت (750 گم) (7)- بونگوس (8)- پیو، چەوری حەیوان (9)- لم، زیخ (10)- پاروو، تیکە لە پاروو گەورەترە.

(رِقَبَةْ) عەبد و هەم گەردەنە (حَیاةْ) ژیانە (مَوْت) مردنە

(عُذارْ) زوڵفە (ساق) چی؟ لاقە (ذَقَنْ) چەناگە (فَخْ) فاقە

(صَلاةْ) نوێژە (آذانْ) بانگە (سَنَةْ) ساڵە (شَهْرْ) مانگە

(نَهارْ) ڕۆژە (لَیْل) شەو (نَوْم) نووستن (رُؤْیا) خەوە[1]

(نَجْم) و (کَوْکَبْ) ئەستێرەیە (رَغیف) چییە؟ کولێرەیە

(شَمْسْ) ڕۆژە (قَمَرْ) مانگە (دِرْهَمْ) درەم[2] (دانِق) دانگە

(أَرُزْ) برنج (شِلْب) چەڵتووکە (ثَقیل) گران (خَفیفْ) سووکە

(حَبْ) دانەیە (قَمْح) و (حِنْطَةْ) گەنم (صَقیع) سێخوار[3] (نَدا) شەونم

(مِرارَةْ) ئیسمی زراوە[4] (عَصْفِ مَأکول) کای خوراوە

(جَوْز) گوێزە (لَوْز) چوالەیە[5] (مُحْوِلْ) طیفلی یەك ساڵەیە

(بُزاق) تفە (ضِرْس) خرییە (دِرْع و ذَرْد) چی؟ زرییە

(أَعْمی) کوێرە (أَصم) کەڕە (مَعَزْ) بزنە (نَعْجَة) مەڕ

(ذَهَبْ) زێڕە (فِضَّة) زیوە (جَبَلْ) کێوە (وادِي) شیوە

(تَیس) تگەیە (کَبَش) بەرانە (صَعْب) سەختە (سَهْل) ئاسانە

---

(1)- نَوْم واتا خەوتن. رُؤْیا واتا خەوبینین (2)- پارەی قەدیم، زیو (3)- شتێکی سپییە وەکو بەفر لە پاییزدا کە هەوا سارد دەکات بە شەودا دەکەوێتە سەر زەوی . کەمێ هەوا گەرمی کرد نامێنێت، لە زمانی هەورامیدا پێی دەڵێین ئاڵشتە. (4)-تاڵە، کیسەیەکی سەوزە ئاوێکی تاڵی تیایە لکاوە بە جگەری گیانلەبەرانەوە (5)- ددانی کاکیلە.

(أَبيَضْ) سپی (أَسوَدْ) ڕەشە (أزرَق) شینە[1] (نَصيبْ) بەشە

(أَصْفَرْ) زەردە (أَحْمَر) سوورە (قَريبْ) نزیك (بَعيدْ) دوورە

(أحوى) ڕەشە[2] (أَخْضَر) سەوزە (حالِكْ) ڕەشە[3] (طُحْلَب) قەوزە

(شَجَرْ) درەخت (حَجَرْ) بەردە (دَواءْ) دەرمان (داءْ) دەردە

(خُفّ) چی؟ مەسحە[4] (مِداس) سۆڵە[5] (عامِرْ) ئاوا (غامِرْ) چۆڵە

(شاةْ) مەڕە (جَذَع) شەکە (شَكّ) و (رَيبْ) و (مِرْيَةْ) شکە

(نَعْل) و (خِذاءْ) ئیسمی کەوشە، بڵێ (بَنَفْسَج) وەنەوشە

(نَرْجِس) نێرگس (أُدم) چەرمە[6] (زَهرة) گڵۆك[7] (حَياء) شەرمە

(عُشْب): گیایە (حَشيشْ) پووشە (حَيَّة) مارە (فأرَة) مووشە

(خَروُفْ) بڵێ: بەرخی نێرە (خَروفَة) مێیە (ضِرْغام) شێرە

(حَمَلْ) یا شەکە یا بەرخە (بَيعْ) مامەڵە (سِعْر) نرخە

(طاهِرْ) پاکە (نَجِسْ) پیسە (حَبْل) و (رَسَن) چی؟ گوریسە

(طالِحْ) خراپ (صالِحْ) چاکە (ثَروَة) دەوڵەت[8] (ثَرى) خاکە[9]

(كِبْريت) گۆگردە[10] (جَصْ) گەچە (قَمْل) ئەسپێ[11] (بُرغوثْ) کێچە

---

(1)کەوە، ڕەنگی ئاسمانی (2)ڕەشێکی مەیلە و سەوزە (3)تەواو ڕەش (4)خُف: جۆرە کەوشێکە لە چەرم دروستکراو، نوێژخوین دەتوانێت بیکاتە پێی لە باتی شۆردنی پێ مەسحی بکات بۆ ماوەی یەک ڕۆژ. (5)سەرپێیی (6)پۆستی گا و حەیوانی دیکە کە خۆشە کرابێت. (7)خونچەی درەخت و گیا. (8)سامان و دارایی (9)گۆڕ، گڵکۆ (10) شقارتە (11)سپێ، ڕشک.

(مِرآة) وَ (سَجَنْجِل) ئاوێنـه (مِثْل) و (شِبْه) وَ (نَظِير) وێنـه[١]

(رَبْـوَة) و (تَلَّـة) تەپۆڵكەيــه (أسْـطُوانَة) كۆڵەكەيــه

(حَرْب) و (وَغى) و (هَيْجاء) شـەڕە (يابِس) وشـكە (رَطْب) تـەڕە

(ذُباب) مێشە (نَحل) هەنگە (أفْيُون) ترياكـە[٢] (بَنْج) بەنگـە[٣]

(كثيب) چـى؟ تەپۆڵكـەی ليـوه[٤] (نُصار) ئـاڵتون (لُجَين) زيـوه

(عَسْجَد) جەوهـەرە[٥] هـەم زێـڕە (طِرْس) كاغـەزە (سَطْر) دێـرە

(دَيْجور) و (داجى) شەوی تاريكە (غَليظ) ئەستوورە (دَقيق) باريكە

(أعْوَج) خوارە[٦] (قَويم) ڕاستە (رَوْب) و (رائِب) و (خاثِر) ماسـتە

(رَدِئ) خـراپ (جَيِّـد) چـاكە (خَبيـث) پيســه (نَظيـف) پاكـه

(اُطْـرُوش) كـەڕە (ضَرير) كـوێرە (غَرْثـان) برسـى (شَبْعان) تێـرە

(بَحْر) و (دَأماء) و (يَمّ) دەريايە (أخْت) ئيسمى خوشـك (أخ) برايـه

(شَحيح) و (لَئيم) و (بَخيل) ڕژدە[٧] (بَشارَة) و (بُشْرى) مـوژدە

(فُلْـك) و (سَـفينَة) كەشـتيە (ذِبْـح) و (ذَبيحَـة) قوربانييــه[٨]

---

(1)- هاولـف و هاوتـا (2)- شـيرەيەكە لـە گيـای خەشـخاش دەگيرێـت، لە پزيشـكيدا زۆر كەڵكـی لـێ وەردەگيرێـت. (3) گەردێكە لەگەڵای (شـاهدانە) دەگيرێـت، وەك تووتن دەكرێتـە سـەرقليان و دەكێشـرێت و پێشـی دەڵێـن (حشـيش). (4)- كـۆگاو تەپێ لم و ماسـە. (5)- زەڕ و گەوهـەر وەكـو: ياقوت و مـرواری. (6)- لار و وێـر، چەوت. (7)- مـاڵ خۆشەويسـت، چـرووك. (8)- حەيوانێـك ئامادەكرابێت بۆ سـەربڕين.

(سُلَّم) پەیژە[١] (سَریر) تەختە (جَدْ) گەورەیی (رِزْقْ) بەختە

(جَدْ) هەم باپیرە (جَدَّة) نەنکە (دَقیق) ئاردە (رقیق) تەنکە[٢]

(رَمْس) و (قَبْر) و (جَدَثْ) گۆڕە (عُقابْ) هەڵۆ (دُرّاجْ) پۆڕە[٣]

(شَبّ) چی؟ زاخە[٤] (عَفَص) مازوو[٥] (أدَهم) ڕەشە (أبْلَقْ) بازوو[٦]

(لَیْث) و (حَیْدَرْ) و (ضَیْغَمْ) شێرە (بَعْلْ) شەوهەر[٧] (فَحْلْ) نێرە

(بازی) بازە (باشِقْ) واشە (طِحْنْ) ئاردە (رَحی) ئاشە

(نَزْر) و (یَسیر) و (قَلیل) کەمە (کَثیر) زۆرە (جَمیع) هەمە

(بِساط) بەڕە (لِحاف) لێفە (فِرْصاد) تووە (تُفّاح) سێفە

(طین) و (وَحَل) بڵێ قوڕە (عَنْز) بزنە (ضَأْنْ) مەڕە

(حَطَب) هێزم (خَشَب) دارە[٨] (عَقْرَب) دووپشك (ثُعْبان) مارە

(لَثْمْ) و (قُبْلَة) و (تَقْبیل) ماچە (حَدید) ئاسن (مِجْرَف) پاچە

(أصْل) گەورە (فَرْع) بچووك (مَلِكْ) پاشا جەمعی (مُلُوكْ)

(مِعْوَلْ) زەنگەن[٩] (مِنْجَلْ) داسە (جُفْنَةْ) کێلانە هەم کاسە[١٠]

---

(1) پەینجە، پلەکان (2) نەرم و ناسک، رقیق القلب یانی: دڵ ناسک. (3) باڵندەیەکە تۆزێک لە کەو گەورەترە. (4) خوێیەکی کانزاییە، سپی و ڕەش و شینی هەیە، لە پزیشکیدا کەڵکی لێ وەردەگرن. (5) بەری دار مازوو کە بۆ کاری چەرم خۆشکردن بە کاری دەهێنن. (6) خەت خەتی، ڕەش و سپی. (7) مێرد (8) دار و چێو بەتێکڕایی. (9) پاچی دوو سەر. (10) هەم کێڵانی شمشێر و خنجەرە و هەم دەفری گەورە یا کاسەی دۆ.

(نُعاس) و (سِنَةْ) وەنەوزە (أشْهَبْ) بەڵەك (أشْمَطْ) بۆزە

(عتيق) كۆنە (جَديد) تازە (غَنْج) و (دَلال) و (دَلْ) نازە[١]

(هِلالْ) مانگی یەك شەوەیە (حَفيدْ) و (حافِدْ) نەوەیە[٢]

(بَدْرْ) مانگی شەوی چاردە (وِرْد) و (شَبَم) ئاوی ساردە

(حَميم) و (سَخِين) ئاوی گەرمە (خَشِنْ) زبرە (لَيِّن) نەرمە

(عَمْ) ئیسمی مامە (خال): خاڵە (أكْمَه) كوێرە (أخْرَس) لاڵە

(عَمَّة) پوورە خۆشكی باوكە (خالَة) پوورە خوشكی دایكە

(ضَيْف و نَزيل) چی؟ مێوانە (مَجْنُون) و (مَفْتُون) دیوانە[٣]

(عام) و (حَوْل) و (حِجّة) ساڵە (أسبُوع) حەفتە (نَشَب) ماڵە[٤]

(غَنَم) ئیسمی بزن و مەڕە (بِنْت) و (أِبْن) كچ و كوڕە

(دَلْو) و (سَجْل) و (ذَنوب) دۆڵچە (خِنْزير) بەرازە (دُبّ): ورچە

(دِعامَة) و (سارِية) ستوون (قَرْن) شاخە، جەمعی (قُرُون)

(حُلْبَة) شملی[٥] (كمّون) زیرە[٦] (بَصَل) پیازە (ثُوْمْ) سیرە

---

(1)- نازكردن. (2) كوڕەزا، كوڕی كوڕ.

(3)- بێ عەقڵ، شێت.

(4)- سامان و دارایی.

(5)- شتێكە بۆن خۆش وەك زیرە دەكرێت بەسەر كولێرە و بەسەر پڵاودا.

(6)- بەری گیایەكی زەردە دەكرێت بەسەر پڵاودا، زیرەی كرمان بەناوبانگە.

(عِنَب) تـرێ (تـين) هـەنجیرە (قَيْـد) و (سِلْسِـلَة) زنجـیرە

(والِـدَة) دایکـە (والِـد) بابـە (نَـوم) و (رُقـود) و (کَـری) خوابـە

(هُجُوع) و(وَسَن) و(رقاد) خەوە (صَرْع) چی؟ فێیە (کابُوسْ) شەوە[1]

(ذَنـب) و (اِثْـم) و (حَـرَج) گوناهـــ (لُؤْلُـؤ): دڕە (کَـلأْ): گییـاە

(حُجَّة) و (بُرهان) و (سُلْطان) دلیل[2] (مَلِك) پادشا (صاغِر) زەلیل

(رائِحَـة) بۆیـە (رِیـح) بایـە (وَرَق) گـەڵا (تِـبْن) کایـە

(ریح) هـەم بۆیـە (وَرْد) گوڵـە (بال) ئیسمی حاڵـە[3]، هـەم دڵـە

(شَذا): بـۆی خۆشـە هـەم (اَرَج) و(مُهْجَة) ڕۆحـە جـەمعی (مُهَـج)

(شَـلْجَم) شـێلم (فِجْـلْ) تـوورە (دانـی) نزیـك (نـائی) دوورە

(عَرْف) و (نَشْر) هـەم بـۆی خۆشـە (ثَمْر) مێـوە (عُنقـود) هۆشـە

(عَسَل) هـەنگوین (شَمْع) مێـوە[4] (مَنّ) گەزۆیـە (کَـرْم) مێـوە[5]

(حُلْـو) شـیرین (مُـرّ) تالـّـە (مِجَـنّ) و (جُنَّـة) مەتالـّـە[6]

(دار) خـانووە (سَـقْف) بانـە[7] (سَـطْح) سـەربان (مِـشْط) شـانە

---

(1) مێر دەزمە. ئەوەی لە شەودا سواری ملی ئینسان دەبێت. ڕەمزی ترس و سامناکییە.

(2) بەڵگە، ئەوەی شتێکی پێ سابت بکرێت یان بچەسپێت.

(3) بارودۆخ، ئەحواڵی ئینسان. (4)- مۆم.

(5) داری مێو. (6)- سپەر، قەڵخان.

(7) ئەو بەشەی لە خانووکە بەدار و چیو یا ئاسن سەر دەگیرێت.

(جِدار) دیـواره (بَیْـت) ماڵـــه (أَسَـلْ) ڕمـــه (تُـرْس) مەتاڵـــه

(نُحـاس): مســـه (رُصـاص) مـــزه[١] (شـارِق) ڕۆژه (سـارِق) دزه

(هُنــا) لێـــره (ثَـــمَّ) لـــەوێ (مــاذا تُریـــدُ؟) چـیت دەوێ؟

(نُـورَة) قســـڵه[٢] (تُـراب) گڵـــه (لُغـز و مُعَمَّــا) مەتەڵـــه[٣]

(شَجو) و (شَجَن) و (أَسَف) حوزنه[٤] (ضـائن) مـەڕه (مـاعِز) بزنـه

(رُمْـح) و (قَنـاة) بڵـێ ڕمـه (تَثْریـب) لۆمـه (هِجْـوُ) زەمـه

(غَـدیر) گـۆلاو (بُرْكَـة) برکـه[٥] (صَهْباء) شـەراب (خَـلّ) سـرکه

(خَمْـر) و (مُدامَــة) شـــەرابه (یَتـیم) منــدالّی بـــێ بابـــه

(فـارِغ) خـالّی (مَشْـحُون) پـڕه (سَلیلَة) کـچ (سَـلیل) کـوڕه

(جِلْد) و (مَسْك) بڵـێ: پۆسـته (عَـدُوّ) دوژمـن (صَدیق) دۆسته

(واحِـد) یەکـــه (اِثْـنَین) دووه (حَـیّ) زینـــدووه (مَیْـت) مـــردووه

(ثَلاثَـــة) ســێیه (أَرْبَعَـة) چـواره (مائَـة) ســەده (أَلْـف) هـــەزاره

(خَمْسَةْ) پێنجه (سِتَّة) شەشه (سَهْمْ) و (خَلاق) و (نَصیب) بەشـه

---

(1) قوڕقوشم.

(2) ئاهەک، واجبی کە بۆ لابردنی موو بەکاری دەبەن.

(3) قسەیەکە پێچ و پەنای تیابێت و ئینسان زوو نەیزانێت.

(4) خەم و خەفەت، ماتەم.

(5) حەوزی بچووک.

(سَبْعَة) حەوتە (آجُر) خشتە (ثمانِيَة) بلّێ هەشتە

(تِسْعَة) نۆیە (عَشَر) دە (خَيِّر) چاكە (شَرير) بەدە

(عِشرُونَ) و(عِشْرين) بیستە (اَلآن) و (أنِفاً) ئێستە

(ثَلاثُونَ) و (ثَلاثِينَ) سییە (كِشْمِش) كشمیش (مِشْمِش) قەیسیە

(اَربعُونَ) وَ (اَرْبعينَ) چلە (كُعَيْت) و (هُزار) ئیسمی بولبولە

(خمْسونَ) و (خمْسينَ) پەنجایە (يَنْبُوغ) چەشمە[١] (مَوْضِعْ) جایە[٢]

(سِتُّونَ) و (سِتِّينَ!) شەستە (صاحى) هۆشیار (سُكْران) مەستە

(سَبْعُونَ) و (سَبْعينَ) حەفتاد (وَتَد) مێخە، جەمعی (أوْتاد)

(ثَمانُونَ) و (ثَمانِينَ) هەشتاد (تِلْميذ) شاگرد (اُسْتاذ) ئوستاد

(تِسْعُونَ) و (تِسْعِينَ) نەوەد (عِوَج) و (أوَد) كەچی بووەد[٣]

(تِبْر) شووشەی زێر و زیوە[٤] (عَلَمْ) بەیداخە هەم كێوە

(نَوْح) و (نِياح) گریە و زاری (تُحْفَة) و (هديّة) دیاری

(ظَبى) و (غَزال) و (ريم) ئاهوو (جَمَد): سەهۆڵ (خَسْ) كاهوو

---

(1) كانی، چاوگ.

(2) جێگە، شوێن.

(3) لار و چەوتی.

(4) شمشی تەلا و زیو.

(قَطيع) مێگەل[1] (راعی) شوانە (اِدام) پێخۆر (خَوانْ) خوانە[2]

(بَكـاء) گریانـە (لَـوْح) تەختـە (نَحْب و (نَخیبْ) گریـەی سـەختە

(كـوُب) گـۆزەی بـێ دەسـت و لوولـە (بَـق) و (بَعُوضَـة) مێشـوولە

(جَوالیـق) ئیسـمی جەوالّـە (تُـرْس) و (دَرَق) چـی؟ مەتالّـە

(قَصْـوَرة) و (حیـْدَرة) دیّلـە شـێرە (حَرْبَـة) زەرگـە (سَـیْف) شمشـێرە

(حُسـام) شمشـێری برِنـدە (شَـنء) كونەیـە (بومَـة) كونـدە[3]

(حَـرّ) گەرمایـە (قَـرّ) سـەرمایە (نَخْـل) و (نَخیـل) دار خورمایـە

(عَضْب) و (قَضیب) و (باتر) و (جَراز) شـیری بـڕان (صَـدا) ئـاواز

(عمیـق) قوولّـە (عَـریض): پانـە (جیـد): گەردنـە. (عـاتق) شـانە

(حِصْـن) و (أطْـم) چـییە؟ قەلاّتـە (بُطْـم) قـەزوان (خَلْعَـة) خەلاّتـە

(وِعاء) و (اِعاء) و (جِراب) زەرفە (رِبْح) و (رَبْـح) و (رَبـاح) سـەرفە

(غَـبْن) بلّـێ: تێشـكانە (مِـزْوَد) و (جِـراب) تویێشـوودانە

(غَضَـنْفَر) و (أُسـامَة) شـێرە (شُـجاع) و (باسِـل) و (بَطَـل) دلێـرە

---

(1) ڕانی مەڕ و مالاّت.

(2) سفرە و ئەوەی لەسەر سفرە دایدەنێن.

(3) كونە بوو.

(جَبان) شەخسی ترسنۆکە (شَهْد) هەنگوین (دِبْس) شۆکە

(سَنّوُت) زێرە هەم هەنگوینە (غَیْط) و (حِقْد) و (إحْنَة) قینە

(عُرْموط) و (کُمَّثْری) هەرمێ (فَرَس) ئەسپە چ نێر چ مێ

(وَتر) تاقە (شَفْع) جووتە (جُوعان) برسی (عُرْیان) ڕووتە

(عاری) ڕووتە (کِساء) بەرگە (کاسی) پۆشتە (مَنُون) مەرگە

(مِصْر و مَدینة) و (کورة) شارە (مَسْجِد) مزگەوت (سُوق) بازارە

(فُول) و (باقِلاء) و (لُوبیا) (باقلة) و (خَفَر) حیاء

(جَسَد) هەم (جِسْمان) بەدەنە (شُعوب) و (مَنِیَّة) مردنە

(دُخان): دووکەڵ (ضُباب) تەمە (شَرَر) پزیشک (کیر) دەمە

(کُور) کوورەیە (نار) ئاگرە (قَیْن) و (حَدّاد) ئاسنگەرە

(صُوف) خوریە (وَبَر) کورکە[1] (صدَأْ) ژەنگە (دَرَن) چڵکە

(اَحْوَل) خێلە (اَبْکَم) لاڵە (طِفْل) و (صَبی) چی؟ منداڵە

(فَجّ طریق) و (سَبیل) ڕێیە (بَلَد) شارە (قَرْیَة) دێیە

---

(1) خوری وشتر و کەروێشک، پەشم.

(دَرْب) و(لَقم) و(صِراط) ڕێگە (مَكان) و(مَعان) و(مَحَلّ) جێگـە

(ضَبْع) و (حَضاجِر) کـەمتیارە (لُجَّة) دەریـا (سـاحِل) کـەنارە

(سَعْلاة) و (غُـول) بلـێ: حۆلـە[1] (حَمْل) و (جَنين) چییە؟ ڕۆڵـە

(قَصْب) و(يراعة) قامیشـە (صَنْعَت) و (ضَيْعَة) و (حِرْفَة) پیشـە

(حِمْـل) بـارە (عَـدْل): تابـارە (حَبْـر) عـالِم (رَئـيس) سـەردار

(طَرْفـاء) گـەزە (غَـرَب) پەڵگـە (خِـلاف) بییـە (وَسَخ) چـڵکە

(فَطِـين) و (ذَكـي) زیرەکـە (عَمُـود) و (عِمـاد) تیرەکـە[2]

(بَـرَد) تـەرزە (ثَلْـج) بـەفرە (مائِـدَة) و (سُـفْرَة) سـفرە

(غَبـي) و (بَليـد) کەودەنـە (إبْصـار) و (رُؤيَـة) دیدەنـە

(ظَـنّ) گومانـە (فِكْـر) ئەندیشـە (أَجْمَـة) هـەم (غابَة) بێشـە

(صاع) ڕبەیە[3] (قَفيـز) کـەوە (غُمْص) و (مَنـام) و (سُباة) خـەوە

(بَـرْد) هـەم خـەوە هـەم سـەرمایە (عِـذْق) هێشـووی دار خورمایـە

(واسِـع) فـەرەح (ضَيّق) تەنگـە (سِلْم) ئاشـتی (قِتـال) جەنگـە

---

(1) مەوجوودێکی خیاڵی یە وەکو دێو.

(2) کۆڵەکەی ناوماڵ.

(3) مەن، پەیمان یەک بووە بۆ پێوانی دەغل و دان.

(نَعَمْ) بۆ چوار حەیوان ناوە بزن و مەڕ و وشتر و گاوە

(غِربال) و (مِنْخُل) هەر دوو بێژن بەوەی چشتی پێ دەبێژن

(ضُحی) چییە؟ چێشتەنگاوە (ضَحاء) ڕۆژە (خُطْوَة) هەنگاوە

(مِحجَن) گۆچانە (ظعن) کۆچە (صَحْراء) دەشتە (سِكَّة) کووچە

(سُكَان) کێردگەر[1] (سِكِّين): کێردە (حَليلَة) ژن (حَليل): مێردە

(صُدْغ) زولفە (حُفْنَة) مستە[2] (عَجْلان) چوستە (كسلان) سستە

(مُقْلَة) گلێنە (طَرْف) و (بَصَر) چاوە (عَمامَة) مێزەر (تاقية) کڵاوە

(قَباء) کەوایە (قميص) کراسە (سَراويل) دەرپێ (مِسْح) پەلاسە[3]

(مِكْعَب) چی؟ سۆلە (حِزام) پشتێنە (هِمْيان) هەمانە (وِكاء) زاربێنە[4]

(عَذَبَة) لفکەیە (كُمَة) کڵاوە (عِرْس) و (مَرْأة) ژن (رَجُل) پیاوە

(خِصْر) و (خاصِرَة) کەلەکە (مَجْذوم) شەخسی گول (أَبْرَص) بەڵەکە

(مِصْباح) و (نِبْراس) و (سِراج) چرایە (شَقيقَة) خوشکە (شَقيق) برایە

(هُدْب) برژانگە (جُفْن) پێڵووە (سِلْعَة) کووتاڵە (سَلْعَة) لووە[5]

---

(1) ئەو کەسەی کارد دروستدەکات.

(2) مشت.

(3) بەڕە، جاجم.

(4) پەتێکە دەمی مەشکە و شتی تری پێدەبەستن.

(5) کوتاڵ یانی قوماش . لوو: لک، جۆش، دمەڵ.

(مَهْد) بێشکەیە (قِماط) دەسرازە[1] (مِعْیار) ترازوو (مِقْدار) ئەنـدازە

(ضَرَب) شان هەنگوین سپی و ئەستوورە (بَهَج) و(مَسَرَّة) و(جَزَل) سروورە

(ضِلْع) پەراسوو (دَمـاغ) دەماغە (حـائِط) بیـسـتانە (حَديقـة) باغـە

(جَوْهَر) گەوهەرە (لُؤلُؤ) مرواری (مِنْسأة) عەسا (عُصْفُور): پاساری

(غِرْبال) بێژنگە (مُنْخُل) هێڵەکە (دُبّاء) و(يَقْطِين) و(قَـرْع) کوولەکە

(أُكاف) کورتانە[2] (سَرْج) چی؟ زینە (عِقار) و(ضَيْعَة) باغ و زەمینە

(عُقار) شەرابە (حـان) شەرابخانە (كَـأس) پیالـە (شـامَة) نیشـانە[3]

(أَشَلّ) دەستی شەل (أَعْرَج) پێ لەنگە (ناطِق) گۆیایە (صامِت) بێ دەنگە

(قَدُوم) تەشوێیە (فَأس) بڵێ تەورە (يَهُودِی) جووە (نَصْرانی) گـەورە[4]

(كُوز) گۆزەیە (اِبْرِيق) مەسینە (حامِضْ) ترشە (مُزّ) ترش و شـیرینە

(قِدْر) دیزەیە (أُثْفِيَة) کوچکە[5] (سِنُّور) و (قِطّ) و (هِـرَّة) کتکـە[6]

(حَمامَة) کۆترە (حَجَلَة) کەوە (غَثّ) و (هَزِيـل) لەڕ (سَمِين) قەڵـەوە

(زُرْزُر) ڕیشۆڵە (قَطا) کوڕکوڕە (خُطّاف) پەرەسێلکە (خُفـاش) شەب پەرە

---

(1) دەسپێچن.

(2) کۆپان.

(3) خاڵ. (4) گاور.

(5) بەردێ کە تیانەی لەسەر دادەنێن.

(6) پشیلە.

(أَرْنَب) کەروێشکە (فَهْد) ئیسمی یۆزە (نَسْر) سیسارگە (رُخام) پیرۆزە[1]

(ثَعْلَبْ) ڕێوییە (نَمِر) پڵنگە (بَطّ) چی؟ قازە (كُرْكى) قولنگە

(عِجْل) گوێرەکە (عَناق) چۆشتیرە[2] (اِصْطَبل الدَّواب) ناوی پشتیرە[3]

(سُكْر) مەستییە (اِغْماء) بێهۆشی (تَرَح) بێ کەیفی (فَرَح) کەیفخۆشی

(كَليل) شمشێری دەم پانی کولە (فَراش) پەپوولە (جَرادَة) کوللە

(خِياط) و (مِخْيَط) و (إِبْرَة) دەرزییە (قانى): چی؟ سوورە (خُضْرَة) سەوزییە

(جَمْرَة) پشکۆیە[4] (فَحْم) خەڵووزە (غُبار) و (قتام) و (قَتْم) چی؟ تۆزە

(خَشْيَة) و (فرَق) هەم (خَوْف) و (وَجَل) و (شَفَق) ترسانە هەم (جُبْن) و (فَشَل)

(تِرْياق) و (درياق) هەردوو تریاکە (حَنَك) مەلاشوو[5] (ذَقَن): چەناگە

(أَقْطَع) یەك دەستە (اَعْوَر) یەك چاوە (دينار) ئاڵتوونە (نَقْد) دەراوە[6]

(مَطَر) و (غَيْث) و (جَوْد) و (حياء) بارانە (خَريف): پایزە (شِتاء) زستانە

(صَيْف) و(قَيْظ) هاوین (رَبيع) بەهارە (باطِن) پەنهانە (ظاهِر) دییارە

(قِرْطاس) قاقەزە (وَرَق) چی؟ پەڕە (صَرْصَر) بای سەختە (رُخام) مەڕمەڕە

---

(1) بەردێکی کەوەی قیمەتییە.

(2) چیتر، بەچکە بزن.

(3) جێگای بەخێوکردنی ئەسپ و چارەوێ.

(4) سکڵ. (5) عاسمانەی دەم.

(6) پووڵی نەخت.

(عَبْهَر) نێرگس هەم یاسەمینە (مُسْلِم) موسوڵمان (زِنْدیق) بێ دینە

(إجاص) هەڵووژە (رُمان) هەنارە (ماشی) ڕۆیندە (راکِب) سوارە

(سَفَرْجَل) بەهێ (زُعْرُور) گوێژە (حِصْرِم): بەرسیلە[1] (زَبیب) مێوژە

(دابَّة) و(مَطِیَّة) ئیسمی وڵاخە(شَوْشَب) دووپشکە (ثُقْبَة) سوڕاخە

(یَمین) و(حلْف) و(قَسَم) سوێندە (وَعْظ) و (نصیحَة) و(مَوْعِظَة) پەندە

(دَبُور) ڕەشەبا (شَمال) شەماڵە(شَحْذ) و(مَسْئَلَة) و(سُؤآل) سووالە

(خَزَف) سواڵەتە (شَحَّاذ) سواڵکەرە (خَمیس) و(جَیش) و(جُنْد) و(عَسْکَر) لەشکرە

(خَرَز) مورووە (أُحْجِیَة): مەتەڵ (آدُر) شەخسی قوڕ (أَقْرَع) چی؟ کەچەڵ

(قَنَص) نێچیرە (وَهَق) کەمەندە (مِرْوَد) کلچێوە[2] (مِبْرَد) بڕبەندە

(صَید) نێچیرە (حِبالَة) داوە (جاری) ڕەوانە (راکِد) وەستاوە

(سرحُوب) ماینی کلک درێژە (قامُوس) دەریایە (غَمَرَة) گێژە[3]

(تَثاؤُب) باوێشك (عُطاس) پژمینە (خَضْراء) ئاسمان (غَبْراء) زەمینە

(کَفَل) و (رِدْف) ئیسمی کەفەڵە هەم (اِبْن آوی) ئیسمی چەقەڵە

---

(1)- هاڵە.

(2)- میلەی چاو ڕشتن.

(3)- گێژی دەریا.

(بُرْمَة) دیزەیە (مِرْجَل) مەنجەڵە (زَرْع) تووی چناو (سُنْبلَة) گوڵە

(تاجِر) بازرگان (طائِر): پەڕندە (میزاب) پلووسکە (سارِح) چەرەندە

(مِكْحَلَة) کلدان (كُحْل) چی؟ کلە (أثْمُسد) سورمەیە (قَفا) پشت ملە

(وَلُود) زایندە (عَقِيم) نەزۆکە (زُكام) هەڵامەت (سُعال) چی؟ کۆکە

(اُجاج) ئاوی تاڵ (عُذْب) ئاوی خۆشە (قَراح) ئاوی ساف (اِشْرَبْ) بینۆشە

(زَلال) ئاوێکە سارد و خۆش و ساف خۆش ڕەولە گەروو (طُنْب) بینۆشە

(سِلْسِل) و(سِلْسال) ئاوی خۆش و سارد (شَفْر) پیڵووە[1] (شَفْرَة) چییە؟ کارد

(حَجى، نَهْيَة، حِجْر، لُبّ) عەقڵە (ضِدْ) موخالیفە (ضِدّ و نِدّ) میسلە

(سُهْد و سُهاد و أرَق) بێ خەوی (ناحِل) لاغری (سَمين) قەڵەوی

(غَمامَة) هەورە (وَكْفَة) دڵۆپە (عُرْفُ الدِّيك) عەطایە (عُرْف) پۆپە

(ثَملان، نِشْوانْ) مەستی شەرابە (سُلافَة) شەراب (شِواء) کەبابە

(جَرْيال) شەرابە (عَجين) هەویرە (مُثْرى) دەوڵەمەند (صَعْلُوك) فەقیرە

گلێنەی چاو ئیسمی (حَدَقة) بە شۆربای گۆشتین دەڵێن (مَرَقَة)

---

(1) پیڵوو: جێگای سەوزبوونی برژان.

(سُلْف) بێچووە کەو (شَبْوَة) دووپشکە (شَصْر) بێچوو ئاسك (صَوآبَة) ڕشکە

(شبشب) گای پیرە (صُوار) گاگەلە (سُلْك) بێچووە کەو (طَلّی) کارژەلە

(سُمْسُمَة) ئیسمە بۆ مێروولەی سوور (سَمْسَمْ) ڕێوییە (سَمُّور) چی؟ سەمۆر

(سَمْط و سَلْك) چییە؟ ڕشتەی مرواری (نَتْن) بۆگەنە (غائِط) مرداری[1]

(قَنّاص و صَيّاد) نێچیرەوانە (رَهْط) هەر لە سێ هەتا نۆیانە

(ضَحْضاح) تەنکاوە (قُرْط) گووارە (فارِس) بە کوردی ئەسپ سوارە

(صُلْصُل و فاخِتَة) کۆترە باریکە (غاسِق و ساجی) شەوی تاریکە

(صارِخ) کەڵەشێر (شَوْخَة) کۆلارە (لِبْوَة) دێڵەشێر (شَنْف) گوارە

(شِبْل) بەچکە شێر (سَبُع) دڕندە (لَقْوَةْ) هەڵۆیە (قاطِع) بڕندە

(اِوَزّة) مراوی (شَقْوة) هەڵۆیە (وَطْب) مەشکەیە (مَخيض) چی؟ دۆیە

(حُلْم و عَقْلْ) خەوە هەم ئیحتیلامە (عَتيق) ئازادە (رَقيق) غولامە

(وَصيف وَصيفة) عەبد و جارییە (صَبِر) تۆ بڵێ تاڵی شارییە[2]

(تَمْر) قەسپە (رُطَب) خورمایە (جليد) سێخوارە[3] (صَرْ) سەرمایە

---

(1)- جێگای حەیوانی مردارەوەبوو، جێ خەوش و خاڵ، مەستەراح.

(2)- گیایەکە لە سەمەرەکەی دەرمانێک زەردرەنگ دروستدەکەن تامی تاڵە، بۆ دەرمانی گەدە و لابردنی کرم بە کاری دێت.

(3)- سەهۆڵ، یەخ.

(مِقْمَعَة) چەكوش (سَنْدان) سندانە (فَرْث) سیخورِە [1] (سَلا) پزدانە [2]

(بَعْرَة) پشكەڵە (رَوْث) شیاكە(قَرَنْقُل) مێخـەك (مِسْواك) سـیواكە

(دَرّ) چـیيە؟ شـیرە (ضَـرْع): گوانــە (تَوْئمَـةَ وَ تَـوْأم) بلّـێ دووانــە

(حائِك و حَيّـاك) ئیسمی جۆلاّيە (آنُـك) قـەلاّيی [3] (فـولاذ) پۆلاّيـە

(زَمْهَرير) مانگی سەختی سەرمايە(هَجير) نيوەڕۆی سەختی گەرمايە

(فَقْر و عُـدْم و اِقْـلال) فاقـە [4] (عَتُـود) كارژەلـە (سَـلْوى) شـیلاقە

(قُرْبَة) تاعەتە (قِرْبَـة) كوندەيـە (رَمَـق) دوواگيـان (عَـبْـد) بەندەيـە

(عُكْنَة) لۆچی سك لەبەر قەڵەوی (نَجْد) جێی بلّندە (وَهْـدَة) جێی نـەوی

(مِكْيال) ڕبەیە (میزان) ترازوو (اَبْقَعْ) هەم تـیرە هـەم سـەگی بـازوو

(قُنْفُذ) ژیركە (يَعْقُوب) كەوی نێر(سَميدَع و سيد) گورگ و نێرەشـێر

(مُدْلَهِمْ) و(غَيْهَب) تهەردوو تاریكە (غَليظ) ئەستوورە (رَقيـق) باريكـە

---

(1)- سەنێر مادامێ لە ناو ئەشقەمەدابێت.

(2)- رەحەم، منداڵدان.

(3)- سورب.

(4)- فاقە: هەژاری، نەبوونی، كەم شتی.

(5)- هەنگوێن: هەرشێكی خۆشێت، ناوی باڵندەیەكە بە فارسی پێی دەڵێن: (بلدرچین).

قەطعەیەکی تر لە بەحری رەمل فاعلات، فاعلات، فاعلات

(حِدَأة)کولارە (اَعْیاء)ماندگی (سَخْلَة)بەرخە (جُلّ)جلە (صِدْرَة)کەنار
(باب)دەرگا (عِقْد) گەردەنبەندی دوڕ(طِرْف)جوانوو (زِرّ)دوگمە (طاق)تار
(سُقْط)بالّ (ریش)پەڕ (زِق)مەشکەیە (جِیفَةَ)لاشە (نَحی)خیگە (عَدّ)شومار
(خَیْل) جمع اسبها و سوارەها (کَیْل)پێوان (وَزْن)کێشان (فَكّ)زار[1]
(ثَوْب)جامە (سِتْر)هەم (سُدل و سَجْف) هەم (کَنْف)پەردە (ضَبّ)سوسمار
(اُسْر)میزگیران (سِمْسِمْ)کونجییە (قِطْف)بەر (مُثْمِر)درەختی میوەدار
(مَهْمَة) و(قَفْر) و(مَفارة)هەم (فَلاة) (دَوّ)و(دَوِیّة)بیابان (شَوك)خار
(خَطْب)کاری گەورە (بَیْدَر)هەم (جَرین) ناوی خەرمان (فَوْج)پۆل (أمْر)کار
وەختی ئێوارە (عَشِیّة)هەم (أصیل) (فَوْق)ژوور (تَحْت)ژێر، چەپ (یَسار)
چەپ(شِمال) پێش (قُدّام) و(أمام) پشت (وَراء) و (قُدّام) و (خَلْف) دان همسایە (جار)
(أجْنَبی): بێگانە (جُذْری) ئاولە (غِصْن) هەم (فَرْع) و (فَنَن) چی؟ لقی دار
(سَمَكَة) ماهی است (یَرْبُوع) ڕزق (مِعْبَلَة) پەیکانی پان (تِنّین) گەورەمار

---

(1)- زار: دەم.

(2)- گیایەکی یەک ساڵەیە، گوڵی سپی و چەتری هەیە بە کاڵی و بە کوڵاوی دەخورێت، تووەکەیشی بۆن خۆشە.

(كُزْبَـرَة) گژنیـژ[٢] (نـادی) مەجلیســە (سِـرّ) پـەنهان (عَلَـن) چـی؟ ئاشـكار

(أَيْنَ)لە كویّ (مَنْ) كیّیە؟ (أيان)كەی؟ (اِنْ) ئەگەر (ما) چی؟ (مَتی) كەی (سَمّ) ژار

(فَيْـئ و ظِـلّ) چـی؟ سـیّبەرە (حَنـا) خەنـە (فاكِهَـة) میـوە بـووە (قِثّـاء) خـەیار

(ضِـفْدَعْ و نَقاقَـة) بۆقـە (ثَـورْ) گـا (نَحْـنُ): ئیّمـە (أنْـتَ) تـۆ (دُلْبَـة) چـنار

(حِـزب، سِـرْب، طائِفَـة، فِرْقَـة) گـروە (مَـرَّتَيْن) (مَـرَّة) یـەكبار و دووبـار

(طَـوْد) كیّـوە (قُلَّـة) و(قُنَّـة)فـوقی كیّـوە (اَمْـسِ)دویّنـیّ (عـام بـارِح)سـالّی پـار

(صَـوْمِعَة) مەعبـدی نەصـرانییان هـەم هەلّۆیـە (مَرْبَـع) و(مَنْـزِل) هـەوار

(حَبَّـةُ الخَضْـراء) بلّـیّ قەزوانـە تـۆ (وَعِـل) نیّـرە بزنـی كیّـوی (جَـدي) كـار

(غِمدْ)كیّلانـە (كِنانَـة)جەعبـەكیّش[١] (سَـمْرَة)چـی؟ داری خـاردار (كَهْـف)غـار

---

(1)- جەعبەكیّش جەعبەیەكە لـە پیست یـان لـە دار دروسـتكراوە لە زمانـی زوودا تیریان تیّدەخست.

قەطعەیەکی تر لە بەحری سەریع

(اَیْل) بزنە کێوی نێر (صَوْت) دەنگ (تُوت) تووە (شَیمَة) خووە[١] (لَوْن) ڕەنگ

(زَوْج) بود شوهر (زَوْجَة) ژنە (طَلْحُ) و (قراد) دەنگاست بە کوردی گەنە

(مُنِیّة و أمْنِیّة) چییە؟ ئارەزوو (خِرْز) دروون[٢] . (خَیْط) باشد دەزوو

چیست (جَزَر) گێزەر[٣] (مِنْسَف) شەنە (رَفّ): ڕەفەیە (کوّة) چییە؟ ڕەوزەنە

(دَمْع و مِدْمَع، عَبْرَة) فرمێسك (عِبْرَة) عەجەب[٤]، چیست: (شَرارَة)؟ پزیشك

(ثَدی) مەمك (حُلْمَة) گۆی مەمك (قَبیْحْ): کەوە[٥] (قَعْر): (غَوْر) چی؟ تەك

(بُرّ) گەنمە (دُخنَة) هەرزنە[٦] (بِرّ) چییە؟ ئیحسان (سِوار) بازنە

---

(1)- ئەخلاق.

(2)- دوورین.

(3)- هەویج.

(4)- تەعەجوب، سەرسوڕمان.

(5)- باڵدارێکی مەعروف و بەناوبانگە، کەوی کوێستان.

(6)- گاڵ.

قەطعەیەکی تر لە بەحری رەمل

(وَتَرْ) ژیٚ (وَطَر) حاجەت [1] (نَقی) میٚشک

(لِباء) ژەکی فرۆ [2] (أنفِخَة) فریشک [3]

(هِرَم) پیری (شَیْب) مووی سفید

(رِجاء، أِمل) هەم (مَل): ئومیٚد

(هَلَعَ) هەم (شَرَة) حیرصە (قُمَّل) گەنە

(جَمیل و بَهّي) خوب (ثُقْبَة) کونە

(سَری) رفتن شب (جَلی) روشن است

(خَفّی) ون [4] (خَمیس) ای پسر قشون است [5]

---

(1)- نیاز، ئارەزوو.

(2)- شیری حەیوانی تازە زاو.

(3)- هەوەڵین شیری حەیوانی تازە زاو، هەوینی پەنیٚر.

(4)- گووم بوو، شاراوە.

(5)- لە شکەر، سوپای وڵات.

قەتعەیەکی تر لە وەزنی رەقص

(زَأر زَئیر) دەنگی شێرە (رَیّان) چییە؟ تێراوی نێرە

(رَیّا): مێیە (ذَیْل) داوێنە (غَدْ) صبحەیە (أمْسِ) دوێنێ

(حَصی) چییە؟ بەردی بچووک (أنْوك) ئەحمەقە، جەمعی چی (نُوك)

(غُراب و غُداف) قەلەڕەشە (نُون) ماسیە (دامِس) ڕەشە

(ناحِل نَحیل و ضامِر) لەڕە (حَمأة) چییە؟ ڕەشە قوڕە

(عُنْصُل) پیازە خووگانە (مَنْهَل) چەشمە (مَعْدَن) کانە

(دَواة و مِحْبَرَة) دەوێتە[1] (كُمیْت) بلێ ئەسپی کوێتە[2]

(زَمادَ) چییە؟ خۆڵەمێشە (رَمَد) بەکوردی چاوئێشە

(أرْمَد و رَمْداء) چاوئێشاوە شانی ژنە ئەوەڵ پیاوە

(جامِد) وشکە (ضَخْم) ئەستوورە (نباح) وەرە (عَواء) لوورە

(عائِل) فەقیر و موحتاجە (نَهْب) چییە؟ تەخت و تاراجە[3]

(سُبْحَة) تەزبیح (صَرّ) بای سەختە (نَیّ) چی؟ کاڵە[4] (نَصیج) پوختە

(مارِن) چییە؟ نەرمە گوێیە (عَشاء) تەعامی شەوێیە[5]

(غَداء) تەعامی صوبحییە (نَعَم، أجَل، جَیر) وەیە

---

(1)- مەرەکەف. (2)- ئەسپێک کە ڕەنگی سووری مەیلەوتاریک بێت. (3)- تالان.

(4)- کاڵ نەکولیو. پوختە کوڵاو. (5)- شام، نانی ئێوارە.

(أَيْ بـوَاللهِ) وایـه بـهخودا (غَـزَل) ریسـه (طاقـة) هــهودا[1]

(بُخـار) ههڵمـه (عُجـاج): تـۆزه (مَلَـوَیْن) چـی؟ شـهو و ڕۆژه

(مِغْـزَل) تهشـی هـهم خهڕهکـه[2] (فَنَـك) بـه کـوردی دهڵهکـه

(حِبْـر و مِـداد) مهڕهکهبــه (حِضْـرَة و مَنْزِلَـة): مهرتهبــه

(حَبْحَب و رَقّی و دِبْسی) شـوتی (خَیْشوم) چـی لای ژووری لـووتی

(صَحاح و صَحیح): ساغ و دروست (مَقْطُوع)بڕاو (مَوصُول) پهیوهست

(صَدید) کێمه (وَرَم) ئامـاس (شَجی) مـهخزون (حافی) پێخـواس

(لِجام) لـهغاو (خِطـام) ههوسـار (راکِـب) بلّـێ وشـتر سـوار

(مِشْـكاة) تاقێکـه بـێ کـولێن (نَجیـع و دَم) بـهخوێن دهڵـێن

(عِنـان) چییـه؟ دهسـته جڵـهوه (مُقْمِـر) شـهوی مانگـه شـهوه

(سارِی) ئـهو کهسـه بـه شـهو دهڕۆ (رُقْعَـة، خَرْقَـة) هـهردوو پـهڕۆ

(غـالی) گـران (رَخیص): هـهرزان (عـالِم) دانـا (جاهِـل) نـهزان

(مَـدَر) کلـۆ[3] (أَقـط) کهشـکه (جـافّ، جامِـد) بلّـێ وشـکه

(سُور) شورایه[4] (حائط) حهساره (حدیث) سوخهن (مِسْمار) بزمـار

(جَدیـد) تـازه (قَـدیم) کۆنـه (مَشـحُون) پـڕه (دُهْـن) ڕۆنـه

---

(1)- کلافه، کلۆڵه بهن، گله دهزوو.

(2)- چهرخی بهن ڕستن.

(3)- کلۆخاك.

(4)- حهساری دهوری شار.

(الباب الثانى في ترجمة الافعال)

بابی دووەم لە وەرگێڕانی فیعلەکاندا

(سَبَق) پێشکەوت (نَظَر) ڕوانی (أَخَذ) گرتی (أَكَلَ) خواردی

(ظَهَر، لاح، بَدا) دەرکەوت (عَرِفَ) ناسی (بَعَث) ناردی

(مَدَحَ) وەصفی بە چاکەی کرد (طَحَنَ) هاڕی (عَجَنَ) شێلای

(كَحَلَ) ڕشتی (وَهَب) بەخشی (فَعَلَ) کردی (حَرَثَ) کێلای

(رَكَبَ) سواربوو (عَلِمَ) زانی (رَحَضَ وَ غَسَلَ) بلێ شوشتی[1]

(سَمِعَ) بیستی (فَشَلَ) ترسا (مَنَعَ) نەیهێشت (قَتَلَ) کوشتی

(فَقِه) زانی (نحت) تاشی (ضَرَبَ) لێیدا (كَتَبَ) نووسی

(عَذُرَ) زۆربوو (نَزُرَ) کەم بوو (جَذَبَ) کێشای (سَأَلَ) پرسی

(صَعَبَ) سەخت بوو (سَهَل) ئاسان (بَسَط) ڕایخست (غَزَلَ) ڕستی

(سَعَلَ) کۆکی (فَزَعَ) ترسا (رَقَمَ) نووسی (عَقَدَ) بەستی

(كَثُرَ) زۆربوو (قَلَّ): کەم بوو (ذَرَع) پێوای (زَرَع): چاندی

(كَسَحَ) مالّی (عَمِلَ) کردی (دَرَأَ) زانی (قَرَأَ) خوێندی

---

(1)- شۆردی.

(تَبِعَ) دوای کەوت (خَلَعَ) دایکەنـد (کَنَسَ) مـاڵی (حَلَبَ) دۆشـی

(رَأی) نُـوارِی (وَجِلَ) ترسـا (طَعِمَ) خـواردی (شَرِبَ) نۆشـی

(جَعَلَ) گێـڕای (أبـی) نەیهێشـت (قَدِمَ) هـاتوو (قَطَعَ) بـڕی

(عَذَلَ) هـەم (لامَ) لۆمـەی کـرد (لَحا) ایضـاً (نَهَضَ) هەسـتا

(قَعَدَ) دانیشـت (جَلَسَ) ایضـاً (عَبَرَ) ڕابـورد (وَقَفَ) وەسـتا

کتێبێکی زۆر بەسوود، چیرۆکەکانی لە قورئانی پیرۆزەوە وەرگیراون، بە زمانی شیرینی کوردی، بڵاوکراوەی ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبانە، ئێستا بڵاوکراوەتەوە.

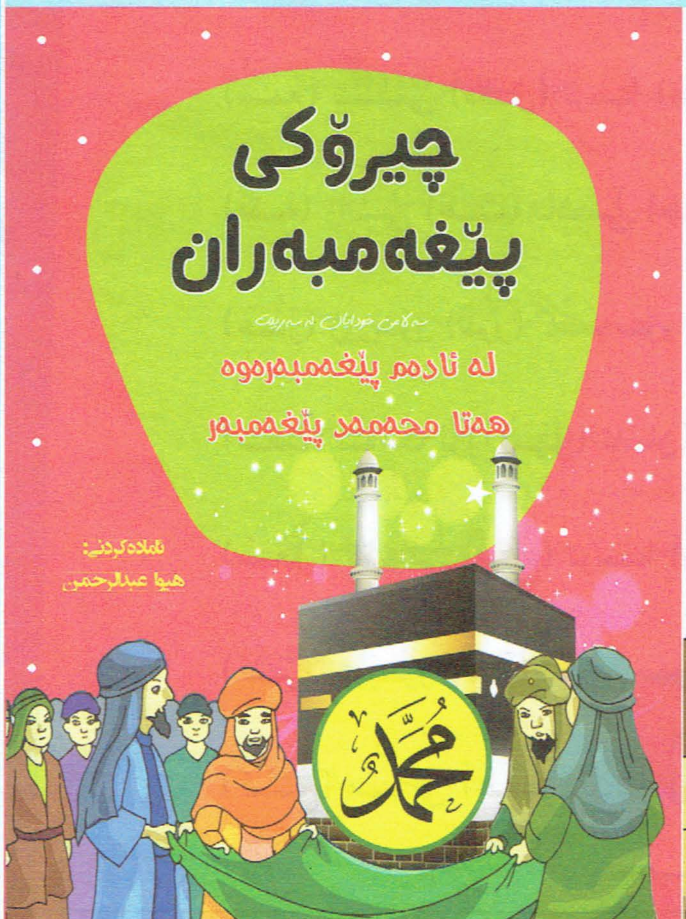

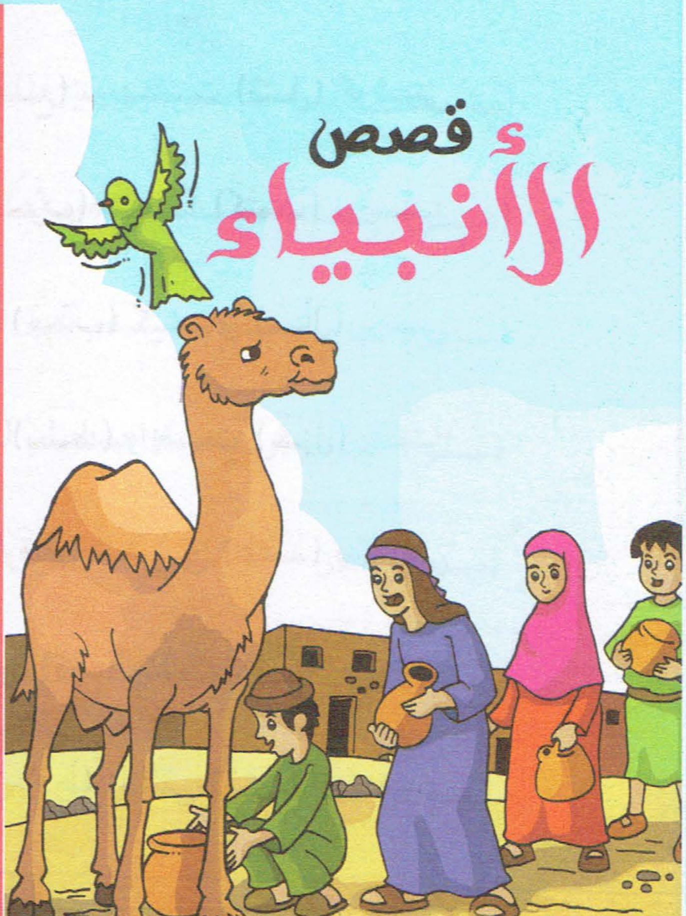

ضَ ضِ ضُ   طَ طِ طُ   ظَ ظِ ظُ   عَ عِ عُ

غَ غِ غُ   فَ فِ فُ   قَ قِ قُ   كَ كِ كُ

لَ لِ لُ   مَ مِ مُ   نَ نِ نُ   وَ و وُ

ا	ب	ت	ث	ج	ح
خ	د	ذ	ر	ز	س
ش	ص	ض	ط	ظ	ع
غ	ف	ق	ك	ل	م
ن	و	هـ	لا	ء	ي

1586 9609

٠٧٧٣١٩٧٤٦٤٦

٠٧٥٠١٥٧١٨١٨

له بڵاوکراوەکانی ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبان